

הישיבה השלוש-מאות-ושבעים-ושש של הכנסת השתיס-עשרה

יום שני, כ"ב בשבט התשנ"ב (27 בינואר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שעה, התשנ"ב – 1992, מאת קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק להגביל הנטיעה של צמחים גורמי אלרגיה, התשנ"ב – 1992, מאת חבר הכנסת שמעון שטרית; הצעת חוק להגבלת הנטיעה של צמחים אלרגניים, התשנ"ב – 1992, מאת קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – סייג להפרשי הצמדה), התשנ"ב – 1992, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק הגבלת שליטה זרה בכלי תקשורת, התשנ"ב – 1992, מאת קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) (תיקון), התשנ"ב – 1992, מאת חבר הכנסת יצחק לוי; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – כפירה בעבירות תחבורה), התשנ"ב – 1992, מאת חבר הכנסת גרעון גדות; הצעת חוק הסדרת מקרקעין כנגד (אזור הסייג והנגב הצפוני), התשנ"ב – 1992, מאת קבוצת חברי כנסת.

עוד אודיעכם, שחבר הכנסת פנחס גולדשטיין מסיר שמו מהצעת חוק הזנת ילדים במוסדות חינוך, התשנ"ב – 1992, של קבוצת חברי כנסת, שמספרה תתח"ל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי: הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2), התשנ"ב – 1992.

לדיון מוקדם – הצעת חוק הסדרי קרקע לחקלאים במצוקה – גאולת אדמה, התשנ"ב – 1992, מאת קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק הבחירות לכנסת השלוש-עשרה (הוראת שעה), התשנ"ב – 1992, מאת חבר הכנסת רפאל איתן; הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קטין שאינו בראייה פלילית), התשנ"ב – 1992, מאת חבר הכנסת יאיר צבן; הצעת חוק לעידוד השקעות הון (מפרץ-חיפה) (הוראת

ב. הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון,

מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז – שינוי להביע אי-אמון לממשלה בשל:

גידול באבטלה וטיפול הממשלה ביצירת מקומות תעסוקה;

צמצום רווחת הציבור למען ההתנחלויות – דברי ראש הממשלה ושר האוצר;

מדיניות ההתנחלות, האבטלה, העלייה ותהליך השלום;

הכלכלה הריכוזית והמשך ההתנחלויות

היו"ר ד' שילנסקי:

אודה נמיר (העבודה): אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כפתח דברי אני רוצה להשתמש בהזדמנות הזאת ולשלוח תנחומים למשפחת אליהו ולמשפחת לבנון על נפילת יקיריהן, ואיחולי החלמה מהירה ושלמה לפצועים.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שלוש שעות שהייתי אתמול במחיצתם של הממתינים בתור הארוך והמייגע בלשכת שירות התעסוקה לאקדמאים ברחוב כרנר בתל-אביב, אחת מארבע הלשכות ברחבי הארץ כולה, לשכה המשרתת למעלה ממחצית אוכלוסיית ישראל המתגוררת בין אשקלון

הסעיף הבא בסדר-היום – הצעות סיעות העבודה, ר"צ, חד"ש, מפ"ם ושינוי להביע אי-אמון לממשלה. ראשונת המנמקים – חברת הכנסת אורה נמיר.

אני מפנה את תשומת לב כל המנמקים שהזמן המוקצב, בהתאם לחקנון, הוא עשר דקות לכל אחד, לא לכולם יחד.

אני מקבל עכשיו ידיעה, שלחבר הכנסת אורון יש 20 דקות, כי עשר דקות של הסיעה הועברו אליו. זה בסדר. זה תואם את החקנון. חברת הכנסת אורה נמיר, בבקשה.

חוברת י"ז, ישיבה שע"ז

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שניו להביע אי-אמון לממשלה —

עשרת מונים משיבה בבית שבצדה דמי אבטלה — בלי כל אלה לא תהיה עבודה.

בלי כל אלה לא תימנע ירידתם של אלפי צעירים, שזו מחאתם על תחושתם הקשה, שהם, שנולדו במדינה, שירתו בצבאה, השתחררו לחיים אזרחיים, אינם מוצאים כל תקווה להמשיך ולחיות בה.

בלי כל אלה, רבותי חברי הכנסת, תיפסק כליל העלייה. הם לא יבואו ממזוהם הכלכלית הקשה ברוסיה, באוקראינה ובגרוזיה כדי להשתכר, 3 ו-4 שקלים לשעת עבודה ולשלם 300, 400 ו-500 דולר לחודש שכר דירה.

בלי מעורבות רחופה ומשמעותית ביותר של הממשלה, ייגזז החלום הציוני.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, חברי הממשלה לקחו על עצמם אחריות אדירה. הבטחתם לעם הנהדר הזה חוסן ועתיד וגולתם ממנו את הכבוד, הגאווה והתקווה.

חיים רמון (העבודה):

— — — שקל אחד. תשאל את משה נסים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים רמון, דווקא אתה מפריע לחברת הכנסת אורה נמיר?

חיים רמון (העבודה):

מפני שחבר הכנסת דן תיכון העז להפריע לה. צריך להרכין את הראש בבושה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים רמון, רשות הדיבור ניתנה לחברת הכנסת אורה נמיר.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת תיכון לא יודע איך נראה מובטל. הוא לא פגש מובטלים.

דן תיכון (הליכוד):

שנתיים הייתי מובטל; בשנת 1965. אל חספר לי מה זה להיות מובטל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת נמיר, את יכולה להמשיך.

אורה נמיר (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, מדי חודשים אחדים אתם משלמים מס-שפתיים ומקיימים דיון זוטא על נושא האבטלה, ישיבת דיווחים על רשימות המובטלים. השרים, על-פי תור, מציגים ספרים מהודרים, מודפסים על נייר כרום, ובהם תוכניות אינ-ספור לקליטת עולים, להסבות מקצועיות, לסיוע לחיילים משוחררים. מתדיינים ומפתרים. מתכננים וסוגרים. סטטיסטיקות אופטימיות של קליטת עובדים מול מציאות של עשרות אלפי מובטלים.

העולם כולו, רבותי חברי הכנסת, עובר משבר כלכלי קשה. פירוק החימוש של ברית-המועצות לשעבר וארצות-הברית הביא למיעוט רכישות ולהיצעים אדירים של נשק ותחמושת במחירים זולים. תלותה הכלכלית הנוראית של ישראל בארצות-הברית והגבלת השימוש ברוכס של כספי המענק הביטחוני האמריקני לרכישות בארצות-הברית בלבד הביאו לפיטורים המוניים בתעשיות הביטחוניות הישראליות, המסתכמים במהלך שבע השנים האחרונות ב-20,000 עובדים:

לבין נתניה. שוחחתי ארוכות עם סוטלנה, סוניה, סאשה, דורון, יובל ורפאל.

בראש מושפל ובגאווה שנכבשה, הם מתייצבים מדי שבוע במסדרונות צרים, בצפיפות שאין גדולה ממנה, נעזרים בשני קוראים-מגנטיים ובצוות עובדים מסור ביותר, שידו קצרה מהושיע. הם נרשמים והולכים. חוזרים מדי שבוע, נרשמים והולכים.

8,500 אקדמאים רשומים בלשכת האקדמאים בתל-אביב. 4,000 נוספים מטופלים בשישה מרכזי קליטה שבאזור. 90% מכלל האקדמאים הרשומים הם עולים חדשים.

1,500 אקדמאים מובטלים מתייצבים מדי יום במבנה קטן הצר מלהכיל ולשרת את הפונים אליו במהלך השעות הארוכות של ההמתנה, כאשר בודדים, בודדים בלבד זוכים למקום ישיבה ארעי.

דורון ואילנה, ילידי הארץ — פרסומאי ומתכנתת מחשבים — פוטרו מעבודתם. שניהם מכתמים רגליהם מכתובת לכתובת, מחפשים עבודה. בבית — שני תינוקות. ללשכה הגיע דורון, וממתין באי-נוחות לתורו להירשם לזכאות לדמי אבטלה, כדי להאכיל את שני התינוקות שבבית עד שתמצא עבודה, כדבריו.

יובל, סרן במילואים, דור שלישי בארץ, כלכלן במקצועו, עבד בתכנון מערכות שבע שנים ופוטרו בגלל צמצומים. הוא חש מושפל בשל עצם הורקתו והידחקתו בתור המשפיל כמצפה לגמילת חסד.

סוטלנה, חבושת כובע לאחר ניתוח ראש קשה, בוכיה ומתחננת על נפשה כי תימצא לה עבודה קלה למחיתת הצנועה ולכיסוי 400 הדולר, שכר הדירה החודשי המשולם על-ידיה.

סאשה המהנדס קובל על כי אחר שעבר קורס להסבה מקצועית, הוא אינו מצליח להשיג עבודה, ועליו להגיע מדי שבוע לתל-אביב מפתח-תקווה, שבה לא מצויה לשכה לאקדמאים, כדי להירשם. והוא מתקשה, מתקשה מאוד לשלם 6 שקלים מדי שבוע, דמי נסיעה באוטובוס.

כולם עצובים, כעוסים ומודאגים.

זוהי, רבותי חברי הכנסת, ישראל, ינואר 1992.

145,000 ישראלים מובטלים. 100,000 עולים מסיימים בחודש זה את מיצוי סל הקליטה והאולפנים. 40,000 צעירים המשתחררים מצה"ל, מסיימי מוסדות להשכלה גבוהה וערביי ישראל מצטרפים מדי שנה למעגל העבודה. מהם נוטלת הממשלה את התקווה, את הזכות, את הכבוד לעבוד ולפרנס בצניעות את עצמם ואת משפחותיהם.

רבותי חברי הכנסת, חובתה של כל ממשלה לדאוג לעבודה לתושביה.

הפרטה, הגמשת שוק העבודה, אם יצלחו, יהיו בתל-אביב בלבד. בערי הפיתוח, בחיפה והמפרץ, בירושלים, בצפון ובדרום מוכי האבטלה, כללי השוק החופשי הם אסון וחורבן.

אין מדינה, רבותי חברי הכנסת, שהתמודדה בהצלחה עם ממדי אבטלה כה גדולים ועם קליטת עלייה אדירה ללא מעורבות ממשלתית משפיעה וניכרת. בלי ביצוע פרויקטים לאומיים גדולים, בלי ערבויות גבוהות ביותר להלוואות הנלקחות על-ידי משקיעים ישראלים המוכנים להקים ולהרחיב מפעלי תעשייה, ובלי עבודות יזומות, שהן מכובדות ובריאות

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

הייצור והקטנת האבטלה, ולא חגיגת ההזרמה לבורסה ולהתעשרות יחידים.

הדעת אינה מכינה מדוע לנוכח תשתיות מתמוטטות כחשמל, במים, בתחבורה, הוועקות לחיווך ולבנייה מחודשת, יהיו עשרות אלפי מובטלים.

תפיסת עולם של תקציב מאוזן מגבירה משמעותית את ממדי האבטלה.

יש לנהוג, רבותי חברי הכנסת, בדרך של מחיקת חובות העבר הפנימיים שנגרמו בשל ריבית רצחנית והרסו את הייצור, החקלאות ובעלי המשכנתאות, ולשחרר סכומים אלה להשקעות בתעשייה ובחקלאות, שייצרו אלפי מקומות עבודה.

כל אלה, רבותי חברי הכנסת, ממשלה זו הוכיחה כי אינה מסוגלת לעשות. היא אינה מסוגלת להשיב לעולים המקשים, מדוע הבאנו אותם לכאן, ולצעירים השואלים חזור ושאל, איזה עתיד אנו מייעדים להם בארצם.

בשל בגידתה בצעירים, בעולים, בקשי-היום, אין ממשלה זו ראויה לאמונה של הכנסת, ואני מציעה, אדוני היושב-ראש, בשם סיעתי, להביע לה אי-אמון.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

דן חיכון (הליכוד):
מה זה "תקציב מאוזן"? לא הבנתי.

אורה נמיר (העבודה):
אני אסביר לך.

חיים רמון (העבודה):
זה כל מה שאתם לא עשיתם.

היו"ר ד' שילנסקי:
למען הסדר הטוב, שלא תהיינה אי-הבנות, יש מסיעת העבודה שני דוברים.

חיים רמון (העבודה):
שלושה דוברים.

היו"ר ד' שילנסקי:
אני רואה שרשומים חבר הכנסת גד יעקבי וחבר הכנסת רפאל אדרי.

חיים רמון (העבודה):
וחבר הכנסת עמיר פרץ.

היו"ר ד' שילנסקי:
ממי להוריד את הזמן?

חיים רמון (העבודה):
מהראשונים, דקה.

היו"ר ד' שילנסקי:
בסדר. זאת אומרת, לגד יעקבי יש שבע דקות, ואותו דבר לרפאל אדרי. את מה שהיה בהתחלה אינני מוריד, רק מה שהיה אחרי ההודעה.

אני מזמין את חברת הכנסת שולמית אלוני, שביקשה 20 דקות.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא אשתמש בכולן.

אנשי מחקר, פיתוח, מהנדסים, הנדסאים ופועלים, ויד הפיטורים עדיין נטויה.

אין משפחה בארץ שאינה אחות חרדה כאשר לביטחונה הכלכלי. משוחררי צה"ל, בוגרי מוסדות ההשכלה הגבוהה, עולים חדשים, בוגרים שעברו את גיל ה-40 אינם בטוחים ביום המחר הכלכלי. הם חרדים לו יותר מאשר ליום המחר הביטחוני.

האם לא הגיעה העת לעשות סדר בחשיבה הכלכלית הישראלית? האם התורה הקומוניסטית בלבד קרסה? האם כישלונותיה של התורה הקפיטליסטית בארצות-הברית, קריסת אלפי מפעלים, פיטורים המוניים, 9 מיליוני מובטלים, 34 מיליון מחוסרי ביטוח בריאות, 5 מיליוני חסרי קורת-גג הלנים ברחובות היוקרתיים של ערי ארצות-הברית אינם מדליקים נורה אדומה בממשלת ישראל, שכלכלתה ניזונה מבית-מדרשה של הכלכלה האמריקנית הקורסת?

האם לא הובאה לחשימת לבכם העובדה, שהעלייה המדהימה בממדי העוני — גם אם קיים ויכוח על המספרים — היא תוצאתה של מדיניות כושלת והרסנית לשכבות הביניים ולשכבות החלשות? ביטול הסובסידיות למצרכי היסוד, האמרה של מאות אחוזים כשכר הדירה של דירות החברות הממשלתיות, ביטול קצבאות הילדים, שחיקת השכר, ובראש ובראשונה הגידול האדיר בממדי האבטלה; חברי הכנסת, 44% מהמשפחות החיות מתחת לקו העוני הן משפחות של שכירים ועצמאים קטנים.

הפכתם לאטומה שבממשלות ישראל לבעיות החברתיות.

רבותי חברי הכנסת, סדר העדיפויות של הממשלה חייב להיות אחר. יש ויכוח נוקב בין שני חלקי הבית על ההתנחלויות, ויכוח בין ארץ-ישראל שלמה לארץ-ישראל יהודית.

יש לנו ויכוח נוקב, נוקב מאוד, עם שר האוצר, המעדיף 16% מובטלים וכלבד שהתנחלויות לא תיפגענה. ההשקעות האדירות ביהודה ובשומרון שגויות, מקשות ובאות במקום יצירת מקומות עבודה לעשרות אלפי מובטלים, צעירים ועולים חדשים.

במצוקה הכלכלית הקשה ולנוכח ממדי האבטלה הגואים, אנו מחויבים בפתרונות מהירים ושוניים.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברת הכנסת אורה נמיר, כבר עברת את הזמן שהוקצב לך.

חיים רמון (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש לאפשר לה על חשבון הסיעה.

היו"ר ד' שילנסקי:
בסדר.

חיים רמון (העבודה):
אני אודיע למזכיר הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:
אתה תודיע למזכיר הכנסת. תודה.

אורה נמיר (העבודה):
יש לשקול ביטולו של רעיון התקציב המאוזן. גירעון גדול יותר בתקציב המדינה אינו אינפלציוני אם מגמתו הגדלת

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

עשו הכול, ומעבר, כדי למרוח ולהתעלם מהפגיעות שאנחנו פוגעים באחרים. איך אנחנו משתעבדים להם?

אומרים, אנחנו לא רוצים להשתעבד להם. אני מצטערת, לפעמים יש לי הרגשה, שהממשלה הזאת מתנהגת כמו איזו חונטה; אבל אנחנו דמוקרטית, זה לא שלטון של חונטה. הממשלה מוכנה להקריב את כל זה ולשעבד את כולנו, איש, אשה וילד, את ילדינו, מכוח חוק שירות חובה, כדי להפוך לצבא מושפל, נרדף ונושא על כפיים חבורה מטורפת שיוורה ופוגעת. יש מתנחלים נורמלים שהושיבו אותם, אבל תראו מה קורה שם. הם קובעים שבת לעצמם ותוך כך קובעים את סדר-היום הלאומי שלנו. הולך ראש הממשלה, וללא שום עכבות, ובעיתון של היום — זה כתוב ב"גידולס פוסט" ובעיתונים אחרים — כתשובה על ההצעה האמריקנית, שהיא בתחום החוק המהיכי אותה, שהיא איננה חייבת לנו דבר אלא אנחנו ביקשנו את עזרתה, וכל הבעיות המוסריות, רבות, זוהי צדקנות שהודעת איננה סובלת; לבוא ולהגיד שהם חייבים מוסרית לעולים שאנחנו מביאים, ארצה. מדינת ישראל הריכונית לא חייבת מוסרית לאזרחיה? האמריקנים? משום שהם עזרו לנו לפתוח שם שערים, להם יש אתריות, ולנו, עניי עירנו לא חשובים?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
במונחים הבינלאומיים מדובר על פליטים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא. אנחנו אמרנו שהם לא פליטים. אילו היו פליטים לא הייתה לנו זכות להגיד למדינות אחרות שלא לקבל אותם. אנחנו טענו שהם לא פליטים, כי הם קיבלו אוטומטית אפשרות לאזרחות כאן. אתה לא יכול להגיד: פליטים, כשאתה רוצה כסף, ולהגיד שהם לא פליטים ויש להם מולדת ואזרחות כשאתה סוגר את השערים בפניהם במקומות אחרים. אמרנו: איחוד משפחות. אנחנו טוענים שפה בארץ הם לא פליטים, שפה, בארץ, ביחס.

האמריקנים חייבים? אנחנו חייבים להם. אנחנו מוכנים להפקיר את כל זה, וראש הממשלה אומר: forget it, אנחנו לא נפסיק, אנחנו ניישב עד קצה האופק את כל האזור. רגע אחד, ומה תעשה עם התושבים שם? תעשו עוד סילואן אחד, תוך מרמה אצל האפוסטרופוס לנכסי נפקדים? אדוני השר, כדאי שתקרא את פרטיקול הישיבה של הוועדה לביקורת המדינה, שם הודה האפוסטרופוס בפה מלא, שהביאו לו הצהרות כוזבות. תוך זריקה של אנשים החוצה, תוך התייחסות לאוכלוסייה הערבית כאילו היא אנשים, האשה אינה אשה, הילד אינו ילד, ולהגיד שאנחנו לא רוצים להשתעבד לכספים שאנחנו זקוקים להם לצורך קיום — רק כדי להתנחל שם.

ומה הם עושים? האם חברה דמוקרטית יכולה להתקיים כאשר חבורות, עם רבנים, שנמרות בשם ההלכה, עושות פוגרומים ברחובות, יורות ופוגעות ומכות — אומרים זאת בפה מלא — פוגעות ברכוש והורסות?

אדוני היושב ראש, כאשר ראש הממשלה ושר האוצר שלו, ששניהם אינם מיעוט בעם ובכנסת, והצבא הוא צבא של כל העם, אומרים: לנו יש זכות להרע, להזניח, לגרום להגדלת אבטלה של כל העם מפני שיש לנו אידיאולוגיה מסוימת, המובלת על-ידי קבוצה פרוצדורית של אנשים "גוש אמונים" הקובעים היכן להתנחל, היכן לשבת, את מי להרוג ומכיתו של מי לזרוק אנשים — משוה בסיס לקו, מהוה בסיס איננו מתיישים לא עם הרעיון הציוני ולא עם הכוחות העצמאות ולא עם הרצון העצום לקלוט כאן את העלייה

אדוני היושב ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חייבת להודות, שבשכובע האחרון שמענו כמה דברים, שגרמו לי לחשוש, שמה הממשלה אצלנו עומדת להתפרק מהדמוקרטיה או מתבונתה.

קיימת מדינת ישראל, בתחום השיפוט שלה יש 5 מיליוני אזרחי מדינת ישראל. אנו מצפים לעלייה עצומה. יש אצלנו אבטלה בהיקף — לפי מספרי השנה שעברה — של 360,000 מובטלים, רבע מיליון ילדים מתחת לקו העוני. אין השקעות, אין מקומות עבודה נוספים, ויש שטחים מוחזקים על-ידי צה"ל, שאינם בתחום שיפוט של מדינת ישראל. וקם שר אוצר של מדינה, שחייב לדאוג לזיווחת האזרחים ולרווחת הבאים — ואנחנו ציינו שהשנה יגיעו 300,000 עולים, והגיעו שליש ממספר זה, ואנשים מתגוללים ברחובות, ופעם ראשונה במדינת ישראל יש אנשים רבים ללחם. כל אחד קרא את "עלובי החיים", אותו דאג ולדאג שגנב לחם, וחשבנו שבמדינת ישראל לא יקרה כדבר הזה — אצלנו זה קורה חדשות לבקרים. לחם לילדים; עומדים בתור ליד מאפיות כדי לקבל לחם ישן. קם שר האוצר של מדינת ישראל ואומר: להקים קולוניות בשטח כבוש — חשוב יותר מלדאוג לאוכלוסייה ולעלייה. יותר מכך, לא רק שאין הוא מוכן לדאוג למי שכבר ישנו, ולא לחינוך ולא לבריאות, ולא, כמוכן, למובטלים, לרעבים וילדים, אלא לא אכפת לו שכולנו נרעב יותר, שאחוז המובטלים יעלה, ובלבד שהוא יוכל להקים עוד קולוניות בשטחים כבושים. באמצעות מי? באמצעות צבא-הגנה לישראל. צבא-הגנה לישראל אינו צבא שכירי חרב. זה צבא של העם כולו.

תרשו לי, רבותי מהליכוד, להזכיר לכם, שבבחירות האחרונות המחנה שרוצה את כל ארץ-ישראל, יחד עם המפד"ל, קיבל 52 מנדטים. המחנה שרוצה שלום ומוכן לתת שטחים תמורת שלום קיבל 55 מנדטים. יש עוד 13 חברי כנסת חרדים שלא נכנסים למניין זה, כי לדיהם אינם כצבא והציונות אינה מעניינם. יש לנו 52 מנדטים, והממשלה, משום שהיא קנתה אותם 13 מנדטים, רוצה לשלוח ומשתמשת בילדי, במסע שלנו, כדי להקים עוד קולוניות בשטחים שבהם חי עם אחד ולסכן את שלומה ואת ביטחונה של מדינת ישראל בשל חבורה הלומת משיחיות, המטיפה לרצח. אני מקווה שכולכם שמעתם את הדברים של הרב ליאור, שרוצה לכהן ברבנות הראשית והוא היום גם אב-בית-דין, שאחרי כל פיגוע יש לשלוח לגן-עדן כמה ערבים. היינו, דין לעצמם, חשבון לעצמם, וזה בשם ההלכה, שהיא מעל לכנסת, מעל לחוק, מעל צה"ל.

מי נתן רשות לשר האוצר, לשר הביטחון ולראש הממשלה להטיל עלינו את חרפת הרעב והעוני ולקחת את ילדינו כדי לקפץ על כל הגבעות שעליהן חבורות מטורפים הלומי משיחיות?

אנחנו ציינו עכשיו לקבלת ערבויות מארצות-הברית. אנחנו זקוקים להן מאוד. כי זה פתח לקבלת כסף רב למען המטרות האמיתיות של עם ישראל ושל מדינת ישראל. ארץ-ישראל — זה מושג גיאוגרפי. יש מדינה ריבונית, והיא מדינת ישראל של אזרחיה, של העולים, של הרעבים ללחם ושל הזקוקים לעבודה. אנחנו זקוקים לערבויות האלה. אומרים: האמריקנים לא יתבינו לנו, לא נשעבד את עצמנו לתכתיבים של האמריקנים. מה זה לשעבד? איזה שעבדו זה? הם חייבים לנו? לפי החוק האמריקני אסור להם בכלל לתמוך במדינה שיש בה פגיעה בזכויות האדם ובזכויות לאומיות של עם אחר. הם

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע איאמון לממשלה —

ואינו יכול לשלם, ממשלה שאדישה לילדים שמחטטים באשפה, שבאים בערב לשוק-הכרמל.

חברי הכנסת, היום קראתי על גורלו הטרגי של מנצח מפורסם בן 50, עולה חדש שגר באור-עקיבא, שהתאבד משום שלא מצא עבודה. כשקראתי שהוא התאבד, המלה התאבד הזכירה לי משהו. נזכרתי שלא מזמן קראתי משהו עם המלה התאבד. דפדפתי ומצאתי שהשר מודעי אמר בשבוע שעבר: רק עם של מתאבדים היה מוותר על 130,000 המתיישבים בשטחים. זה בסדר, השר מודעי, אנחנו כבר עם של מתאבדים, אולי כבר אפשר לוותר על השטחים, הנה מתאבדים בכל יום — מובטלים מיואשים, חסרי סיכוי, אנשים שכבודם נרמס. אבל השר מודעי והממשלה כולה אומרים: אם ערכויות או התיישבות — אני בעד התיישבות, אומר השר מודעי; אנחנו בעד התיישבות — אומרים השרים ואומרת הממשלה.

חברי הכנסת, ממשלה שמעדיפה להשקיע עשרות מיליארדי שקלים בבור השחור הזה שמכונה התנחלויות, צריכה לשאול את עצמה שאלה: נניח שתגיעו ל-200,000 מתנחלים עד 1992, אז מה? ואחר כך — סיפוח? מול כל העולם, סיפוח? ואולי מלחמה על השטחים? כבר יש התנגשויות דמים, אולי תהיה מלחמה של ממש, או אולי טרנספר?

רחבעם זאבי (מולדת):
כן.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אולי עליי יחידות צבא? זאת התוכנית שלכם? תבואו לעם ותגידו: אנחנו רוצים אתכם לאסון, לאסון של טרנספר, לאסון של כיבוש.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיעארי, אתה מפריע לחברת הכנסת גוז'נסקי, דווקא אתה? חבר הכנסת מיעארי מסכים שתמשיך.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חברי הכנסת, ההתנחלויות הן שמן על מדורת האיכה והענינות, שכבר גורמת לריקבונה של החברה ועלולה, בסופו של דבר, לשרוף את ישראל עצמה.

לכן, הברירה היא עימות לאומי ללא מוצא או פתיחת דף חדש לשלום, שלום תמורת שטחים, שלום בין שתי מדינות — ישראל והמדינה הפלשתינית שתקום לצדה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חברי הכנסת, הכיבוש וההתנחלויות הובילו לתלות הגדולה של ישראל בסיוע חוץ. סיוע זה מימן במשך שנים את המלחמות, את ההתנחלויות ואת מירון החימוש המטורף. לרבות מירון החימוש הגרעיני. אבל כשנעשה, עכשיו, ניסיון חשוב לזמן יחד את ישראל, את הפלשתינים, את המדינות השכנות, למשאומתן שלום, משאומתן שצריך להוביל לשלום שמבוסס על הכרה הדדית בזכויות שני העמים, שלום שיוביל לביטחון אמת, שיבטיח את עתידה של ישראל באזור

הגדולה, ולא עם האחריות העלינה של ממשלה נבחרת לדאוג לרווחת אזרחיה.

מי שאומר "תרעבו ולא תעבדו", מי שלוקח תקציב של חינוך, של תרבות, של טיפול בחלשים ומעביר אותו ביום דיון על התקציב, בגנבה ובמשיכה, לשטחים קולוניאליים שמעבר לתחום השיפוט של מדינת ישראל, כדי לרצות מיעוט — רק חונטות נוהגות כך, והממשלה שלנו עדיין איננה חונטה. הממשלה של מדינת ישראל היא נבחרת וחייבת להיות מודעת לכך שהיא נבחרת. אם היא לא מודעת לכך שהיא ממשלה נבחרת של העם וצריכה לייצג את העם, חובתנו להגיש לה איאמון. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. למען הסדר הטוב, אני מוריד מהבא בתור שלוש דקות.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
למה צלצלת לי?

היו"ר ד' שילנסקי:
לא צלצלת. עכשיו, כשגמרת, עצרתי את השעון ונשמע צפצוף. אני מצטער, קודם לא היה צפצוף. כנראה איוה ביפר באולם צפצף, ונרמה היה לך שזה צלצול. אני מבקש את סליחתך, אני לא צלצלת. אילו היה צלצול, כולם היו שומעים.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. גם את לוקחת זמן נוסף של הסיעה? לא. את שומרת על הזמן, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, 25 שנים אחרי המיתון הגדול — חבר הכנסת דן תיכון אמר שהוא היה אז מובטל — הגענו לשיא חדש של אבטלה. לפי הנתונים הרשמיים — 11% אבטלה, 210,000 מובטלים; ולפי התחזית — במשך שנה זו ייתוספו עליהם 100,000 מובטלים, פירוש הדבר 300,000 מובטלים ויותר.

חברי הכנסת, מול המובטלים האלה עומד משק שאינו מציע להם עבודה. לפי הנתונים הרשמיים — במצפה-רמון, על כל 110 דורשי עבודה רשומים בלשכות התעסוקה יש הצעת עבודה אחת; בערים כמו עכו ונצרת, על 550 איש שרשומים יש עבודה אחת; ובעיירה ששמה טייבה יש 400 דורשי עבודה רשומים ואפילו לא מקום עבודה אחד מוצע, אפילו לא משרה אחת. כולם מובטלים בלי שום סיכוי. מדובר באנשים שרובם עבדו קודם לכן. מדובר בבעלי משפחות, מדובר בחיילים משוחררים, מדובר בעולים חדשים, מדובר בנשים, בהרבה נשים. אם יימשך התהליך הזה, אנחנו נגיע בקרוב ל-100,000 מקבלי דמי אבטלה.

כיצד חי אחד מאותם 70,000 עולים, שלפי הרדעת גון השר פרוש אינם יכולים לקנות לעצמם אלא לחם ומרגרינה? כיצד חיה משפחת מובטלים שאינה יכולה לממן לילדיה לא נעליים, לא ספרי לימוד? והממשלה הזאת אדישה לאבטלה, אדישה לעוני, ובין היתר אומרים בלחש: מה אתם מתרגשים מהעוני, רוב העניים הם ערבים. האמת היא, שהעוני מקיף הרבה יותר מ-540,000. אם נוסיף סכום מזערי של 25% בהכנסה נגלה, שרבע מכלל המשפחות בישראל מתקיימות במצוקה קשה.

חברי הכנסת, חובתנו להביע איאמון בממשלת אבטלה, בממשלת רעב ותת-תזונה וילדים יחפים, בממשלה שאחראית לכך שילדים אינם הולכים לגני-הילדים משום שהאב מובטל

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא. אבל אני מודה שמפעם לפעם אני עושה את זה בחדוות יתר.

אנחנו לא נגד ההתנחלויות משום שהאמריקנים רואים בהן מכשול לשלום. אנחנו נגד ההתנחלויות גם אם האמריקנים יחליטו לתת לנו 3 מיליארד דולר בשנה ויגידו: לא אכפת לנו שתשיקעו הכול בשטחים. אנחנו חושבים שההתנחלויות הן המיצוי של כל מה שאנחנו מתנגדים לו במדיניות הממשלה. אנחנו חושבים שזכותה המלאה של מדינת ישראל לבקש וגם לקבל ערכויות מהאמריקנים לצורך קליטת העלייה. אנחנו חושבים, כי אנחנו משוכנעים שקליטת העלייה היא המבחן העליון שבו מגולם הממד, אולי הכרוך ביותר, המרכזי ביותר של מדינת ישראל.

אנחנו יודעים שההימור של הממשלה הזאת על הערכויות הוא תוצאה של הכרעה שקיבלה הממשלה, וראש הממשלה מבטא אותה ואומר: אנחנו מוכנים לשלם את מחיר העלייה. תמורת ההתנחלויות. זהו תג המחיר, ולא נרפה מלציין אותו. 7,000 עולים בחודש ינואר, במציאות הסובייטית הקשה ביותר, זהו תג המחיר, אדוני שר הכלכלה, של המדיניות שגם אחת. אחד האחראים לה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה הקשר? ערכויות לא נתקבלו עדיין. אי-אפשר להשיקע אותן.

אליקים העצני (התחיה):

הקשר הוא שנאת ישראל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, במהומה שקמה לא שומעים אותך ממילא.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הקשר, חבר הכנסת לנדאו, הוא בעובדה שכל מי שמצוי במה שקורה במשק הישראלי יודע, שהסיבה המרכזית שאנחנו מסכמים עוד שנה, שנת 1991, למרות כל הדיבורים של שר הכלכלה ושר האוצר ששנת 1991 תהיה שנת פריצה, שנה זו היא אחת השנים הקשות במשק הישראלי. כל מי שמצוי בנושא אומר שהקושי, נוסף על הקושי הבין-לאומי, נוסף על הקושי בקליטת העלייה, טמון בעובדה הבסיסית, שבהעדר תהליך שלום ובהעדר פריצה אמיתית בתהליך השלום, המשק הישראלי בקיפאון. והמדד של הקיפאון הזה הוא בשניים: בגידול מפחיד בשיעורי האבטלה — — —

דן תיכון (הליכוד):

למה אירופה המערבית במיתון, למה ארצות-הברית במיתון, למה יפן במיתון?

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת דן תיכון וחבר הכנסת עוזי לנדאו, ברכה עשה אתנו הקדוש-ברוך-הוא, שסידר מיתון ביפן השנה, שסידר מיתון באירופה השנה, שסידר מיתון בארצות-הברית השנה. ומה היה בשנה שעברה? ומה היה לפני שנתיים?

הזה, וכאשר חיוני ליצור אווירה הולמת למשאומתן כזה ולכן חיוני להקפיד את ההתנחלויות, כאשר אומרים את זה לממשלת ישראל — קופצים ואומרים: שומר שמים, תכתיב.

חברי הכנסת, היו דברים מעולם. כאשר אושרה התוכנית הכלכלית ההיא ביולי 1985 והממשל האמריקני הבטיח מענק מיוחד של 1.5 מיליארד דולר, באותם ימים ממש קוצצו התקציבים להתנחלויות עד 150 מיליון דולר לשנה. היו תכתיבים — מה אתם מתרגשים פתאום עכשיו?

אבל מעבר לזה, האם אפשר לסבול את השערורייה הזאת, שמאז נכנס השר שרון למשרד השיכון ההוצאות שלו בשטחים בלבד הן 1.5 מיליארד דולר? על 3% מאזרחי מדינת ישראל, מוציאים פירשלושה מאשר על כל אזרח במדינת ישראל. אם המדיניות הזו תימשך, יופעלו נגדנו גם סנקציות וגם צעדים אחרים.

חברי הכנסת, המשק מדרשדש במקומו, המשק איננו מסוגל להציע היום עבודה משום שהממשלה, נוסף על ההתנחלויות, נוסף על כל הבזבוז שנעשה כדי להחרیف את העימות בין שני העמים, נוסף על כך היא נוקטת צעדים שכולם גורמים להגדלת המצוקה והאבטלה: היא מקצצת בזכויות המובטלים, היא מחלקת הטבות למעבידים, היא רומסת את שכר המינימום, היא רומסת את השירותים הציבוריים, היא רומסת את זכויות האזרח בתוך מדינת ישראל.

חברי הכנסת, לממשלה הזאת, לממשלת הליכוד, אין תוכנית שלום. היא הלכה לשיחות השלום בלי תוכנית שלום. היא הולכת לשם כדי לנקוט סחבת, היא הולכת לשם כדי לדבר, לברר, ולא להביא לפתרון. ההוכחה הכי ברורה לכך היא ההשקעות בשטחים, הבזבוז הנורא הזה על חשבון ישראל, על חשבון המובטלים, על חשבון השירותים הציבוריים.

לכן, חברי הכנסת, מי שרומס את זכויות האדם בשטחים, מי שרומס את זכויות העם הפלשתיני, מי שרומס את זכותם של הפלשתינים לריבונות, לעצמאות ולמדינה משלהם, הוא זה שרומס את זכויות העובדים, את זכויות המובטלים ואת זכויות העניים במדינת ישראל. הא כהא תליא. הדברים האלה קשורים. ממשלה שתהיה ממשלת שלום, רק ממשלה כזאת תדאג לזכויות העובדים והמובטלים.

לכן אני מציעה שהכנסת תביע אי-אמון לממשלת שמיר, ממשלת המלחמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת גו'נסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צר לי לקטוע את מצעד חברות הכנסת, שבאופן יוצא דופן — — —

אלי דיין (העבודה):

למה אין לכם חברת כנסת בסיעה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מקווה שבכנסת הבאה, בקרוב בימינו, סיעת מפ"ם לא תקטע את מצעד חברות הכנסת, אבל זה לא מונע ממני את הרצון הרב להסביר למה אני חושב שאנחנו צריכים להצביע אי-אמון לממשלה זו.

דן תיכון (הליכוד):

אתה פעם הצבעת אמון לממשלה בקדנציה זאת?

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי־אמון לממשלה —

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

בתום דבריו, אם המרצה יסכים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
רק השנה?

עוזי לנדאו (הליכוד):
המרצה מסכים.

אתם בעצם מאמינים שתצליחו לקיים פה את מסיבת הכוכבים הזאת. תזכרו את האמריקנים, כפי שעשו עם 400 מיליון הדולר.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, אם אתה רוצה עכשיו, בבקשה. אבל, שאלה קצרה, לא נאום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, אילו אמרת לא לבנות כלל את 5,000 היחידות הללו, לא לבנות אותן כלל, היה נחשך כסף. אבל, לו הן היו נבנות בגליל ובנגב, לא היו לך טענות. רק משום שהן נבנות ביהודה ובשומרון — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני חושב שחבר הכנסת אורון הבין את השאלה.

רשות הדיבור נתונה לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תזכרו את האמריקנים כאילו הם לא רואים. מה שיותר חמור, אתם תזכרו את העם היושב בציון וחימנעו, באופן קבוע, מלומר לציבור מהו תג המחיר, מהי המשמעות של המדיניות שאתם מקיימים כאן עכשיו, כאן באולם הזה, בפינה הזאת של האולם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

יש עניין של מדיניות. אתה נגד המדיניות. כסף אפשר לקבל גם ממקומות אחרים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
חבר הכנסת ראובן ריבלין — — —

דן תיכון (הליכוד):

אתה מדבר כבר הרבה זמן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
יש לי עוד הרבה זמן. אתה תקשיב ותשמע.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אוסיף לו את הזמן שנגרע ממנו בגלל ההפרעות שלכם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת דן תיכון, תשמע, כאן בפינת האולם חתמו שר האוצר וחברת הכנסת גאולה כהן על הסכם כנגד כל העם היושב בציון. מה המחיר שלו? חברת הכנסת גאולה כהן היתה אחראית לקליטת האתיופים במשרד הקליטה, בתפקידה כסגן שר. הממשלה החליטה השנה לבנות מחצית הדירות לאתיופים במרכז־הארץ. 150 במקום 300 — 350 לאתיופים, שנמצאים כאן יותר משמונה שנים, משום שמשרד השיכון אומר: אם 5,000 יחידות הולכות לשטחים, אין כסף. זה תג המחיר, חבר הכנסת ראובן ריבלין.

תכננו השנה לבנות 1,000 יחידות דיור בהוסטלים, לקשישים ולמשפחות חד־הוריות, מקרב העולים ולא רק מקרבם. אדוני היושב־ראש, אתה רגיש מאוד לנושא הזה. ייבנו השנה רק 500, משום שאמרו שאין תקציב לביצוע התוכנית של הממשלה, של 1,000 יחידות דיור.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד היושב־ראש, האם אפשר לשאול שאלה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אי־אפשר כך.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת לנדאו, היית בעבר מנכ"ל משרד התחבורה. אני אומר באחריות מלאה, שצומת הכפר־הירוק מונח בקילומטר ה־30 של חוצה־שומרון, לך תעביר אותם משם לצומת הכפר־הירוק, ולצומת כפר־שמריהו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא יודע משום־מה החליטו להפריע דווקא לחבר הכנסת אורון.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, נא לא להפריע.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אי־אפשר להמשיך כך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

נכון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתה מדבר אתי על בית־אריה. אתה מדבר אתי על יישובים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ואם זה היה בגליל? ואם זה היה בנגב?

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים אורון, האם יש לך הסבר למה כולם רוצים להפריע דווקא לך?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה מתוך חיבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

במקרה זה, הוא רוצה לקבל את החיבה בהזדמנות אחרת.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

בצד זה הפסיקו להפריע ועכשיו מפריעים בצד זה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

וכביש אשקלון — קריית-מלאכי, הכביש האדום הכי גדול במדינת ישראל, מונח בעוקף-חברון. אתם יודעים שזאת אמת. מסתובב שר בכיר — אני לא יודע עד כמה הוא בכיר בעיניכם, בכל מקרה הוא כבד משקל — ויש לו בעיות עם מי שמספר את הסיפור. יש לו בעיות עם מי שאומר את זה, ויש לו כל מיני כינויים. אדרבה, בעוד שעתים יש ישיבה של ועדת הכספים. תבואו ותציגו את רשימת הלוואות המקום. תגידו מנין לקחו 35 מיליון שקלים לכבישים במרכז-הארץ, לכבישים בשטחים. תבואו ותגידו, למה 117 מיליון שקל, רבע מהתקציב לעידוד השקעות הון, מסומן בתקציב המדינה לשטחים.

אם אלה סדרי העדיפויות שלכם, תציגו אותם בפני הציבור. זה תג המחיר של המדיניות המטורפת, שאותו משלמים 220,000 מובטלים, 570,000 איש הנמצאים מתחת לקו העוני, ולא פחות חמור מכך — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אם זה היה בגליל, זה היה בסדר?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא פחות חמורה מכך העובדה, שהגיעו החדש 7,000 עולים, ויש סכנה שבחודשים הקרובים — — —

אורה נמיר (העבודה):

2,500. כך אמרו ברדיו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא. בחודש ינואר היו 7,000 עולים, מאתיפיה ומברית-המועצות.

קם שר האוצר ואומר: יש מחיר — 16% אבטלה. גם אני קראתי את המחקר של בנק ישראל. שם זה מוזכר בתסריט הקשה של מה שיקרה כאשר אין ערבויות. למה הושיבו את מנכ"ל משרד האוצר הקודם, יעקב ליפשיץ, לכתוב 170 עמודים? בשביל להסביר לאמריקנים למה צריך ערבויות?

אלי דיין (העבודה):

להתחנן.

אורה נמיר (העבודה):

אין לו מה לעשות.

דן תיכון (הליכוד):

אני חושב שאתה מגזים. 10 מיליארד, תמורת מה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני רוצה לקבל 10 מיליארד תמורת צרכים אמיתיים וראויים של מדינת ישראל. והצרכים האמיתיים והראויים של מדינת ישראל הם קליטת העלייה.

דן תיכון (הליכוד):

מי קובע את הצרכים? אתה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה אתם עושים? אתם בעצם יוצרים עימות מיותר, היום על-ידיכם, בין קליטת העלייה לבין ההתנחלויות.

נגיד בנק ישראל, שמתאר בתמונה קודרת מאוד את המשמעות החברתית והכלכלית החמורה של העדר ערבויות, הוא לא יודע על מה הוא מדבר? אדוני שר הכלכלה, יבוא ראש הממשלה ויאמר: זה המחיר שאנחנו מוכנים לקחת על עצמנו אם נלך בדרך הזאת, והמחיר קשה מאוד. הוא לא מתמצה רק ב-16% אחוזי אבטלה, הוא מתמצה בירידה דרסטית ברמת החיים. הוא מתמצה בשיעורי מיסוי כאלה, ששום צמיחה לא תהיה בארץ הזאת. בקיצור, הוא מתמצה במכוי סתום, שרק מי שכשרונו לכזב לעצמו גדול מכשרונו לכזב לאחרים יכול להאמין שזאת מדיניות שאפשר ללכת בה.

אני שומע לפעמים את שרי הממשלה, אני שומע לפעמים חברי כנסת מהליכוד, ואני שומע את חנן פורת ואומרים: נהדק את החגורה, נצמצם את החגורה — ואני לא יודע אם הוא כוזב גדול מתמיהוני, או תמיהוני גדול מכזבן.

אדוני היושב-ראש, הגענו לצומת, ואנחנו לא נרפה. חבר הכנסת דן תיכון וחבר הכנסת עוזי לנדאו, אנחנו נציג את תג המחיר יום יום בפני הציבור, משום שהוא צעד בפני — — —

דן תיכון (הליכוד):

גם אנחנו נציג.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

גם אתם תציגו.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע מה נציג.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני יודע מה תציג.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הדרך שלכם כזבת.

אלי דיין (העבודה):

האמת כואבת.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו נאמר היכן הכסף.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתם תאמרו: קיבוצים.

יעקב צור (העבודה):

— — — ממשלת מחתרת.

דן תיכון (הליכוד):

— — — אתה עושה את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

יש בעיה, אנחנו לא אומרים — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתם תאמרו מה שאתם רוצים, חבר הכנסת ריבלין, הוויכוח, שתקופה ממושכת היה יכוח פוליטי לכאורה — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

עמיר פרץ (העבודה):

הפעם הבוחרים לא יסלחו לכם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

גם ביפו תקפר אותנו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ויכוח שהיה תקופה ארוכה ויכוח פוליטי לכאורה, ויכוח שהיה תקופה ארוכה בעיקרו ויכוח אידיאולוגי, מתנקז היום לצומת של הכרעה, ואני חושב שחובה על כל חבר הכנסת להציג בפני כל אזרח המדינה מהו תג המחיר האמיתי של המדיניות הזאת.

ממשלה שהולכת במדיניות כזאת, על שני המרכיבים שלה, איננה ראויה לאמון; אתה צודק, חבר הכנסת תיכון, לא היתה ראויה מעולם אבל ודאי עכשיו איננה ראויה לאמונו. לכן נציע אי-אמון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו ישיב השר דוד מגן.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדיניותו של הליכוד בנושא השטחים היא מדיניות של צביעות. אינני מסכים עם המשנה של חבר הכנסת רחבעם זאבי ותנועתו מולדת, אבל יש בה לפחות איזה היגיון מסוים. אני יודע שחבר הכנסת זאבי מקפיד מאוד על השפה העברית ועל המורשת העברית, אבל כשהוא בא לתאר את האידאולוגיה של מפלגתו, הוא מעדיף את המלה העדינה "טרנספר", שחלק אינו מבינים מה פירושה.

רחבעם זאבי (מולדת):

תסלח לי, אני אמרתי תחילה: חילופי אוכלוסין. הציבור אמר לי: לך בדרכו של — — —

אלי דיין (העבודה):

איזה היגיון יש בדברים האלה?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת זאבי, כוא נאמר כך: הבה נתרגם את המלה טרנספר לגירוש, ונבין כולנו במה מדובר.

רחבעם זאבי (מולדת):

גירוש היה אצל בן-גוריון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

הרי אתה יודע שבהסכמה איש לא יעזוב כאן. האנשים האלה נולדו כאן, חיים כאן, ואם לא תגרש אותם בכוח הם לא ילכו מפה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה עזבו בהסכמה את ימית? אין לך תשובה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת זאבי, אני אומר לך מדוע עזבו בהסכמה את ימית. גם זה היה טרנספר בכוח, משום שהממשלה שלנו העבירה אנשים בכלובים חזרה לגבולות "הקו הירוק".

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

רבתי חברי הכנסת, אני לא מקבל את התזה של תנועת מולדת, אבל לפחות יש בה עקביות. מה שהליכוד עושה, זה דבר והיפוכו. איך אפשר להגביר התנחלויות בשטחים, כלבה של אוכלוסייה ערבית העוינת אותנו, שמבצעת פיגועים ומעשי טרור, שבתי-הכלא מלאים אותה, ולבוא ולומר: פה יהיה דו-קיום? איך אפשר?

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

עמיר פרץ (העבודה):

הפעם הבוחרים לא יסלחו לכם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

גם ביפו תקפר אותנו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ויכוח שהיה תקופה ארוכה ויכוח פוליטי לכאורה, ויכוח שהיה תקופה ארוכה בעיקרו ויכוח אידיאולוגי, מתנקז היום לצומת של הכרעה, ואני חושב שחובה על כל חבר הכנסת להציג בפני כל אזרח המדינה מהו תג המחיר האמיתי של המדיניות הזאת.

ממשלה שהולכת במדיניות כזאת, על שני המרכיבים שלה, איננה ראויה לאמון; אתה צודק, חבר הכנסת תיכון, לא היתה ראויה מעולם אבל ודאי עכשיו איננה ראויה לאמונו. לכן נציע אי-אמון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו ישיב השר דוד מגן.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדיניותו של הליכוד בנושא השטחים היא מדיניות של צביעות. אינני מסכים עם המשנה של חבר הכנסת רחבעם זאבי ותנועתו מולדת, אבל יש בה לפחות איזה היגיון מסוים. אני יודע שחבר הכנסת זאבי מקפיד מאוד על השפה העברית ועל המורשת העברית, אבל כשהוא בא לתאר את האידאולוגיה של מפלגתו, הוא מעדיף את המלה העדינה "טרנספר", שחלק אינו מבינים מה פירושה.

רחבעם זאבי (מולדת):

תסלח לי, אני אמרתי תחילה: חילופי אוכלוסין. הציבור אמר לי: לך בדרכו של — — —

אלי דיין (העבודה):

איזה היגיון יש בדברים האלה?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת זאבי, כוא נאמר כך: הבה נתרגם את המלה טרנספר לגירוש, ונבין כולנו במה מדובר.

רחבעם זאבי (מולדת):

גירוש היה אצל בן-גוריון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

הרי אתה יודע שבהסכמה איש לא יעזוב כאן. האנשים האלה נולדו כאן, חיים כאן, ואם לא תגרש אותם בכוח הם לא ילכו מפה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה עזבו בהסכמה את ימית? אין לך תשובה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת זאבי, אני אומר לך מדוע עזבו בהסכמה את ימית. גם זה היה טרנספר בכוח, משום שהממשלה שלנו העבירה אנשים בכלובים חזרה לגבולות "הקו הירוק".

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

רבתי חברי הכנסת, אני לא מקבל את התזה של תנועת מולדת, אבל לפחות יש בה עקביות. מה שהליכוד עושה, זה דבר והיפוכו. איך אפשר להגביר התנחלויות בשטחים, כלבה של אוכלוסייה ערבית העוינת אותנו, שמבצעת פיגועים ומעשי טרור, שבתי-הכלא מלאים אותה, ולבוא ולומר: פה יהיה דו-קיום? איך אפשר?

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

עמיר פרץ (העבודה):

הפעם הבוחרים לא יסלחו לכם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

גם ביפו תקפר אותנו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ויכוח שהיה תקופה ארוכה ויכוח פוליטי לכאורה, ויכוח שהיה תקופה ארוכה בעיקרו ויכוח אידיאולוגי, מתנקז היום לצומת של הכרעה, ואני חושב שחובה על כל חבר הכנסת להציג בפני כל אזרח המדינה מהו תג המחיר האמיתי של המדיניות הזאת.

ממשלה שהולכת במדיניות כזאת, על שני המרכיבים שלה, איננה ראויה לאמון; אתה צודק, חבר הכנסת תיכון, לא היתה ראויה מעולם אבל ודאי עכשיו איננה ראויה לאמונו. לכן נציע אי-אמון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו ישיב השר דוד מגן.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדיניותו של הליכוד בנושא השטחים היא מדיניות של צביעות. אינני מסכים עם המשנה של חבר הכנסת רחבעם זאבי ותנועתו מולדת, אבל יש בה לפחות איזה היגיון מסוים. אני יודע שחבר הכנסת זאבי מקפיד מאוד על השפה העברית ועל המורשת העברית, אבל כשהוא בא לתאר את האידאולוגיה של מפלגתו, הוא מעדיף את המלה העדינה "טרנספר", שחלק אינו מבינים מה פירושה.

רחבעם זאבי (מולדת):

תסלח לי, אני אמרתי תחילה: חילופי אוכלוסין. הציבור אמר לי: לך בדרכו של — — —

אלי דיין (העבודה):

איזה היגיון יש בדברים האלה?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת זאבי, כוא נאמר כך: הבה נתרגם את המלה טרנספר לגירוש, ונבין כולנו במה מדובר.

רחבעם זאבי (מולדת):

גירוש היה אצל בן-גוריון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

הרי אתה יודע שבהסכמה איש לא יעזוב כאן. האנשים האלה נולדו כאן, חיים כאן, ואם לא תגרש אותם בכוח הם לא ילכו מפה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה עזבו בהסכמה את ימית? אין לך תשובה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת זאבי, אני אומר לך מדוע עזבו בהסכמה את ימית. גם זה היה טרנספר בכוח, משום שהממשלה שלנו העבירה אנשים בכלובים חזרה לגבולות "הקו הירוק".

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

רבתי חברי הכנסת, אני לא מקבל את התזה של תנועת מולדת, אבל לפחות יש בה עקביות. מה שהליכוד עושה, זה דבר והיפוכו. איך אפשר להגביר התנחלויות בשטחים, כלבה של אוכלוסייה ערבית העוינת אותנו, שמבצעת פיגועים ומעשי טרור, שבתי-הכלא מלאים אותה, ולבוא ולומר: פה יהיה דו-קיום? איך אפשר?

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי הבעי אי-אמון לממשלה —

שמעון שטרית (העבודה):

אתה יודע שלא נותנים לעובדים את המאזן של השק"ם בטענה שהוא סודי?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

השק"ם הוא מתקן ביטחוני רגיש במיוחד.

רבתי חברי הכנסת, לא אוכל להבין למה עד היום הממשלה, ממשלת הליכוד, לא מצליחה למכור את חנויות השק"ם לגורמים פרטיים.

"מנועי בית-שמש" — אין לכם הסכם עבודה, אתם לא יכולים למכור.

"אל על" — אתם לא רוצים למכור. שמעתי את שר התחבורה אומר: למה למכור חברה עובדת וטובה? חברת "אל על" נמצאת בתהליך של פירוק על-ידי מפרק זמני עשר שנים ומעלה, דבר בלתי בריא ומטורף. אילו סיפרתי זאת למישהו בעולם, הוא היה חושב שאני השתגעתי. הייתי אומר: חברת תעופה לאומית שכונס הנכסים של המדינה — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני לא שומע אותך, חבר הכנסת לנדאו.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אין להם מה לומר על זה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

לא רוצים למכור. מה קרה? ואם חברת תעופה לאומית היא בידי הציבור בבורסה ובידי משקיעים, היא מפסיקה להיות לאומית? אני לא רוצה לדבר על "עשות אשקלון תעשיות" ובתי-הזיקוק. חברת החשמל, רבתי, מה היה נורא אילו הפריטו?

חיים קורפו (הליכוד):

— — — חבר הכנסת רובינשטיין היה שר התקשורת?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היקר, חבר הכנסת קורפו, כאשר חבר הכנסת אמנון רובינשטיין היה שר התקשורת, הוא הוציא את רשות הדואר מתוך משרד התקשורת. עשה את חוק הערוץ השני והטלוויזיה ככלים באמצעות בעלי זיכיון פרטיים, ודחף הלאה את "בזק", לרבות ההפרטה, שדיברתי עליה קודם.

חיים קורפו (הליכוד):

זאת עשו גם אחרים. רשות הנמלים, רשות שדות התעופה

— — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

מה אתה רוצה ממנו?

חיים קורפו (הליכוד):

אני לא רוצה ממנו שום דבר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

שאלת מה הוא עשה. הוא היה מוכן להפריט הכול.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

בינתיים שיפריטו גם את הרבנות הראשית.

קריאה:

היא כבר מופרטת.

יש לכם חלום משיחי, נדבקתם באיזו פילוסופיה שאין לה יכולת מימוש, ואתם משקיעים את כולנו בבזק.

רבתי, חברי הכנסת, אינני מליץ על הליכוד רק בצד הלאומני שלו. הרי הם קוראים לעצמם מפלגה לאומית-ליברלית. לגבי לאומית, אני ללאומית כזאת, אבל נניח, מילאתם את מצוות הלאומיות. בואו נראה אתכם במישור האחר, עד כמה אתם בעד כלכלה חופשית. עד כמה אתם באמת מקיימים כללים של כלכלה ליברלית.

חוקי-סוד: מקרקעי ישראל נחקק ב-1960, בעיצומם של ימי מפת"י. החוק הזה קבע, שהמדינה לא תמכור קרקע, היא רק תחכיר אותה. אפשר היה לצפות, שכאשר אתם תעלו לשלטון תגידו: בשביל מה להפוך את כל עם ישראל לצמיתים? מדוע אנשים שגרים על קרקע המדינה צריכים לשלם דמי הסכמה, דמי היתר, דמי חכירה, ויהיו תלויים בפקיד? ואם אדם רוצה לסגור מרפסת בדירה על קרקע המינהל, הוא צריך לרוץ למינהל מקרקעי ישראל לקבל את התחזית, ומבקשים ממנו כסף. אני מבין שלציבור יש זכות להפקיע מקרקעין שצריכים להרחבת דרכים, למסילות ברזל ולגנים. הצעת החוק שאני הצעתי — לשנות את חוקי-סוד: מינהל מקרקעי ישראל ולשוחרר את אזרחי ישראל מלהיות צמיתים — לא נתמכה ונדחתה על-ידי הליכוד.

הפרטת חברות — אידיאולוגיה של גופים ליברליים בעולם. צאו וראו מה עושה הממשלה המערב-גרמנית שעה שהיא מוכרת את מה שהיא קיבלה בירושה מהמזרח. בואו נבדוק אתכם גם בתחום הזה. מכרתם את "פז" במחיר מוזל, משום שהסתבר שרשות החברות לא ידעה כמה כסף מזומן יש בקופה. מכרו את החברה הכלכלית לירושלים, שבעיני זה לא סיפור גדול, חברת מקרקעין, ואני לא מתווכח אם המחיר גבוה או נמוך. צודק מי שאמר שזה מה שהציעו. היתה הפרטה מסוימת של "בזק", שלא אתם אחראים לה. מי שאחראי לה הם שרי התקשורת הקודמים, לא ממפלגתכם. אבל מה היתר?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — — חבר הכנסת רובינשטיין, אתה לא התנגדת, אני התנגדתי.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אמרת שמכרתם את החברה הכלכלית. "כימיקלים לישראל" — לא מכרתם. מה אתם פוחדים, שיגנבו את ים-המלח? המשקיעים הזרים יברחו עם הים?

"מבני תעשייה" — חברת מקרקעין — אפשר היה מזמן למכור חלקים; שום דבר. יש סכסוך עם רפא"ל, גם כן גוף ממשלתי. לא מצליחים לפתור. "בזק" — ההנפקה של השלבים הבאים לא מתבצעת. אתם מפירים את ההסכם עם העובדים. לא נותנים להם את החלק שהובטח להם. ההנפקה לא מתקדמת. "אגריב" — לא נערכה הערכת שווי. "מל"מ" — יש ריב עם משרד האוצר על שכר הדיירה. "הנדסת התפלה" — עוד לא מונו מעריכים לקביעת השווי.

שק"ם — רבתי, מה זה שק"ם? אני הולך לקניון-אילון ברמת-גן וקונה תחתונים בשק"ם. אני קונה זאת מהממשלה. אני באמת צריך לקנות תחתונים מהממשלה? יש קנטינות בבסיסי צה"ל, וזה טוב ובסדר גמור. אולי הצבא צריך להחזיק זאת או איזה גוף ממשלתי צריך להחזיק זאת, אבל שק"ם? הכניסה לחנויות השק"ם פתוחה לכל אזרח — — —

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי־אמון לממשלה —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

רבותי חברי הכנסת, האם אתם מעלים על הדעת, הרי היה לנו כישלון אדיר של חברת החשמל, שכולם יודעים עליו.

שמעון שטרית (העבודה):

— — —

אלי דיין (העבודה):

— — —

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

עווב, אני לא מדבר על חשמל חנים, תירגע. אני יודע שחשמל חנים אצלכם זה קדוש, קודש הקודשים. תירגעו, לא אדבר על חשמל חנים, יש פריימרים, אני יודע, לוועד העובדים של חברת החשמל יש מרכז נציגות, אתם צריכים אותם, זה בסדר. אני מציע להזכיר אתכם, כדי שתוכלו להיבחר ביתר קלות, חברי הכנסת שטרית, אלי דיין ועמיר פרץ. אני מזכיר את שמוותכם, כדי שיהיה לכם יותר קל להיבחר בפריימרים.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברי מפלגת העבודה, היה פסק־זמן קצר, ומי שהספיק לצעוק — צעק. חבר הכנסת עמיר פרץ, חבר הכנסת אלי דיין, כל צעירי המערך, אני מבקש מכם רגיעה, תנו לחבר הכנסת פורז — — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, אני הבטחתי את בחירתם, הם צריכים להודות לי. אבל מעבר לזה, אני לא מדבר על העובדים, אני מדבר — — —

שמעון שטרית (העבודה):

עכשיו אני מבין למה כל בעלי הבתים והבורגנים מצביעים עבורך. עכשיו הסברת לי.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת שטרית, הלוואי שכל בעלי הבתים היו מצביעים בשבילנו, היינו אז מפלגה הרבה יותר גדולה ממה שאנחנו באמת.

שמעון שטרית (העבודה):

כן? אני לא בטוח.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

כן. לא רק בעלי הבתים, אלא כל האנשים שמאמינים בכלכלה חופשית — אילו הצביעו עבורנו היתה לנו מפלגה יותר גדולה.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת אלי דיין וחבר הכנסת שטרית, קצת רגיעה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, כשאני מזכיר את חברת החשמל, התכוונתי דווקא לאספקט של הליכוד. אני שואל: האם בחברה פרטית היו ממנים אדם, עם הניסיון שיש ליושב־ראש מועצת המנהלים של חברת החשמל, להיות יושב־ראש הדיקטטוריון של החברה הזאת? האם מינוי כזה היה עובר בגוף עסקי?

אלי דיין (העבודה):

יש לו ניסיון רב.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

האם זה לא אדם פרוטז'ה של שר האוצר, שכפה את המינוי שלו, אדם שהיה דובר? האם בגוף כלכלי מינוי כזה היה יכול לצאת לפועל?

זאת הבעיה, רבותי חברי הכנסת, מה בעצם מפריע לנו בכך שהחברות האלה ממשלחיות? מה שמפריע לנו הוא, שמינוי של דירקטורים נעשה בדרך כלל או לפעמים לא על בסיס ענייני. ממנים אנשים, שמה שקובע הם קשריהם ולא כישוריהם. כשגוף כלכלי גדול מתנהל שלא על־ידי האנשים המוכשרים ביותר, הוא מתנהל רע. בעולם למדו לדעת — ותלמדו גם אתם — שהציבור והממשלה לא מנהלים טוב עסקים. הממשלה צריכה לצאת מחיי המסחר, היא צריכה להיות גוף עליון, גוף־על, שמתווה מדיניות, היא לא צריכה להחזיק מניות בשום דבר. היא לא צריכה למנות דירקטורים מפלגתיים.

עכשיו גם מציעים לעשות רכזיה באותה חקיקה צנועה, שאסרה על חברי מרכז מפלגות להיות חברים בארבע הדירגות העליונות של שירות המדינה ודירקטורים בחברות ממשלתיות: זאת אומרת, לא אסרה עליהם להיות דירקטורים ולהשתתף בבחירות פנימיות.

אפשר לדבר על העוני ואפשר לדבר על המצוקה, וזה נכון שיש עוני ויש מצוקה של עולים. השאלה היא רק, איך יוצאים מזה.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

איך יוצאים?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

ממשלת ארצות־הברית, נוסף על כל הטענות שיש לה כלפינו במישור ההתנחלויות המזיקות האלה, גם קיבלה הערכות חמורות מאוד על התפקוד של המשק הישראלי. חלק גדול מהסיבה שלא רוצים לתת את הכסף הוא שאומרים: כסף טוב הולך אחרי כסף רע. הם גם רוצים להתנות שלא נקבל את הערבויות, אלא אם כן נעשה רפורמה משמעותית בכלכלה שלנו, גם נשנה את מבנה המשק. הרי אנחנו רוצים להיות דומים למערב. למי אנחנו רוצים להיות דומים? — לברית־המועצות, שבה עומדים בתור ללחם?

אני אומר לכם, רבותי חברי הליכוד, שינוי גדול אתם לא הכנסתם מאז ימי המערך או מפא"י העליונים. אתם בסך הכול ממשיכים באותה קונצפציה: מעט מאוד שינויים. נכון, בתחום המדיני יש שוני, אבל כדי לבדוק בתחום הכלכלי אם יש שוני ביניכם — צריך מיקרוסקופ אלקטרוני מתוחכם מאוד, וגם הוא, לדעתי, ספק אם יראה תוצאות והבדלים.

לכן, רבותי חברי הכנסת, הממשלה הזאת לא ראויה לאמון, משום שהיא ממיתה עלינו אסון בתחום המדיני, ומשום שהיא מנהלת כלכלה בולשביקית, שתמיט אסון על ישראל אם היא לא תשתנה. אני מקווה שהממשלה הבאה תשנה את הדברים גם בתחום זה וגם בתחום האחר. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

אני נאלץ להגיד לך תודה, אף שאני לא בדיוק חושב כמך. תודה לחבר הכנסת פורז.

ישיב השר דוד מגן, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, במשך 80 דקות יושב אני כאן באולם ומקשיב קשב רב לנאומיהם של חמשת נציגי סיעות האופוזיציה.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי הרכיב אי-אמון לממשלה —

אינני יכול להסכים גם עם חבר הכנסת אורון. קודם כול, מבחינת המונחים, בכל מה שקשור לקליטת העלייה, אני מציע לקרוא לאחינו עולי אתיופיה — העולים מאתיופיה. הם אינם אתיופים.

שנית, אף שלפי כללי הממשלה אסור לספר מה קורה בוועדות השרים, אתה מאלץ אותי, לפחות בכלל, לספר לך שאתמול, בישיבת ועדת השרים לענייני עלייה, הנציגות הבכירה של הסוכנות היהודית — ואתה יודע שהיא מורכבת מנציגי מפלגת העבודה — חלקה שבחים לוועדה. דווקא בנושא של קליטת העולים אשר באו מאתיופיה, בנושא הדיוור ובנושא החינוך, הוועדה, והיינו הממשלה, זכתה לשבחים רבים מנציגי האופוזיציה, אם כי הם אנשי רשות אחרת, מוסד אחר.

חבר הכנסת אורון, דיברת על שנת 1991 כשנה קשה. אתה, כחבר ועדת הכספים, יכול להצביע על הנתון הידוע והאמיתי, שדווקא ב-1991 הצליחה הממשלה לייצר כ-100,000 מקומות עבודה, פיי-שלושה מאשר בכל שנה שקדמה לה, בוודאי בעשור האחרון.

אין לי מה לומר לחבר הכנסת פורז, אשר החליט להתערב בבחירות הפנימיות בתוך הליכוד. אדוני היושב-ראש, הוא פשוט עמד כאן וסיפר על תפקידו של ישראל כן, חבר מרכז הליכוד, במסגרת מטה העולים, על העבודה הטובה והחשובה שהוא עושה, במגמה להראות לעולים את ארץ-ישראל על כל חלקיה. אם זה עוזר למר ישראל כן, שהוא ידידי, להיבחר לכנסת, על כך אני רוצה לברך אותך, חבר הכנסת פורז, ואפילו להודות לך.

אבל, כשאמרת שאין לך מכנה משותף עם סיעת מולדת, בקריאת ביניים חלושה שאלתי: ומכנה משותף עם סיעת חד"ש יש לך? אותה סיעת חד"ש, אשר הגברת גווינסקי עומדת כאן ומדברת בשמה על קו העוני. אני מצטער לומר שהיא מדברת על מושג שהיא אינה מבינה בו, וכיצד אני יודע זאת? משום שהיא מציעה לכנסת להוסיף 25% לשכר תושבי המדינה, וכך לצמצם את מספר המשפחות שמתחת לקו העוני. חברת הכנסת גווינסקי וחברי סיעת חד"ש צריכים ללמוד את המושגים ולדעת, שגם אם נכפיל את ההכנסה של כל תושבי המדינה, מספר המשפחות הנמצאות מתחת לקו העוני יישאר בדיוק אותו מספר שעליו הצביע המוסד לכיטוח לאומי. הקו הזה הוא קו שמסביר יחסית, אני, כתושב עיר פיתוח, ואינני קומוניסט, יכול להסביר לקומוניסטים שמדברים על עוני כיצד מטפלים בעוני.

אני יכול להצביע בגאווה על כך, שבשעור השנים האחרונות משקל ההוצאה החברתית בסך כל המשאבים הפנויים גדל בתהליך הדרגתי על פני העשור, והקיצוץ לכך בא מהמרכיב הדומיננטי ביותר, מרכיב הביטחון. למי שאינו זוכר, בשנת 1980 מרכיב הביטחון עמד על 40% ומרכיב החברה עמד על 32%. בשנת 1991 מרכיב הביטחון ירד ל-24%, ומרכיב החברה הגיע ל-48%.

רענן כהן (העבודה):

אם כן, למה כל כך רע? על מה אתה מדבר?

אורה נמיר (העבודה):

על איזה תקציב אתה מדבר? איפה זה? איפה?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אתן לך את זה ממשרד הכלכלה. אשיג לך את זה ממשרד הכלכלה.

שמעון שטרית (העבודה):

למה ראש הממשלה לא בא?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

מייד אסביר בדיוק.

אלי דיין (העבודה):

זה לא מעניין אותך.

שמעון שטרית (העבודה):

הוא בא רק להצביע, אבל להאזין לנו הוא אף פעם לא בא.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

מייד אסביר. חמש סיעות חברו בינן לבין עצמן במגמה לשכנע את הכנסת לרכז כוח ולהמליץ בפני הכוח להביע אי-אמון לממשלה. ולא לחינם, אדוני היושב-ראש, אמרתי שהקשבתי קשב רב, משום שהאופוזיציה, בוויכוחים בינה לבין עצמה מסרה את התשובות. איך אפשר לשמוע כאן ביקורת של חברת הכנסת גווינסקי נגד הפרטה, נגד הליברליזציה של המשק? אפשר, משום שלאחר מכן מגיעה סיעת אופוזיציה אחרת מייצג אותה חבר הכנסת פורז, והוא אומר לה: נגד ריכוזיות, נגד בולשביזם, בעד הפרטה, בעד ליברליות.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חבר הכנסת פורז באמת מייצג סיעה גדולה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

ידידי חבר הכנסת ביטון, לא ישבת באולם כאשר היו כאן מחוות של התנגחויות בין האופוזיציה לבין עצמה. שקלתי וכמעט חשבתי לבקש מהיושב-ראש רשות שלא לדבר, משום שהתשובות כבר ניתנו; משום שהאופוזיציה, אפילו כשהיא מנסה להתלכד ולהביע אי-אמון לממשלה הזאת, את המינימום הזה אינה מצליחה לעשות.

שמעון שטרית (העבודה):

גם בתוכם יש ויכוחים.

אלי דיין (העבודה):

האם אלה התשובות על האבטלה?

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת דיין ושטרית, אתם מפריעים ללא הפסק.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת אלי דיין, מול 80 הדקות אני אענה בפחות זמן, ואני מקווה שהתשובות תהיינה קולעות יותר.

אדוני היושב-ראש, אינני מתכוון להתפלמס עם כל אחת מחמש הסיעות הללו. אבל אני רוצה לומר, שאם נציגת האופוזיציה הראשית, חברת הכנסת אורה נמיר, עומדת כאן ומנסה להמליץ בפני הכנסת להילחם נגד הממשלה שמצליחה להשיג איוון בתקציב, כי אז, גברתי הנכבדה, יש ויכוח עמוק מאוד בינך לביני, ואת יודעת שיש ויכוח גדול מאוד בינך לבין חלק ניכר ממפלגתך. אנחנו נלחמים שנים רבות כדי להגיע לאיוון בתקציב. סוף-סוף אנחנו רואים את שנת 1994, בעזרת השם, לכשתבוא, כשנה מאוזנת תקציבית, וזה עומד במרכז הביקורת שלך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

על מה אתה מדבר?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת אורון, יש לי יתרון עליך בזה שאני הקשבת לה ואתה לא הקשבת; במקרה שמתי לב.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אורה נמיר (העבודה):

מנין הנתונים האלה?

רענן כהן (העבודה):

אני יוצא מהנחה שהנתונים נכונים. אם כך, למה כל כך רע?

היו"ר ח' קופמן:

ד"ר רענן כהן, תעשה את הדוקטורט עם השר לאחר הדיון.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

בוודאי יהיו כאלה שיאמרו, שגם המערך שותף להישג. בכל זאת, בין 1984 ל-1990 היתה ממשלת אחדות לאומית. אני רוצה לומר לכם, שדווקא בשנים האחרונות הקפיצה לכיוון ההשקעות החברתיות היתה משמעותית ביותר. רק בשנתיים האחרונות עלה משקל ההוצאה החברתית בתוצר הלאומי הגולמי על זה שבראשית העשור, והוא קפץ מ-15.5% ל-22%.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זו העלייה, אדוני השר. זו העלייה. מה אתה מספר סיפורים.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

להוציא מרכיב העלייה.

אבל, אדוני היושב-ראש, מכל דוברי האופוזיציה נעותרו דווקא לאתגר של חברת הכנסת שולמית אלוני מנהיגת ר"צ. מה היא אמרה? היא עמדה כאן וביקשה מאתנו לפתוח את העיתונים של היום, יש לי צוות מסור, העוזרת שלי עדנה ניגשה לספרייה ופתחה את העיתונים של היום. לא התכוונתי להראות זאת, את ביקשת. ובעיתון "ידיעות אחרונות" של היום כותב העורך הכלכלי סבר פלוצקר. אצטט כמה קטעים:

"קודם כול אדגיש: אינני ליברדניק, אני רחוק ממפלגה זאת, אבל כאשר האופוזיציה לממשלת שמיר כבר מחכת את ידה לקראת הבחירות המתקרבות, אני תוהה לשמחה מה זו עושה. הליכוד ילך לבחירות 1992 עם גיליון הישגים מרשים, כמעט חסר תקדים בפוליטיקה הישראלית. כדאי שמפלגת העבודה וסביבתה תיקח זאת לתשומת לב ותתכונן בהתאם."

והוא ממשיך ומפרט: "בשנות כהונתו של יצחק שמיר התחיל תהליך השלום". והוא ממשיך במקום אחר —

רענן כהן (העבודה):

זה ההישג הכלכלי שלו?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— "ישראל מציגה את עמדותיה — — —

אליקים העצני (התחיה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

אליקים, לא יכול להיות שמה שכתוב בעיתון טוב לכולם. למישהו זה מתאים, למישהו לא. לך — לא.

אלי דיין (העבודה):

אדוני, את מה שכתוב בעיתון קראנו.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חברת הכנסת אלוני ביקשה להתייחס לעיתונות.

אלי דיין (העבודה):

את זה קראנו.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

שולמית, עיתוני ערב אני קורא בערב. ביקשת לקרוא עיתונים, נקרא עיתונים, קטע קטן.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני ביקשתי — הכול.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

הכול, הכול. הרי הוא מיעץ למפלגת העבודה — — —

רענן כהן (העבודה):

לנצח בבחירות.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

כנראה הוא רוצה לעזור לכם, ומייד אומר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני דיברתי על ההתנחלויות ואתה מדבר על — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני רואה, חבר הכנסת דיין, שאותו עיתון הגיע לאשקלון ולקריית-גת. זה בסדר, זה אותו עיתון.

חיים קורפו (הליכוד):

היא לא רוצה את הקטע הזה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני ממשיך לצטט קטע קטן נוסף: "ישראל מציגה את עמדותיה, הערכים מציגים את עמדותיהם, זוים". אומר את זה אדם שטוען שהוא רחוק ממפלגת הליכוד.

והוא ממשיך במקום אחר: "ביטחון ישראל עלה מדרגה, למרות הנתונים שמסרתי על הירידה בהשקעה החקצית בביטחון מ-40% בשנת 1980 ל-24% בשנת 1991".

מה אומר עוד העורך הכלכלי של העיתון "ידיעות אחרונות"? — "המשק צמח בארבע שנים בכ-20%", והוא מוסיף: "חצי מיליון יהודים עלו לישראל בארבע שנות קיומה של ממשלת שמיר הנוכחית. אף-על-פי-כן האינפלציה התייצבה על קצב חודשי של 1% — 1.25%. האבטלה אומנם עלתה מ-9% מכוח העבודה מתחילת כהונתה עד ל-11% הצפויים בסיומה — — —

שמעון שטרית (העבודה):

את האינפלציה הקטין שמעון פרס — — — שכחת?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— אבל באותו פרק זמן נוספו למשק" — נא להקשיב — — —

שמעון שטרית (העבודה):

— — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני לא מבין, חבר הכנסת, יש לך ויכוח עם "ידיעות אחרונות"?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זה אפשרי?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

ביקשו ממני להתייחס לעיתון.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

אלי דיין (העבודה):

— — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

"לכן, ראשי העבודה" — והוא פונה אליכם בעצה — "אל תגידו לבוחרים: מעולם לא היה מצבכם גרוע יותר, כי הם לא יאמינו". והוא צודק.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתה רוצה לקבל מאמר אחר — — — מאמר ב"על המשמר" — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

זה עיתון מהיום.

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, אני מבקש.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

מה יש לך, "על המשמר"?

היו"ר ח' קופמן:

אני מבקש להתנהג כהתאם למסורת בבית. חיים אורון, אתה לא מפסיק.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הוא ביקש. רק משפט אחד.

היו"ר ח' קופמן:

ברשותי.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ברשותך.

היו"ר ח' קופמן:

משפט אחד.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני אגיש לך כתשובה נוספת מאמר מ"על המשמר", שכתבתו: "אתם עוד חושבים שהאמריקנים מטומטמים?" — תקרא אותו גם כן, חבר את שניהם ותגיע — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

תיכף נגיע גם לאמריקנים.

היו"ר ח' קופמן:

מייד לאחר ישיבת המליאה נחבר את שני המאמרים ונעשה קומפוזיציה.

שמעון שטרית (העבודה):

יש לי הרגשה שהיועצים של השר לא עבדו מספיק. במקום לכתוב נאום נתנו לו עיתונים.

אליקים העצני (התחיה):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת אורון, אני נענה לאתגר של חברת הכנסת אלזני.

שמעון שטרית (העבודה):

— — —

אליקים העצני (התחיה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, זה לא ייתכן, שלא מאפשרים לשר לדבר. אני אכריז על הפסקה.

אורה נמיר (העבודה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברת הכנסת אורה נמיר, אני אכריז על הפסקה. אתם לא מאפשרים לו לדבר.

אורה נמיר (העבודה):

אני רוצה לשאול אם סבר פלוצקר הוא אלוהים.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

האופוזיציה ביקשה לקרוא מהעיתונים.

שמעון שטרית (העבודה):

כאילו זו תורה מסיני.

היו"ר ח' קופמן:

יש בעיה שעורך "על המשמר" קיבל משרה חשובה מאוד ב"ידיעות אחרונות". מה אפשר לעשות? זאת העבודה.

שולמית אלזני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני קראתי את דברי ראש הממשלה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

הסכיתו ושמעו בבקשה: "באותו פרק זמן נוספו למשק 200,000 מקומות עבודה חדשים. כל הגידול באבטלה מתרכז בקרב העולים. האבטלה בקרב התושבים הוותיקים, כולל חיילים משוחררים, הצטמצמה. הוחל בבנייתן של לפחות 160,000 דירות חדשות. משך הבנייה קוצר".

במקום אחר הוא מוסיף: "רמת החיים של התושבים הוותיקים עלתה". והוא מוסיף: "הליברליזציה במטבע-חוזן נמשכת. הבורסה זינקה. מי שהשקיע בשוק המניות ביום שבו קמה ממשלת שמיר הנוכחית עשוי לראות עד סיום כהונתה את ערך השקעתו גדול פי חמישה. פעילות הבנייה היהודית בשטחים גואה".

ועכשיו, חבר הכנסת אלי דיין, ביקשת לדעת מה הוא כותב בסוף, ואני, כמוכן, מדלג.

שמעון שטרית (העבודה):

רגע, מה עם ראש הממשלה? למה הוא לא בא?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

ביקשת לדעת מה הוא כותב בסוף.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת שטרית, עם מאמרים כאלה לא צריך לשבת פה. פנטסטי.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

בסוף הוא חורג מהמקצוע שלו ככלכלן, ולדעתי הוא כלכלן מעולה — — —

שמעון שטרית (העבודה):

יצחק שמיר כלכלן?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— — — והוא כותב גם כאזרח פשוט ואומר כך: "הבוחרים — — — כולנו בוחרים — מושפעים מהעתיד יותר מאשר מהעבר, מהחזון של המפלגות והאישים יותר מאשר מהרקורד השלטוני שלהם".

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חיים אורון ואליקים העצני, תשמרו על הבריאות שלכם, אנחנו צריכים אתכם להצבעת אי-אמון.

שמעון שטרית (העבודה):
גם אליקים העצני.

היו"ר ח' קופמן:
אמרת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

בוקר טוב, בוקר טוב, חבר הכנסת רן כהן, אולי תאפשרו לשר לגמור, או שהחלטתם לגמור בארבע בבוקר?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
שאלנו אותו אם הוא גינה את הרוצחים בשומרון.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אם כן, אין ספק, כמעט אין ספק, כי מעיתוי הצעות האי-אמון, מתוכנן, מצורתן ומניסוחן עולה בבירור ניחוח חריף של מערכת הבחירות וניסיון ברור להיחלחל בסממאות במטרה אחת ויחידה: להופיע כאופוזיציה בפני הציבור, כמגיני העם, מול מה שמנסים לצייר — ממשלת רשע, כביכול.

אריה אליאב (העבודה):

זה חלק מהדמוקרטיה, לא רצית להיפך.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני רק מצביע על העיתוי ומדגיש אותו.

אריה אליאב (העבודה):

זה חלק מהדמוקרטיה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

זה גם לגיטימי. אני מסכים.

נושאים חברתיים-כלכליים כבדי משקל ובעייתיים כאבטלה, בעיית העוני והצמיחה המשקית נרקחים לצורך זה עם נושאים פוליטיים כנושאי ההתיישבות במישור הפנימי מכאן, ושאלת הערכויות והמגעים עם ארצות-הברית בשאלת השלום מכאן, וזאת תוך יצירת תניית והקשרים ביניהם וערכוב מוחלט, חבר הכנסת אורון, של מין בשאינו מינו.

אני חייב לציין במקביל, כי בהצעות האי-אמון מואשמת הממשלה בדבר והיפוכו: מחד גיסא הזכרתי את טענות שינוי, ומאידך גיסא — את "הביקורת" של הקומוניסטים.

אשתדל, בשם הממשלה, בפרק הזמן שנותר לנאום זה, להתייחס לחלק מהנושאים שפורטו בהצעות האי-אמון, והם מדגשים, מבחינתי, כי הממשלה, שמתייחסת לנושאים אלה במלוא כובד הראש, עשתה ועושה כל מאמץ לפתור בעיות אמת ולקדם את הנושאים החיוניים לטובת המשק, המדינה והאזרחים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
על השתחים אתה לא מדבר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

בנושא הביקורת של חד"ש והקומוניסטים — — —

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אתה לא שותף להם, ידידי חבר הכנסת עמיר פרץ. אני מדבר עכשיו על הביקורת של חד"ש.

עמיר פרץ (העבודה):

כשאתה מאמין במשהו אתה מדבר בלהט, אבל כשאני שומע שאתה מגמגם, זה קצת מפחיד אותי.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

בנושא ריכוזיות ופעילות הממשלה: לדעתנו פועלת הממשלה כמתווה וכמבצעת מדיניות, דבר המתחייב ממצב המשק והעלייה. אולם, את זאת אנחנו עושים תוך יציאה מדורגת ומתוכננת ממעורבות, ובוודאי מריכוזיות-יתר במשק.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

האם הדירוג הזה יביא ל-300,000 מובטלים? האם הדירוג הזה יביא לגירעון הגדול המתוכנן? למצב הסוציו-אקונומי הירוד? האם זה יביא לכל זה בהדרגה?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

זה יביא לרבע מיליון מועסקים נוספים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — — בהדרגה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

תרשה לי, חבר הכנסת דראושה.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דראושה, אתה גמרת את הנאום, אני אמתק אותך מהרשימה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

זה יביא לרבע מיליון מועסקים נוספים בשנים 1991-1992.

אני לא אלאה את חברי הכנסת. אני מדבר על הפעילות בשוק ההון. אני מדבר על ההפרטה שהממשלה מבצעת. חבר הכנסת פורז, אתה יודע שבחודשים האחרונים כל מה שקשור בהפרטה קיבל תנופה משמעותית.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

לא רואים תוצאות.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מדבר על חשיפת המשק. אני מדבר על עידוד השקעות בכל מגזרי המשק. דווקא בנושא הזה בולט השינוי. אין תכנון מרכזי אחד שעל-פיו ניתנות השקעות. מוטל עול סביר גם על היום.

בשונה מהעבר, רק כדי לסבר את האוזן, אציין את חלוקת ההשקעות בשנה האחרונה. הון פרטי — 75.2% מכלל ההשקעות בתעשייה; 97.7% מכלל ההשקעות בתיירות. הון קיבוצי ומושבי — 8.7% מהיקף ההשקעות בתעשייה; 1.3% מהיקף ההשקעות בתיירות. הון ממשלתי — 13.2% מכלל ההשקעות בתעשייה, לרבות המפעלים המיועדים להפרטה, לפי דוגמאות ושמות שאתה ציינת.

אוסף רק, שהשונה בעבר הוא, כי אין "רשימות שחורות". האישורים ניתנים לכל מפעל העומד בקריטריונים שנקבעו, בלי

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

התחלות הבנייה במשק גדלו בתוך שנה ביותר מפי ארבעה, תוך קיצור משך הבנייה; הוכפלו ויותר התקציבים המיועדים לפיתוח תשתית — כבישים ותקשורת.

בשנת 1991 גדלו ההשקעות במשק בכ-35%, קצב שלא ידענו כמותו מאז מלחמת ששת-הימים. בתעשייה, בשנת 1991, אישר מרכז ההשקעות 602 תוכניות השקעה בכל ענפי המשק, מתוכן 458 תוכניות להשקעה בהיקף של למעלה ממיליארד דולר בתעשייה. בענף התיירות אושרו 113 תוכניות השקעה בהיקף של 219 מיליון דולר.

בדעת הממשלה להמשיך ולפעול במלוא המרץ בתחום הכלכלי, ומוכנות הצעות ותוכניות רבות ונוספות לעידוד הצמיחה ולצמצום האבטלה.

עוד לגבי שנת 1991, הממשלה הקדישה בשנה זו לשירותים החברתיים כמעט מחצית מכלל משאבי הפנויים, וכבר הזכרתי באחוזים את המספר המדויק — 48%. אנחנו ממשיכים להתמודד עם הבעיות ולשפר את המצב. לאחר שבהמשך סדרת דיונים מעמיקים בממשלה, כדי להקל על האוכלוסייה החלשה גם בתקופת הביניים — אנחנו רואים את השנים 1991, 1992 וחלק משנת 1993, כתקופת ביניים קשה — אנחנו מנסים למצוא, ובחלק מהמקרים הצלחנו, גם פתרונות ביניים.

אני רוצה להזכיר ולהבהיר, אדוני היושב-ראש, כי כיום ראשון הקרוב, הממשלה אמורה לסכם סדרת דיונים, שהחלו לפני כשבועיים, בנושא של הקלה על, השכבות הנמצאות במצוקה. יש הצעות מפורטות של משרד העבודה והרווחה, של משרד הכלכלה והתכנון, יש התייחסויות של משרד האוצר, ואני מניח שבשבוע הבא נוכל לדווח לכנסת על תוצאות הדיון הזה בממשלה.

אנחנו מתכוונים, הנחנו על שולחן הממשלה רעיונות לקראת הדיון ב-1 בפברואר. הרעיונות מחייבים למימוש זכויות קיימות, שחלק מהמשפחות אינן מצות אותן. אני מדבר על תחום הקצבאות, אני מדבר על מניעת שחיקת הקצבאות והאפשרות להגדלתן, על ביטול הרמה הנמוכה של הבטחת הכנסה ושינוי הקריטריונים; להעלות את ערך נקודת הקצבה לילדים, להחזיר קצבת ילד ראשון וילד שני.

אני שב ואומר, חבר הכנסת אלי דיין, ההצעות של משרד הכלכלה והתכנון וההצעות של משרד העבודה והרווחה, שהונחו על שולחן הממשלה, הממשלה תדון בהן ב-1 בפברואר. איני יודע מה יהיו סיכומי הדיונים.

דן תיכון (הליכוד):

הוא יקרא לזה כלכלת בחירות.

גד יעקבי (העבודה):

ומה זה אם לא כלכלת בחירות?

אלי דיין (העבודה):

אתה יודע מה, שיחזירו את הקצבאות. לא אכפת לי —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

בוקר טוב, יושבת בשקט כל הזמן, מה קרה? חבר הכנסת נפאע, שמענו.

לבדוק בציציות שייכותו של כל סקטור, אלא על-פי שלושה קריטריונים. האחד — תרומתו ליצוא או יכולתו להחליף יבוא; השני — היותו מפעל שאיננו מונופוליסט; והשלישי — למשקיעים בו תהיה יכולת כספית נכבדה, סבירה ובדוקה.

איני רוצה להכביר מלים על עבודתנו בשיווק מסיבי של קרקעות המדינה, על צמצום הפיקוח על מטבע חוץ והגמשת הפעילות בשוק ההון.

אנחנו להתייחס לא רק לעניין ההפרטה שעליו דיברת, אלא לסממה שנשמעה מפי חלק מהדוברים כסממה דמגוגית — האבטלה. אני רוצה להצביע ולומר, כי המפתח לקידום פתרון בעיית האבטלה הוא בצמיחה, שרק בה יש כדי לספק מקורות תעסוקה לתועלת העובדים, החברה והמשק. גורם מרכזי בתחום זה הוא ההשקעות, במשק — בתשתית ובתעשייה. נעשה הרבה בתחום הזה. דיווחתי על כך בוועדת הכלכלה של הכנסת. עשינו רבות באחרונה, ואני מדגיש כי אין די בכך. נמשיך במאמצים הללו.

אנו מדברים על כך ומסבירים, כי בכל מקרה תהליך הצמיחה גזול זמן ודורש משאבים עצומים. אנחנו נראה את פירות ההשקעה רק במועד מאוחר יותר, והצבענו על שנת 1994 כשנה שאפשר יהיה לראות בה את הפירות של הזרעים שאנו זורעים היום.

חברי הכנסת, צריך לזכור, כי עם כל הקשיים ונקלשו בארצנו קרוב ל-400,000 עולים, ונדרשים משאבים עצומים להבטחת קליטתם והשתתפותם בחברה — כבינוי, כחינוך, כתשתית ובתעסוקה.

בשנה האחרונה בלבד, חבר הכנסת דראושה, נקלטו 100,000 עובדים בתעסוקה. אני מקווה, לפי תחזיות משרד הכלכלה והתכנון, כי בשנת 1992 נצליח ליצור 150,000 מקומות תעסוקה נוספים. הנה, בשנתיים אתה רואה ומונה רבע מיליון מועסקים נוספים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
לעומת זה, כמה נפלטו? למה המספר של למעלה מ-300,000 מובטלים?

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דראושה, שמעו את השאלה שלך.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

גם אם נעמוד באתגר העצום, אני רוצה לומר כאן בכנות, לא נצליח לפתור בבת אחת את כל הבעיות. עדיין אין המשאבים ההולמים את הצרכים, אני אומר זאת בפירוש, האבטלה אף עלולה חלילה לגדול.

צריך לזכור ולאזן את התמונה ולהדגיש, כי בעקבות פעולות הממשלה שופרו במידה ניכרת מאוד התנאים למשקיעים במשק, הורחבו האזורים שבהם ניתנות הטבות במסגרת החוק לעידוד השקעות הון, נפתחו מסלולים חדשים ומשולבים לניצול מענקים, הטבות מס וערבויות של הממשלה. גבר מאוד קצב אישור ההשקעות במרכז ההשקעות, הופנו השקעות רבות לאזורי פיתוח, הוקמו קרנות לעזרה לעסקים קטנים, הוגדלו ההשקעות והתקציבים לתמיכה בהשקעות במחקר ובפיתוח, הוקמו חממות טכנולוגיות למדענים עולים, הוקמה חברה מיוחדת להשקעות הון סיכון, הורחבו פרויקטים להסבה מקצועית — — —

אלי דיין (העבודה):

השר שרון אמר שכל זה לא היה.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

אלי דיין (העבודה):

אני בעד, שיחזירו את הקצבאות, העיקר להפחית את העוני.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

יכול להיות שבכנסת גמרו להתווכח, אבל בממשלה, גם לאחר אישור התקציב, טרם נסתיים הוויכוח בנושא קיצוץ התקציב החברתי של פרויקט שיקום השכונות. גם נושא זה יעלה.

חבר הכנסת אורון, לשאלת ההתיישבות בארץ-ישראל, מה שאתה קורא התנחלויות, הערכויות ותהליך השלום, שקושרו על-ידך בתפרים גסים למדי לשאלות בנושאי משק, אבטלה ועוני, אני רוצה לומר את דבר הממשלה. ממשלה זו, שנבחרה כחוק ולא ברוב של 52 כנגד 55, כפי שפירטת, ברוב גדול —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא. יש לך 13 שקונים אותם.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אבל יש לנו רוב.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה נכון.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
הממשלה הזו משקפת את דעת העם.

אברהם רביץ (דגל התורה):
— — — הם חלק מה-13.

היו"ר ח' קופמן:

חברת הכנסת שולמית אלוני, היתה אידיליה. התחלת ואמרת: קונים אותם.

אברהם רביץ (דגל התורה):
— — —

היו"ר ח' קופמן:
סגן השר רביץ.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
העובדה היא שיש לך 59 יחד עם 13 נציגים לא-ציונים.

אברהם רביץ (דגל התורה):
לא-ציונים.

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת. חבר הכנסת רביץ וחבר הכנסת רן כהן, הצלמים שובתים למעלה, חבל על כל האנרגיה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אדוני היושב-ראש, אינני מקבל את המתמטיקה של סיעת ר"צ. לא 52 חברי כנסת תומכים בממשלה הזאת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — — הוא נסע לרב אלתר מטבריה.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת רן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. ד', צריך להפסיק באיו מקום. כמפקד צבאי, תן לי עצה טובה יותר מה לעשות אתה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

לא כולם שומעים אותך. לכן אחזור על דבריך. חברי הכנסת, חברת הכנסת אלוני — — —

היו"ר ח' קופמן:

סגן השר רביץ, מספיק. יש גם תרבות דיון.

אברהם רביץ (דגל התורה):

לא, אבל הם אומרים דברים חמורים.

היו"ר ח' קופמן:

את כל זה הם אמרו לפני עשר דקות ואתה נזכרת עכשיו. מספיק.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

לפי המתמטיקה של סיעת ר"צ, ממשלה זו זוכה לתמיכה של 52 חברי כנסת, והאופוזיציה מורכבת מ-55 חברי כנסת. איך הממשלה הזו מתקיימת ואיך היא תמשיך, בעזרת השם, להתקיים גם לאחר ההצבעה היום — לחברת הכנסת אלוני הפתרונים.

גד יעקבי (העבודה):
אתה הרי יודע.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אני לא יודע.

ממשלה זו, שנבחרה כחוק, משקפת את דעת העם. פעולותיה כולן אושרו על-ידי הכנסת.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני השר, איך אתה מתעלם מהשקעות בשטחים? איך אתה מתעלם מזה? זה מפריע גם — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת פארס, גמרנו. אתם כמו שרשרת, אחד אחרי השני. קודם חבר הכנסת נפאע, אחר-כך חבר הכנסת פורז ואחר-כך אתה ואחר-כך חברי הכנסת דראושה ורענן כהן. רק רפול יושב בשקט. אני מבקש. מספיק.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

היו"ר ח' קופמן:

מספיק. אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

הממשלה מממשת את העקרונות שעליהם הודיעה והצהירה לא אחת, והכנסת תמכה בהם בהצבעה על אישור תוכנית קווי היסוד של ממשלה זו. לא הסתרנו ולא העלמנו דבר, ואיננו מתביישים במעשינו. הממשלה הזו גאה במעשיה בכל אתר ואתר. הממשלה קבעה כי זכותם של יהודים להתיישב בכל חלקי ארץ-ישראל היא זכות בסיסית שאין עליה ערעור. המגמה הנפוצה היום בעולם ובחלקים בציבור הישראלי לנסות ולקשור מלאכותית את ההתיישבות היהודית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה עם נושאים כמו ביטול החרם הערבי, כמו סיוע הומניטרי בצורת ערכות להלוואות לצורך קליטת פליטים יהודים מברית-המועצות ומזרח-אירופה, היא חסרת שחר. התנועה הציונית התבססה מאז הקמתה על שני יסודות עיקריים: עלייה והתיישבות. אנו ממשיכים בכך היום כממשלתה של מדינה ריבונית הסרה למרות הכנסת ומשרתת את העם.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
על איהו שלום אתם מדברים?

חברת י"ז, ישיבה ש"ז

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

המדיניות הזו וההשלמה עם מדיניות של ריכוז אוכלוסין ברצועת החוף, השלמה זו סותרת את הבסיס לתביעתנו על חלקת הארץ האחרת, שאותה ניתן לכבוש ולרכוש לא בדיבורים, משא־ים ומתנים, ולא על מגש של כסף.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מה עם הזכויות של העם הפלשתיני?

הי"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת דראושה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הי"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת נפאע, מספיק.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הי"ר ח' קופמן:

אני קורא אותך בפעם הראשונה, חבר הכנסת נפאע.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
חבר הכנסת דראושה, אנחנו ניהלנו כמה שיחות, הגיע הזמן שתדע — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):
אין דבר כזה העם הפלשתיני.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
העם הפלשתיני קיים. הוא יממש את זכותו.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אתה עיוור. כל העולם מכיר בו.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

הי"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת דראושה.

גד יעקבי (העבודה):
הם מנהלים משא־ומתן אתו ואומרים שהוא לא קיים.

הי"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת מיעארי, תודה שהגעת. אתם רוצים שנעשה פסק זמן? אני מוכן.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
חבר הכנסת דראושה, אם לא הבנת אותי נכון, אנחנו לא מתכוונים לכבוש את עבר הירדן המזרחי. בעברית, שאתה יודע אותה על בוריה, כשכובשים — כובשים את השממה, ואנחנו רוצים לבנות ולכבוש את השממה ולדאוג לכך שכל תושבי המדינה יוכלו לחיות בכל חלקי ארץ־ישראל.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מה עם מיליון ו-800,000 ערבים שגרים בגדה המערבית?

הי"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת דראושה, אני אוריד לך את הדקות האלה מהנאום שלך. חבל.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה שמעניין הוא, שאיש הנגב מדבר על כיבוש השממה. 7% מאוכלוסיית ישראל גרים ב-60% משטח מדינת ישראל, והוא אומר שכובשים את השממה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אני אומר לך. ראו לאן הגענו, חבר הכנסת דראושה.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דראושה, אתה אומנם צועק לפי התור, אבל אני מבקש ממך להירגע.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת דראושה, אתה חייב להיות בין חברי הכנסת השמחים על כך, כי אתמול — לא אומר מה היה לפני כן, אני מדבר על זמן הווה — רק אמש והיום יצאה משלחת ישראלית לשיחות הרב־צדדיות במוסקבה. מחר בבוקר יפתח נשיא רוסיה את השיחות בנושאים העולים לראשונה לדיון בין מדינות ערביות לבין ישראל. זאת לאחר שזה עתה כוננו יחסים עם המעצמה הסינית והושגו הישגים ניכרים לישראל בהנהגת הממשלה הזאת.

כר בכד מתנהלים מגעים אינטנסיביים עם ירידנו האמריקנים בנושא הערביות, וסוגיה זו עומדת בפני הכרעה קרובה. ודווקא עתה קושרים ומתנים, ישראלים נכונים בדרך כלל, נושאים רגישים אלו ומנגחים בהם את הממשלה כאן בדיון מיותר בכנסת וסוחפים את כולנו בניסיון לערער את קיום הממשלה תוך פגיעה, לדעתי, באינטרסים המשותפים לכל העם ולכל חלקי הבית הזה, וכל זאת במסווה מלאכותי של דאגה למובטלים, דאגה לעניים, כאילו פועלת ישראל במחתרת.

המדיניות הזאת והשיטות הפוליטיות המדברות על שיסוי והסתה של קבוצת אוכלוסין אחת בקבוצת אוכלוסין אחרת לא יועילו לכם, חברי האופוזיציה, לא יועילו גם במערכת הבחירות. אתם יכולים להמשיך לנסות ולזרוע דמורליזציה. אתם יכולים לנסות לרפות ידיים, אתם יכולים להמשיך לנסות כעיתונים השונים לזרוע ייאוש. העם הזה נכון, העם הזה חש את המתרחש בעצם הימים הללו בתחום המדיני, בתחום הכלכלי, וכל ההצלחות הכלכליות מולידות, כמובן וכידוע, גם רוחה חברתית.

במה צרוכם, במתן לגיטימציה להתערבות חיצונית בנושאים ישראלים פנימיים, חיוניים? אתם מבקשים לוותר על הריבונות של הכנסת כדי שמעצמה זרה תנסה — היא לא תצליח, אבל אתם מנסים לעודד אותה להתערב בעניינים שהם בוויכוח פנימי בינינו לבין עצמנו?

אני בטוח כי גם בנושא הערביות תימצא הנוסחה המתאימה במגעינו עם ארצות־הברית. אסור ליצור תקדים של התערבות בעניינים הפנימיים בצורה זו. אם נסכים לכך, היכן ייגמר הדבר? אין לי תשובה.

אדוני היושב־ראש, אני מבקש, ברשותך, לסכם. אין ספק, התשתית הכלכלית הקיימת כיום מתקשה לתת פתרונות מהירים לצרכים הגדלים של החברה הישראלית הצומחת, ברוך השם, במספרים אדירים. במיוחד קשה המצב בנושא התעסוקה, אני מודה. אולם כלפי המלעזים הטוענים כי במטרה לזכות בסיוע כלכלי בין־לאומי לצורך קליטת עלייה עלינו לוותר על הפן האחר של הציונות, והוא ההתיישבות וביזור האוכלוסין, אנו אומרים ומשיבים: הדרך היחידה למימוש זכותו של עם ישראל על ארץ־ישראל היא בהרחבת היישוב היהודי באזורי הפריפריה בגליל, בגולן, נגב, בחבל־עזה, ביהודה ובשומרון, בירושלים ובסביבתה.

מיקודם של למעלה מ-2 מיליוני יהודים ברצועת חוף קצה של חוף הים התיכון הוא מפגע ביטחוני. התשתית קורסת שם. ההתרחקות שם היא גם מפגע אקולוגי, ובראש ובראשונה

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

היו"ר ח' קופמן:

עוד כמה זמן אתה רוצה לדבר, חבר הכנסת פארס? תנו לשר מגן לגמור.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת פארס, תספיק לדבר, אני אתן לך עוד שתי דקות, אבל מספיק.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

אני קורא אותך בפעם השנייה, חבר הכנסת פארס.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני מודה לחבר הכנסת חסיין פארס על דאגתו לגנב, ועל כך שהוא חושב כי במקביל לשגשוג בגליל, בגולן, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, צריך לדאוג גם לגנב. אחרי שהשגנו קונסנסוס כזה, אני מציע לכנסת לדחות את הצעות האי-אמון.

היו"ר ח' קופמן:

תודה לשר הכלכלה דוד מגן על הנאום הרציני והמפורט. אני רוצה להודיע לכם, שוועדת הכנסת החליטה על דיון סיעתי, והוקצתה לכך שעה אחת. ראשון הדוברים, חבר הכנסת גד יעקבי, בבקשה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
השר מגן, חשבתי שתהיה לך הצעה טובה יותר.

גד יעקבי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה הזאת ראויה לאי-אמון, ולמעשה היא כבר הודיעה על סיום כהונתה והיא בגדר עוכרה שעברה מן העולם.

אומנם עדיין לא נאמר ה"קדיש", אבל העובדה קיימת. אין עוד ממשלה מתפקדת הנהנית מרוב הכנסת ומאמון רוב הציבור בישראל. מה שנותר עכשיו לכנסת הוא להחליט על מועד להקדמת הבחירות, ללכת אל העם כדי שהעם יכיר, האם הוא רוצה בהמשך השקיעה או שהוא רוצה במפנה בדרך של ישראל, במצבה של החברה הישראלית ובמעמדה של ישראל בעולם. זה מה שנותר לכנסת לעשות בתקופה הקרובה. אני מקווה מאוד, שבימים הקרובים תחליט הכנסת על מועד להקדמת הבחירות. מה שמתנהל כאן עכשיו זהו ריטואל של דיון לאי-אמון לממשלה שכבר לא קיימת.

חברי הכנסת, זו היתה יכולה להיות תקופת מפנה בתולדות מדינת ישראל: עלייה גדולה מבחינה כמותית ומבחינה איכותית; סיכוי חדש להתקדמות לשלום ולמערכת יחסים חדשה בינינו לבין הפלשתינים ומדינות ערב שסביבנו; השתלכות בכלכלה החדשה באירופה ובמערך הבין-לאומי המשתנה. אבל ההזדמנויות הללו מוחמצות מול עינינו שעה שעה ויום יום; לאחרונה — בצורה כואבת ואולי טרגית.

השר מגן דיבר על הישגי 1991. לא היה עיתון אחד, לא היה כלכלן אחד, לא היה מסכם אחד שלא סיכם את 1991 כשנת כישלון כלכלי ממדרגה ראשונה. אין צורך בעניין זה אפילו להיות מומחה גדול. ירידה ביצוא של 2%, גידול בגירעון במאזן התשלומים של 2.5 מיליארדי דולר, גידול של 80,000 במספר המובטלים, העמקת העוני — כל אלה לא מספיקים

כדי להצביע על כך, שזו היתה שנה של כישלון כלכלי צורב? מה אנחנו, ילדים שאינם יודעים לקרוא נתונים?

חיים קורפו (הליכוד):

— — —

גד יעקבי (העבודה):

אני מדבר על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שאני מקווה שגם הכנסת רוכשת לה הערכה.

עכשיו עומדת בפנינו הכרעה לקראת העתיד, וההכרעה היא, האם נעדיף התנחלויות במקום ערבויות למימון ולהשקעה בקליטת העולים בישראל? האם נעדיף השקעות בשטחים במקום פיתוח מקורות תעסוקה, חינוך והשקעות בגליל, בנגב, במרחב ירושלים, באזורי הפיתוח ובשכונות? האם נעדיף את טרשי השומרון על השקעות בחינוך ובעתיד הדור הצעיר בישראל? האם נעדיף את הסיפוח על פיתוח מקורות תעסוקה, כדי שצעירים שמשתחררים מצה"ל ועולים שבאים לישראל וצעירי הארץ כולה יוכלו למצוא בה את עתידם ותהיה להם חקווה חדשה?

כתוצאה מהכרעות משובשות ומסדר עדיפויות מעוות ולקוי, אנחנו עומדים במצב, שאפילו שר האוצר, נציג ממשלת ישראל, אומר שבשנה הבאה יגדל מספר המובטלים ב-100,000, כאילו זו גזירה שאין בלתה. זו הגזירה לדור הצעיר, זו הגזירה לעולים שבאים לישראל — וזה מקור לגאווה. שר הכלכלה אמר: "הממשלה גאה על מעשיה". היא גאה. זה עניין של טעם, אני מוכרת להודות.

היו"ר ח' קופמן:

הוא ציטט את סבר פלוצקר.

גד יעקבי (העבודה):

על מה גאים ועל מה לא גאים? קטונתי מלצטט הוגי דעות דגולים.

מה שאנחנו עומדים בפניו הוא העמקת העוני והמצוקה. 570,000 נפש, מחציתם ילדים, מחתת לקו העוני. 600,000 נפש במעגל האבטלה, לרבות בני משפחות המובטלים. ההשקעות אינן נמשכות לישראל כתוצאה ממצב של אי-ודאות מדינית וביטחונית. המגור המייצא והמייצא שוקע. היצוא יורד. מהו מקור הגאווה? ממה הוא נובע?

חברי הכנסת, לא אני ולא חברים אחרים בכנסת קשרנו את הערבויות לנושא התעסוקה, העוני וכיוצא באלה, אלא שר בכיר בממשלה אמר: עדיף הסיפוח, עדיפות ההתנחלויות מתעסוקה, מערבויות ומהמלחמה בעוני. מי אמר זאת?

אלי דיין (העבודה):

שר האוצר.

גד יעקבי (העבודה):

שר בכיר המייצג את ממשלת ישראל בפומבי, בפני קהל ועדה.

ובכל זאת, יש שאלה. גם ארצות-הברית היא מדינה ריבונית, לא רק אנחנו, וגם ארצות-הברית יכולה להחליט על עדיפויותיה, וגם בארצות-הברית יש משכר כלכלי, וגם בארצות-הברית יש אבטלה ויש מחוסרי דיור. אם ארצות-הברית מחליטה להשקיע את כספי משלם המסים האמריקני בחוץ-לארץ, גם היא צריכה להחליט את מה זה משרת.

גם אנחנו חייבים לשאול, מדוע קודמים שיגיונות ארץ-ישראל השלמה וחזון הסיפוח והנצחת המלחמה

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי־אמון לממשלה —

פנויה. פירוש הדבר, או שהדירות מאוכלסות בעולים, כפי שאתם רוצים לומר, או שהן מאוכלסות באזרחים ותיקים, אשר פינו את דירותיהם לקליטה ישירה של העולים החדשים.

האם יחידת דיור ביהודה ובשומרון יקרה יותר מיחידת דיור בחולות ראשון לציון, או בגבעת־המטוס בירושלים, או בכאר־שבע? לא מיניה ולא מקצתיה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תלוי למי.

חיים קורפו (הליכוד):

יחידת הקרקע ביהודה ובשומרון זולה בהרבה מיחידת הקרקע שעליה תיבנה יחידה מקבילה במקום אחר בארץ. אין מקום לטענה בדבר כוזבו. אם אתם רוצים שייבנו דירות לעולים, חייבים לבנות אותן, או שהן תיבנונה במקום זה או במקום אחר — אבל למה השימוש הדמגוגי, הבלתי אמין, המכרסם באמינות הטוענים, שאנחנו מבזבזים כסף בהתנחלויות? הנימוק הזה הוא נימוק שדוף, הוא לא עומד במבחן ההיגיון. תבואו בטענות נגד ההתנחלויות, תגידו שלא צריך להרחיב אותן, שצריך להסיר אותן, תטענו מה שאתם רוצים, אבל מהו הנימוק השדוף, שמבזבזים את הכסף? אם מקימים את יחידת הדיור במקום אחר, היא לא תעלה לנו במשאים רבים יותר?

שבח וייס (העבודה):

אם יחזירו את השטחים — — —

חיים קורפו (הליכוד):

חבר הכנסת וייס, אם יחזירו את השטחים, ההשקעה לא תהיה מיליארד וחצי, היא תהיה 50 מיליארד. האם את זה אתה מציע לעשות? אנחנו פנינו את סיני כאשר רצינו להביא את השלום עם מצרים, אבל אנחנו לא בנינו לבדנו את היישובים שם. את שארם־א־שיח' ממשלה אחרת בנתה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה רוצה להגיד, שהממשלה רצתה להעניש — — —

חיים קורפו (הליכוד):

אני רוצה לומר, שאין שום קשר בין עניין מדיני לבין בניית יחידות דיור לקליטת עולים.

אתם מצביעים על כך, שהמדינה קלטה בשנותיה

הראשונות 600,000 עולים — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

בונים בשטחים ורוצים שהאמריקנים ייתנו — — —

חיים קורפו (הליכוד):

אתה רואה שהם נותנים, ותראה שהם ייתנו. סטנדה שוואי, תראה שהם ייתנו.

אתם אומרים לנו, שאתם קלטתם 600,000 עולים בשנותיה הראשונות של המדינה. אתם שכחתם, ש־720,000 תושבים עזבו את הארץ? אתם שכחתם שהיו עשרות אלפי דירות פנויות? אתם שכחתם שמיפו בלבד יצאו 90,000 תושבים, שפינו מקום לכל עולי בולגריה ולעולים שהגיעו מארצות אירופה האחרות? אתם שכחתם שכמה שנים לאחר מכן החלו לזרום השילומים מגרמניה במאות מיליוני מארקים?

אתם פתרתם את בעיית העלייה? הרי הפצעים שהתחברה סבלה אז לא נגלדו עד היום. יהדות צפון־אפריקה לא תסלח לכם גם בעוד מאה שנים על ההשפלה שהיתה בקליטתם בארץ.

לתעסוקה, לחינוך, לאזורי הפיתוח, לשיקים השכונות, לתרבות ולמדע בישראל עצמה. זו שאלה שאנחנו חייבים לשאול את עצמנו, ואם לא נשאל את עצמנו — לא נדע להכריע באמת האמיתית, העובדתית, הריאלית, הקונקרטית שבפנינו.

ללא מהפך בסדר־העדיפויות הלאומי, תמשיך החברה הישראלית לשקוע, המשק ידרוך במקום, האבטלה תגבר, העוני יעמיק, המגור המייצר והמייצא ייסוג, אזורי הפיתוח וערי הפיתוח ימשיכו להתדלדל.

הביטו אל עבר הצעירים, אל עבר העולים — למה הם מצפים היום? הם מצפים היום למהפך בסדר־העדיפויות; להעמדת 4 מיליארדי השקלים הללו שאתם משקיעים בשטחים לרשות התעסוקה והחינוך והבריאות והפיתוח הכלכלי ולבניית עתיד חדש. והם מצפים להתקדמות לשלום ולא למלחמה חדשה. זה המפתח לעתיד טוב יותר לישראל.

אנחנו חייבים לחלץ את המדינה, את החברה, את עצמנו, את הדורות הבאים מהמלכוד, מהגטו המדיני והכלכלי שאנחנו גוזרים על עצמנו.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת גד יעקבי. הדובר הבא — חבר הכנסת חיים קורפו, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת רן כהן.

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כל שיעור של אבטלה הוא חמור. האבטלה היא לא רק מכה שפוגעת בפרנסתו של אדם, היא משפילה, מנוונת ומערערת את חוסנה של החברה. המדינה יצרה אומנם כלים כדי לסייע כידי מובטלים או מעוטי הכנסה, אך אין כהם די. תשלומי הביטוח הלאומי, דמי אבטלה והשלמת הכנסה, הם כלים טובים, אך אין הם החשובה הנכונה על האבטלה. כנגד זה, יש לזכור ולהזכיר, שבישראל אין לנים תחת כיפת השמים, ובישראל אין מחסור במקום לימודים אף לא לתלמיד אחד.

חבלי הקליטה מוצאים את ביטויים גם בגידול של שיעור האבטלה. גם בעבר, בתקופות קליטה, נוקקנו לעבודות דחק לא פרודוקטיביות כדי לצמצם את שיעור האבטלה. החברה חייבת להילחם באבטלה, ליצור מקומות תעסוקה, בצד המאמץ שלה לתת פתרונות דיור הולמים.

אילו היו כל מציעי הצעות האי־אמון עוסקים בסוגיית האבטלה בלבד, אפשר היה לקיים דיון ענייני ותכליתי ואולי גם נותן פרי כלשהו. אבל כל המציעים כרכו את הצעות האי־אמון שלהם בעניין האבטלה עם ההתנחלויות. אפילו המערך, אשר הבין שאין טעם לכוון את שני הדברים האלה בכתובים, עשה זאת בעל־פה. בהצעתו אומנם לא נכרכו הדברים, אבל בעל־פה הם נאמרו, ואפילו בהרחבה רבה מאוד.

יש לזכור, כי אבטלה אינה רק מנת חלקנו. רק בשבוע שעבר התפרסם בעיתונות, ואני מצטט: 10% מהאמריקנים מקבלים תלושי מזון; כמעט כל אמריקני עשירי תלוי בתלושי מזון ממשלתיים. ומשקיפים אומרים, כי מספר הנוקקים עלול לגדול החורף למספר שיא של 24 מיליון אזרחים, המשתמשים בתלושים המונפקים במסגרת התוכנית נגד הרעב. המקסימום שמשפחה בת ארבע נפשות יכולה לקבל הוא 370 דולר בחודש. 65 דולר ו־90 סנט לאדם בודד.

אבל כל מציעי ההצעות, בלי יוצא מן הכלל, כרכו את הנושא בעניין ההתנחלויות, ונדמה לי שכאן צריך להשיב את התשובות הנכונות. קורם כול, בהתנחלויות אין אף דירה אחת

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

ביותר שיכולתי לפתוח בו הוא העובדה, שאנחנו נמצאים כבר היום לאחר מחלל קשה וכבד. האי-אמון, אם הוא לא ראוי לקראת העתיד, הוא ראוי לעבר של הממשלה הזאת. גם לפי עדות של חברך למפלגה, השר דן מרידור, יכולנו לקבל את הערכיות לפני שנה. אילו קיבלנו את הערכיות בשיעור של 2 מיליארדי דולר לפני שנה, יכולנו לייצר עמם בין 40,000 ל-50,000 מקומות עבודה חדשים. לא קיבלנו את הערכיות לפני שנה בגלל ההתנחלויות. לא קיבלנו את הערכיות לפני שלושה או ארבעה חודשים, בגלל ההתנחלויות. כלומר, העניין עומד חד וחלק: או התנחלויות או תעסוקה; או שממשיכים בהתנחלויות, או שתימשך האבטלה ותעמיק. אין בעניין זה שום חוכמות. והממשלה הזאת אחראית לבחירה. היא החליטה לוותר לפני שנה ולפני חצי שנה על הערכיות ועל הכסף והחליטה במודע להגדיל את האבטלה במדינת ישראל ב-40,000 – 50,000 מובטלים. על כך לא יכול להיות ויכוח.

אלא מה? אדוני היושב-ראש, אני נמנע מלהעלות את הוויכוח הארוך והישן, הכמעט מזוקן, אם כי הוא מחריד מפעם לפעם, ובצדק, שלפיו בעצם ההתנחלויות מביאות אותנו לכריה הנוראה, הייתי אומר הסרטינית, שמביאה את מדינת ישראל לקטסטרופה של בחירה, שהיא תצטרך להחליט — או שהיא מעניקה זכויות הצבעה וזכויות אזור לתושבי השטחים, ואז היא תיהפך למדינה דו-לאומית, או שהיא לא תיתן זכויות אזור, ואז היא תיהפך למדינה לא-דמוקרטית. לקראת האסון הזה שהממשלה מובילה אותנו אליו, לאבד את זהותה היהודית של המדינה או לאבד את זהותה הדמוקרטית, על כך אנחנו מתריעים. אבל, זהו הוויכוח הישן והארוך.

והנה, עכשיו יש לנו ויכוח חדש. אדוני היושב-ראש, לא יעזרו לממשלה הזאת כל הנפתולים, כל ההתפתחויות — ההתנחלויות הפכו להיות פגע ביטחוני, נטל ביטחוני, ויחיים על צווארה של מדינת ישראל. עובדה, כאשר הפגנתי לפני 20 שנה אל מול ההתנחלויות בקדום, אל מול החייל שלי שהנהיג את ההתנחלויות בסכסטיה, בני קצובר, כבר אז הוא הכריז עם חבריו, שכלל שיהיו יותר התנחלויות — יהיה יותר ביטחון ותהיה פחות אלימות. וקמו בימי ממשלות המערך ההתנחלויות הראשונות, וככל שקמו יותר — האלימות גברה והביטחון קטן.

אז עלה לשלטון הליכוד, ב-1977, ואמר ראש הממשלה דאז, מנחם בגין: יהיו הרבה אלונים מורה ויהיה הרבה ביטחון ותהיה פחות אלימות. הוא הקים עשרות התנחלויות, והגענו להרבה יותר אלימות ולהרבה פחות ביטחון. ואז פרצה האינתיפאדה, חלקית בגלל הקיצונים הערבים וחלקית באשמת הפרובוקציה של ההתנחלויות.

ואז היתה שוב מציאות רוגשת נוראה של ארבע שנים, שבהן שוב לא התייסקו עם הקמת ההתנחלויות. ושוכ הגענו למצב האבסורדי, שהיום אנחנו בשטחים בגלל ההתנחלויות. מחזיקים פי כמה וכמה — ואינני אומר פי כמה וכמה, כי אז עם ישראל ידע לאיזה אסון ביטחוני הגענו — יחידות צה"ל כדי לשמור על ההתנחלויות, כדי לקיים אותן שם. שלא לדבר על הצביעות וההתחסדות — ככל גבולותיה של ישראל ובכל המערכות הצבאיות שומרים אנשי "גוש אמונים" עם אנשי "שלום עכשיו" יחד, אבל יש מקום אחד שבו דק אנשי "שלום עכשיו" באים לשמור על אנשי "גוש אמונים", 24 שנים, והם באים להגיד שאנחנו נותנים יד לאויב.

אין מקום שבו אנשי "גוש אמונים" באים לשמור על אנשי "שלום עכשיו", ואנחנו לא אומרים שהם תוקעים סכין בגב האומה.

אתם באים לומר היום, שפוגעים בקליטת העלייה הגדולה הזאת, הלוואי שתגלגל, הלוואי שתקשה והלוואי שנצטרך להתאמץ יותר. אתם מספרים לנו, שכזה אנחנו פוגעים בקליטה, פוגעים בעלייה? יש לכם כלים טובים יותר? יכול חבר הכנסת יעקבי לקרוא מהנייר מה שהוא רוצה. על הנייר אפשר לכתוב את הכול. לא הוכחתם עד עכשיו שהמדיניות הכלכלית שלכם היתה טובה יותר. אנחנו הוכחנו. אנחנו הוכחנו שבשנה הראשונה שלנו בשלטון, בתוכנית השלום, זו שבבסיסה האוטונומיה, הבאנו את השלום עם מצרים. 29 שנים לא הצלחתם לעשות את זה, לא התקדמתם מילימטר אחד לשלום.

אתם התעקשתם אותו, שאנחנו עומדים על תנאים טפלים, למה אנחנו מתעקשים שלא יהיו אנשי אש"ף. רבותי, שוב נימוק שדוף. הרי אנחנו מתנגדים לאש"ף לא מפני שהוא יריב, לא מפני שהוא לא הפסיק את המלחמה בנו. אנחנו מתנגדים לאש"ף בטיעונים שלכם. אתם אומרים שאתם לא רוצים לשלוט על מיליון וחצי ערבים, ועל 4 מיליונים אתם רוצים לשלוט? מה המשמעות של ניהול משא-ומתן עם אש"ף? הרי הוא נציג של הפלשתינים בכל מקום בעולם. יש 2.5 מיליוני פלשתינים בפזורה, אתם רוצים את זכות השיבה? איפה ההיגיון שבדבר הזה?

אמרתם לנו: למה אתם מתעקשים על נציג ירושלים? האם לא הצלחנו? האם לא קידמנו את תהליך השלום? האם לא נפגשנו, האם לא ניפגש, האם לא נגיע גם לתוצאות? נגיע. צריך לדעת לעמוד על הדברים הבסיסיים, על דברים שיש בהם ממש, ולא על דברים טפלים.

אין ספק, רבותי, שהמדינה חייבת לעשות כל שביכולתה לצמצם את האבטלה. אין ספק שהיא צריכה לעשות כל מה שביכולתה כדי לקלוט את העלייה — ולהיות נכונים לעלייה מוגברת. ויתכן אפשרות שנקבל גלי עלייה מוגדלים כתוצאה ממה שמתרחש בעולם הקומוניסטי לשעבר. אבל בין זה לבין ביקורת ללא בסיס הגיוני, ללא מעורבות כלשהי, כאילו העניין הזה רחוק ואיננו מעניין אותנו, אתם יושבים בצד ומבקרים — למדו קצת מהאופוזיציה. כעבר.

חבר הכנסת יעקבי טוען, שהממשלה סיימה והיא רק מחכה ליום הבחירות. תמיד ממשלות מסיימות. במשטר דמוקרטי, אחרי ארבע שנים ממשלה מסיימת. אבל כמו שאחרי ארבע שנים חזרנו, נחזור גם הפעם לשלטון, ולא יעזרו לחבר הכנסת גד יעקבי כל ההנמקות וכל הטענות הלא-מבוססות והלא-הגיוניות שהוא מעלה. תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

בסוף תהיו כאותה ממשלה.

חיים קורפו (הליכוד):

יש לך ספק?

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת קורפו. אני מזמין את הדובר הבא, חבר הכנסת רן כהן. יש לו זמן מקוצץ.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, עיקרי הטיעונים שלנו נאמרו עליידי חברתי, חברת הכנסת שולמית אלוני, ואין לי אלא להוסיף כמה נקודות שבעיני ראויות להדגשה. אתחיל מהסיום של קודמי, שאמר שאנחנו מעלים כביכול טיעונים מופרכים ולא-רציונליים.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת קורפו, שהטיעון הפשוט

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

לעצמנו כי ישועתנו תבוא רק עליידי התאמצות רצונית ענקית, כמעט נסית, עד כי כמובן זה אפשר לומר ביחד עם המון העם, 'כי ניגאל וניוושע תשועת עולמים רק בדרך נס' — נס כוח הרצון.

דברים אלה כתב בשעתו וחצב מדם לבו אברהם דוד גורדון, מראשי תנועת העבודה, שהרבה הרבה למדנו מהם, מאותם אלה, בשעה שידעו לומר את הדברים ולשים אותם כראוי על השולחן.

אני מבקש לומר, שהשאלה העומדת על הפרק כעת היא שאלת רצונו של העם, לא יעזור לנו, התהליכים שמתרחשים בעולם, וביאו, כמקדם או במאוחר, למצב שבו, ברצון או באונס, ניאליץ להינתק מהדדים הצומקים של ארצות-הברית, ולא נוכל עוד להיסמך על חלבה, התהליכים שמתרחשים היום בתוך ארצות-הברית, ההתכנסות פנימה, המצב הכלכלי הקשה שלה, יביאו לידי כך, שבצדק יאמר משלם המסים האמריקני: אינני צריך לפרנס את היהודים שכאן, מעבר לשאלה הקריטית הביטחונית. נעמוד, אם נרצה ואם לא נרצה, עם התיישבות או בלי התיישבות, עם מדיניות כזאת או עם מדיניות אחרת, בפני הברירה הקשה, שאולי אולי תרפא אותנו ותחייב אותנו סוף סוף לעמוד על רגלנו.

מה הם דברי ההבל האלה כאשר לנושא ההתיישבות? וכי לא ברור לכול, שכל בית שנבנה ביהודה ובשומרון, מלבד חיווך אחיזתנו וביטחוננו הלאומי בהיקף הכולל, כתוצאה משיבתנו שם, משמעותו עוד בית גם בשפלה, גם בגליל, גם בנגב, שמאפשר השכרה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

נכון, כל בית שנבנה בארץ-ישראל, השאלה היא מקיפה וכוללת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כל בית ביהודה ובשומרון זה בית פחות בגליל ובמרכז-הארץ.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

נכון, נכון.

מה הם דברי ההבל על נושא הביטחון והשמירה על ההתנחלויות כביכול? וכי השאלה אינה שאלה כוללת, של אחיזתנו ביהודה ובשומרון? וכי בני שלי, כמו בניו של חבר הכנסת רן כהן, אינם נמצאים בג'נין, בקסבה בשכם, במבואות חברון? מפני שהשאלה היא, האם הארץ הזאת תהיה שלנו, או שתצמח לנו כאן מדינה פלשתינית אש"פיסטית בלבד של ארץ-ישראל? לטעמם של אלה שרואים בדבר הזה כורח ביטחוני, מה הם דברי ההבל האלה על כך שהחיילים העוסקים במסגרת הביטחון מפסידיים אימונים? משל למה הדבר דומה? כאילו היו אומרים, אדוני היושב-ראש, שמכיוון שהמטוסים שלנו מפציצים מטווח בלבנון הרי הם מפסידיים בכך אימונים שהם צריכים להתאמן כדי להפציץ, האם לא לכך נועד, רבותי, צבא-הגנה לישראל?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

כדי לגונן על עם ישראל בפני אותם מרצחים שאתה מזדהה עם מנהיגם.

לשמירה על ההתנחלויות הללו הוסיפו לפני שבוע עוד 20% כוחות מיוחדות צה"ל, שהפסיקו להתאמן לקראת המלחמה, שהפסיקו לייצר תורת לחימה חדשה, שהוסיפו עליהם נטל כבד של המשך השירות בשטחים כדי לשמור על ההתנחלויות, והם עוד קופצים על צה"ל ועל שר הביטחון: הבו לנו ביטחון, אבל הרי אתם אמרתם שאתם מביאים את הביטחון, מנין הטוען הזה?

אין ביטחון בהתנחלויות. ההתנחלויות הפכו להיות גם מפגע ביטחוני, גם מפגע בדרך לשלום וגם מפגע כלכלי וחברתי. לא יעזור דבר, במקום שבו מקציבים 4.1 מיליארדי שקלים בשנת 1992 ו-2.5 מיליארדי שקלים בשנת 1991 להתנחלויות, באותו מקום לא השקיעו אותם 6.6 מיליארדים כדי לייצר מקומות עבודה לישראל, כדי לתגבר את מערכת החינוך בישראל, כדי לממן בריאות לאזרחי מדינת ישראל.

זאת הברירה, וממשלה שכזו בחלופה האכזרית הזאת של ההתנחלויות, ראויה לאי-אמון מוחלט. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה לחבר הכנסת רן כהן, אני מזמין את הדובר הבא, חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מה שעומד על סדר-יומנו הוא נושא שעליו אנחנו מתמודדים מאז תקומתה של מדינת ישראל: עצמאות ישראל, עצמאות ישראל — גם בהיבט הכלכלי, גם בהיבט המדיני. עצמאותו של עם, שזכותו ויכולתו לעמוד על רגליו הן, בחסדי השם יתברך הנותן לו כוח לעשות חיל, לקבוע את מדיניותו, לעצב את דמותו, לבנות את כלכלתו.

אני מבקש לומר, שהחלות הגוברת והולכת שלנו בארצות-הברית, בחסדי נדיבים, מעבר לוויכוח הקיים בתוכנו בסוגיית המדיניות הנאותה לגבי גבולותיה של הארץ, לגבי ההתיישבות בכל רוחבה — החלות הזאת הולכת ומצמצמת, הולכת ומערערת את יכולתנו לחיות כעם עצמאי בארצו. אילו זכינו, היה צריך ראש ממשלת ישראל לבוא לכאן, לבית הזה, ולומר: רבותי, על הפרק — עצמאות ישראל.

לפני העם הזה עומדת שאלה, אולי כבדה מנשוא: האם נכון הוא לעמוס את עצמאותו על כתפיו, להיות אדון לעצמו, להיות אדון לגורלו, להחליט בעצמו מה טוב, ולו זמה פחות טוב לו, לקלוט את גלויותיו, לבנות את ארצו, גם אם משמעות הדבר מאמץ-יתר בהורדת רמת-חיים, גם אם משמעות הדבר צורך לשאת מנט כבול לתקופת-מה; או שהוא בעצם ממשיך להיות קהילה פושטת יד ולעתים גם פושטת רגל.

לפני מונח קטע, דברים שנאמרו בראשית מהלך שיבת ציון. הדברים הללו — מיד אומר מי אומרים — רלבנטיים מאוד למציאות ימינו: "צריך... צריך לגאול את הארץ. צריך שיבואו הנה בעלי ההון ובעלי הרצון היהודי ויפתחו את התעשייה. צריך שיבואו כוחות צעירים, צריך, טוב, צריך, ומה בכך אם צריך, ואם תצעק מן הבורק ועד הערב, אתה ואתה, ואם אצטרף גם אני ושכמותי אליכם וכולנו לא נחלז מלצעוק: צריך, צריך... האם אינך יודע, אתה המעשי, כי המרחק מן ה'צריך' הזה עד מוחם של בעלי היכולת, וממוחם עד לבם, ומלבם עד כיסם ועד מעשיהם — כי כל המרחקים האלה אינם קטנים: לפחות, מן המרחק אשר-מן הארץ עד כוכב מאדים?

"כולנו מודים כי מצבנו הוא מסוכן, כי גורלנו תלוי כחוט השערה בין החיים והמוות, אבל אין אנחנו חפצים להודות

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי הבעי אי-אמון לממשלה —

בהלכות כשרות בישראל. הלכה בהלכות כשרות בישראל. אומרת — אני אני את זה בארמית ואחר כך אתרגם לעברית.

הי"ר ח' קופמן:

אבל זה על חשבון הזמן של חבר הכנסת מיעארי, כי אתה כבר סיימת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אין דבר, הוא נותן לי.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
הוא לוקח הכול על חשבוני.

הי"ר ח' קופמן:

אתה נותן לו הכשר.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

ההלכה היהודית אומרת: אידי דטריר למיפלט לא כלע. זאת אומרת: מתוך שאדם טרוד לפלוט קשה לו לבלוע. מכיוון שאתה כל הזמן צועק, קשה לך לעכל את הדברים שאני אומר. אבל יבוא יום שאולי לא אתה, אבל חבריך עוד יאמרו: יעיש ישראל. תודה.

הי"ר ח' קופמן:

תודה לחבר הכנסת פורת. חבר הכנסת שלמה דיין, בבקשה.

קריאה:

מי אחריו?

הי"ר ח' קופמן:

מישהו מאגודת ישראל, אם יהיה במליאה, כי זה דיון סיעתי: ולא — ידינו חבר הכנסת מוחמד נפאע, תתכונן, לפני שהקריאה השלישית שלי תבוא.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב ראש, הוגשו כאן כמה הצעות אי-אמון לממשלה על-ידי חברי האופוזיציה. לצערי, והייתי קורא לכל עם ישראל להביט לתוך האולם הזה, לתוך הכנסת ולראות מי הם אלה שהגישו את האי-אמון, ואני מתכוון לכיסאות הריקות מצד ימין.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כיסאות ריקים.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

גם לכיסאות הריקות מצד שמאל של חברי הקואליציה, והכיסאות הריקים של כל הממשלה כולה.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דיין, כיסאות ריקים.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כיסאות ריקים, שאפילו נציג אחד של ממשלת ישראל, אפילו שר אחד בממשלת ישראל, איננו יושב בהם כדי לקחת חלק בדיון. זו צביעות ממדרגה ראשונה. אני חושב שאת הטלוויזיה צריכים לקחת למזנון הכנסת, כדי שאותם רעבים ללחם יראו מה עושים במזנון, מה הם אוכלים. מה הם שותים, האם הם מודאגים מאותם עניים, האם הם דואגים לאותם רעבים, האם הם דואגים לאותם ילדים קטנים שאין להם פת לחם בבית. זו רצינות? כך דנים על נושא שעומד ברומו של עולם?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
החברים מהקואליציה לא אוכלים שם?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
מרצחים? תשעה יהודים הרגו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה מדבר היום, אחרי מה שקרה בחברון. אפילו לא גינת את זה.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת רן כהן, מאזן הגיוניים נמצא במזכירות הכנסת. חגש לשם ותראה את המאזן.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אין לך זכות לדבר. אתה מבדיל בין דם לדם. אין לך זכות מוסרית לדבר.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
זה פאשיזם לשמו.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

"פאשיזם לשמו" — שמענו את הדברים האלה.

רבותי, הארץ הזאת והמהלך האדיר הזה של שיבת ציון — בקיבוץ הגלויות, בבניין ארץ-ישראל ובבניין ירושלים לא ייפסק. אומרים: נדים דגל זה ולא זה, לא, שני הדגלים הללו יחדיו יורמו, כדגל אחד הם. "בונה ירושלים השם, נדחי ישראל יכנס": אם יאמר לך אדם: מתקבצות גלויות ולא נבנית ירושלים — אל תאמין, יאמר לך אדם: נבנית ירושלים ולא נתקבצו גלויות — אל תאמין, יאמר לך אדם: נבנית ירושלים ונתקבצו גלויותיה — תאמין, שנאמר: "בונה ירושלים השם, נדחי ישראל יכנס". אוי לו למי שמנסה ליצור קרע בין העם ובין הארץ ולהעמיד את השאלה: עולים או ארץ-ישראל. ארץ-ישראל או עולים.

נכון, את שתי המשימות הללו יחדיו נוכל להרים, אם נאזור כוח, אם יהיה בנו העוז, אם נדע את הכוחות הפנימיים המצויים בנו, בלבנו של עם ישראל — להרים את הדגל הזה, להמשיך את מהלך שיבת ציון: כדרך שהוא ידע, בתקופת הבראשית, כדרך שידעה גם תנועת העבודה, בהנהגתם של בן-גוריון ויגאל אלון בראשית דרכה. או אז יכול נוכל למשימה הגדולה הזאת. ופנינו אל הבית הזה, אל הבית שבו מתקבצות הגלויות, הבית שבו נבנים יישובים, הבית שבו ניטע עץ, שבו נשתל יישוב, והבית שבו גם מוצאים בנים השבים הביתה ממרחקים — מאתיופיה ומרוסיה — את מקומם. יחדיו נוכל למשימה הזאת.

אני נותן אמון בממשלה. אני נותן אמון, אם כי באשראי מוגבל מאוד, לממשלת ישראל זו, שתרים יחדיו את המשימה, על אף כל הקשיים, על אף כל המשברים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שם אפשר לקבל פיצויים?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

נמצא את הדרך לשוחח בינינו. עוד יבוא יום שהאוכלוסייה הערבית שיושבת בתוכנו — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — —

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת מיעארי, אני קורא אותך לסדר.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני רוצה ללמד אותך, חבר הכנסת מיעארי, הלכה אחת

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

במטבע לשון זו. אני מקווה שמערכת השיקולים היא אכן נכונה ואחראית.

אדוני היושב-ראש, למרות הכול, מן הראוי לראות את הצללים יותר מאשר את ליקוי המאורות. אולי נאמר, לראות את חצי הכוס המלאה, לראות את החיוב מבעד לשלילה, ויש לא מעט מן החיוב.

אי-אפשר להתעלם ממספרם של העולים, המהווים נטל כבד על הממשלה. עם כל רגשי השמחה והסיפוק על פתיחת השערים, אי-אפשר להתעלם מן ההיבט הכלכלי, כלומר הנטל הכלכלי של גל העלייה, ואני חושב שאין ספק שמוקדי האכטלה העיקריים הם בקרב העולים.

אי-אפשר גם להתעלם, לדעתי, מהלחץ האמריקני. אפשר, כמובן, לבוא ולטעון, שאין להיכנע ללחץ זה. אבל, כנגד זה, האם יכול נוכל לעמוד מול הסנקציות? האם אנו רוצים לעצור את תהליך השלום? האם ללא ערכיות נוכל להתמודד עם האכטלה והעוני? נכון שאני אישית, כבעל אמונה עמוקה וחוקה בבורא העולם, הן ומפרנס את העולם כולו בטובו בחן, בחסד וברחמים, אין לי ספק שאם יעלה ברצוני ותבדוק לזון ולפרנס את המדינה הזאת ואת הארץ הזאת ללא הצורך בערכיות האמריקניות, יכול נוכל לעמוד איתנים גם מול האכטלה והעוני, וכלכלת המדינה תפרח ותשגשג בצורה על-טבעית. אך חוששני, שעדיין אין אנו זכאים וכדאים לאורח פלא זה, ומוטב שנהג בדרך הטבעיות ונשתדל לקבל את הערכיות החיוביות לרווחת אוצר המדינה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושש מאוד שתקופת הבחירות, ואנו כבר מצויים למעשה בראשיתה, תחריף עוד יותר את המצב הקיים. אני פונה בתחינה לשרי הממשלה, ולממשלה כולה: אנא, התעלמו מכל שיקול זה ופוליטי. דעו כי כל מהלך מוטעה הוא בעוכרינו, בעוכרי של כל עם ישראל. אולי אין מנוס, ואם יש להקדים את הבחירות, יש לקבוע זאת לאלתר, מייד בתום 100 ימים מהיום. תפילתי היא כי הקדוש-ברוך-הוא יתן את שרי הממשלה בשכל טוב, בשיקול דעת נכון, וימנעו יצא מתוק.

דוד ליבאי (העבודה):

חבר הכנסת שלמה דיין, עכשיו אני מבין מדוע תמהת על שלא באים לשמוע את דברך. דברי טעם.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

אני שואל, האם אתה רוצה שהבחירות יהיו בפסח?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מא יום. נוציא את החמץ.

היו"ר ח' קופמן:

נציג אגודת ישראל איננו נוכח. חבר הכנסת מוחמד נפאע, בבקשה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד שר הכלכלה והתכנון —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

איפה הוא? תגיד: שאיננו.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

איננו. אני יודע.

חיים קופמן (הליכוד):

חבר הכנסת פארס, אם אני אזהיר אותך בפעם השלישית

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מתכוון לכולם. אנחנו יושבנו מתחילת הדיון. אני רוצה לציין שאחם ואנוכי, עם עוד שניים, ישבנו לאורך כל הדיון כאן. מגישים אי-אמון לממשלה, על מה? זו רצינות של דיון?

עבד-אללה ראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אם היא כל כך גרועה והקואליציה כל כך גרועה, למה אתה תומך בה?

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דיין, אמר שגם האופוזיציה גרועה וגם הצלמים לא נמצאים.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אל תשחק שאני מאנוסי ספרד.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנו דנים כעת בכמה הצעות אי-אמון, שלכאורה אין קשר ביניהן — נושא האכטלה, תהליך השלום, ערכיות והתנחלויות. לכאורה, אמרתי, כי למעשה הקשר בין כל הנושאים הללו הוא הדוק למדי והם משולבים זה בזה. כל נושא ונושא בפני עצמו הוא כבד משקל, וכולם ביחד מהווים למעשה את הנושאים המהותיים והמרכזיים שעל סדר-יומנו. אלו הם הנושאים שהמדינה והממשלה חייבות להתמודד עמם, וללא שיקול דעת אחראי ורציני וללא גיוס כל הכוחות, הכלים והמשאבים, די שניכשל בנושא אחד מן הנושאים הללו, וההידרדרות תהא. חס ושלום, בלתי נמנעת.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
נכשלים בכולם.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מורה ומתוררה, שיש בלבי על הממשלה הזו כאשר אני קורא, רואה ושומע על ממדי האכטלה הנוראים, על זוגות צעירים שאין להם קורת גג ועל חצי מיליון איש — ילדים, נערים וזקנים החיים מתחת לקו העוני. אני לא משוכנע שהממשלה עושה די, ואיני בטוח כלל וכלל שסדרי העדיפויות הם אכן כפי שצריכים להיות.

היה מי ששאל אותי: תגיד לי, חבר הכנסת דיין, מה ההבדל בין ממדי העוני של היום לבין ממדי העוני שהיו בשנות ה-50 וה-60, בתקופת המיתון? גם אז היתה עלייה מסיבית של בני עדות המזרח, היה עוני, ורכים סבלו חרפת רעב. ואם כן, מה כי תלינו על הממשלה הזאת? השבתי כי אכן נכון, וכנער צעיר אני זוכר היטב את קשיי הקליטה של העולים, גם את העוני והאכטלה, וזכורות לי ועקות השבר של רבים והססמאות "לחם, עבודה", אבל כל נשכח שאו, כאותן שנים, המדינה עצמה היתה ענייה, היו חיים די מאופקים וצנועים וכולם חיו בהסתפקות במוטע. גם זכורות לי העבודות הזדומות שהציעה הממשלה דאז כאמצעות קרן הקיימת לישראל. זקנים וצעירים עבדו בשתילת העצים והיערות בכל חלקי הארץ והביאו פת לחם לבתיהם, הגם שהיה לחם צר ומים במשורה. אך מידת ההסתפקות גברה על כל הקשיים דאז, כי ראינו שהממשלה עצמה ענייה ומשתדלת כמיטב יכולתה להוציא את העם מן המצר. לא כן היום, המצב שונה.

אני מקווה, מורי ורבותי, שיד ימין של הממשלה הזאת מודעת למה שעושה יד שמאל, ולא במקרה אני משתמש

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

התקווה לשלום זועקת שאין כל צורך בממשלה זו. המובטלים זועקים: אין כל צורך בממשלה זו, שהשפילה אותנו והרעיבה אותנו ואת בני משפחתנו, את ילדינו ויקירינו.

היישובים הערביים, בעלי אחוז האבטלה הגבוה ביותר, זועקים שאין כל צורך בממשלה זו. אפילו אזורי תעשייה אין לכפרים הערביים, ובמקומות שיש בהם אזורי תעשייה, במקומות שמתוכננים בהם אזורי תעשייה, אזורים אלה חיים באבטלה, בעוול, בשקט מוחלט, אין רעש של כתי-חרושת, יש רעש של סממאות של שקר וכזב, במיוחד בזמן מערכת הבחירות.

אם נסיף על אחוז האבטלה את האפליה בקצבאות הילדים, את האפליה בתחום החינוך, בשירותי הבריאות, במשכנתאות, זעקתם של המוני האוכלוסייה הערבית מובנת וצודקת.

התפרקות ממשלה זו היא תרומה לא מבוטלת, היא תרומה חיונית לנושא השלום, לנושא התעסוקה, וזאת הדרישה למען הערבויות, לא של האמריקנים, אלא של החיים שנותן השלום הצורך באזורנו, ובמיוחד עם העם הערבי הפלשתיני. תודה רבה.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת נפאע. הדובר הבא הוא נציג המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל. אני לא מוצא אותו כאן. אנחנו עוברים לדובר הבא.

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— יש דבר כזה בכנסת?

הי"ר ח' קופמן:

הרעיון הציוני יותר חזק כנראה.

אנחנו עוברים לדובר הבא, חבר הכנסת גרשון שפט. עכשיו תשמע רעיון ציוני לוהט.

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
התרגלתי לא מסכים.

הי"ר ח' קופמן:

הבעיה היא, שכולם מתרגלים לכולם.

לאחר חבר הכנסת גרשון שפט — חבר הכנסת רפאל איתן.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תנועת התחיה עזבה את הממשלה לפני כחודש, כי לא רצינו להיות שותפים לדיונים על האוטונומיה. התנינו זאת במפורש, בעת הקמתה של הממשלה הזאת, על דעתו של ראש הממשלה.

אנו רואים באוטונומיה, בכל צורה שהיא, פתח למדינה פלשתינית, ולכן לא ניתן ידינו לחת"ח אשר בסופו ניגרר על כורחנו למדינה אש-פית או "חמאסית" בארץ-ישראל.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
או פלשתיין.

גרשון שפט (התחיה):

ברצוננו לעצור תהליך מסוכן זה, בכל דרך שהיא. לכן פעלנו להקדמת הבחירות. אני מקווה, שאומנם כחין ימים מספר יוחלט בכנסת על הליכתנו לבחירות. זו אחת הדרכים לעצירת ההידרדרות אל האוטונומיה.

— — — השר דוד מגן, השר הממונה על ענייני המיעוטים, כפי שזה נקרא, ולמעשה הוא השר הממונה על ביצוע מדיניות האפליה והקיפוח נגד האוכלוסייה הערבית, נגד המוסלמים, נגד הנוצרים, נגד הדרוזים, הצ'רקסים והבדואים.

השאלה העיקרית היא, איזה אמן יש בממשלה הזאת להמון המובטלים היהודים והערבים? איזה אמן יש בממשלה הזאת לאלה המעדיפים תעסוקה על התנחלויות? לא רק התנחלויות, אלא גם עם הריסת כתי-קברות של מוסלמים, ערבים, נוצרים, בירושלים, בכפר מלחה, של חילול מקומות קדושים בכפר-חיים ובכפר-שלם. איזה אמן יש להמונים המעדיפים שלום אמיתי על התנחלויות? איזה אמן יש להם בממשלה הזאת?

באיזה מצפון יביטו ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון בשטחים — שר ההרס לאפשרויות השלום — ואתו שר האוצר ושר הכלכלה, על המוני המובטלים והעניים?

איזו תחושה יש ל-200,000 הילדים בישראל החיים מתחת לקו העוני? מחציתם יהודים, מחציתם ערבים. אין מראה מזעזע יותר מילד החי מתחת לקו העוני. כאן קיימת אחוות מצוקה, אחוות זיקה, אחוות קו עוני של ילדי המיעוט וילדי הרוב במדינה. פה יש שוויון במאה אחוז.

3.5 מיליארדי דולר הושקעו למעשה בפרויקט המכשול לשלום, מכשול לתעסוקה — בהתנחלויות; בלחץ מפלגות וקבוצות הימין הקיצוני, הטרנספריטים ודומיהם, שהם הכוח העיקרי נגד כל הסדר שלום אמיתי. לממשלה זו אוזן קשבת ויד נוחתת בנדיבות וגם יוזמת למען תאבונם ורעבונם הארסי-המסוכן של בעלי מדיניות ההתנחלות.

20% של כוח העבודה בקרב הערבים אזרחי המדינה לא מנוצל, מובטל, וזה מביא לאסון כלכלי וחברתי.

ביטול הסובסידיות, סגירת מפעלים, צמצום במקומות עבודה, עלייה בהיקף החיים מתחת לקו העוני; מי הכינת עולים מעל לקו האדום — ואני מתכוון למים של אלוהים ולא למים הגנובים מאצל אחרים.

הי"ר ח' קופמן:

אלוהים עושה חסד — — —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מתכוון, אדוני היושב-ראש, למים הגנובים של סוריה ושל לבנון.

הי"ר ח' קופמן:

אתה רוצה להחזיר אותם?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שיהיה ברור.

המוני העם יורדים ושוקעים מתחת לקו העוני. השקעות אדירות בגדה וברצועה ובגולן, שהיו יכולות לפתור את בעיית האבטלה או לפחות חלק ניכר ממנה, 100,000 מובטלים היו מוצאים מקום עבודה, אבל אין מקשיב, אין שומע. ממשלה זו רכשה את אמונו של קבוצת הימין הקיצוני, אבל האשם העיקרי היא הממשלה הזאת.

ממשלה זו מסוגלת לנקוט כל צעד נגד העמלים, נגד השירותים החיוניים בתעסוקה, בכריאות, בחינוך, בכינוי. כל בית רביעי הנבנה בשטחים וכל בנייה שם היא למעשה הריסת התקווה והצורך להגיע להסדר השלום.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

אליקים העצני (התחיה):
אתה אל תחלק ציונים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אליקים העצני (התחיה):

הי"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת חסיין פארס ואליקים העצני, או שתשבו זה ליד זה ותלחשו את הדברים, או שתצאו החוצה. הצעות האלה במרחקים כאלה רק מפריעות לחבר שלכם לנאום. אני מבקש מכם מאוד.

גרשון שפט (התחיה):

צריך להילחם בדמוגיה הנפוצה, כאילו ההשקעות ביש"ע גורמות לאבטלה, ומסיתים את המוני העולים נגד ההתיישבות ביש"ע. ההסתה פועלת כבומרנג נגד המסיתים בעצמם. ויש לנו דוגמאות מן העבר. שיכון היה צריך לבנות בכל מקרה, ומבחינת התקציב אין זה משנה היכן בונים. יכול להיות ריכוז על המקום, גליל, נגב, ישי"ע, גולן, אבל לא על עצם הסכום, על הכתים שצריך לבנות, כי ממילא צריך היה לבנות אותם. לכן דמוגיה היא הטענה שאפשר היה לחסוך את הסכומים שהושקעו בשיכון ביש"ע.

וכך גם בעניין הכבישים. הכבישים ביש"ע משרתים את כל האוכלוסייה, גם יהודים, גם ערבים, ואיני יודע את מי מהם יותר. גם כאן הדמוגיה חוגגת. אני יכול רק לקרוא שני משפטים ממאמר שהתפרסם לפני שבוע, שגלגל הכבישים ביש"ע כביכול — לפי התוכניות של משרד השיכון — ביטולו השנה או יידחו לעתיד בלתי ידוע עבודות הפיתוח של הכבישים ושל המחלפים הבאים: מחלף הכפר-הירוק, צומת האלוף שדה, מחלף שער-הגיא, מחלף כפר-שמריה, כביש כפר-ביל"ז — גדרה, כביש ירקון-מורשה, ועוד ועוד ועוד. זו דמוגיה זולה שנכתבת בעיתון ונאמרת על-ידי אנשים, והיא איננה נכונה. כבישים אלה לא באו על חשבון כבישים אחרים.

את בעיות האבטלה אפשר להקחות, לא לפתור לגמרי. אם רוצים לקלוט מאות אלפי עולים, הממשלה צריכה לפתח מפעלים ארציים, ממלכתיים גדולים: תעלת-הימים, כבישים, רכבות, מפעלי חשמל, מכוני התפלה ועוד, שיספקו עבודה לעשרות אלפי ידיים עובדות, בכלל זה בעלי מקצוע. צריך ליצור אקלים אחר שיביא לכאן משקיעים, שיראו כאן מקום שאפשר ליצור וגם להרוויח בו. וזאת לא תהיה בושה גם להרוויח. ולא הצרת צעדים של יזמים פרטיים, כפי שחלק מהציבור עושה על כל צער ושעל.

אדוני ראש הממשלה, אל תיכנע לאמריקנים בעניין שהוא נשמת חיינו. כתב על כך האלוף שלמה גזית לפני ימים מספר: "על אולטימטום אמריקני התובע הפסקת התנחלות לאלתר" — האלוף שלמה גזית רחוק מאוד מלהיות חבר התחיה, והוא כותב: "אם נשיא ארצות-הברית ישגה ויציג אולטימטום כזה לראש ממשלת ישראל, לא תהיה לי ברירה, אהיה בין הראשונים שיחייצבו לימינו". ומסיים גזית: "מוטב לה לישראל לנהל מדיניות חוץ וביטחון שגויה, משתפלת נכונה על-פי תכתיב מבחור". את זה כותב אדם שהוא רחוק מאוד מתנועת התחיה ואינו בעד התנחלויות גדולות. אבל הוא אומר: תכתיב אמריקני הוא סכנה לנו, היום וגם לעתיד.

תנועת התחיה תימנע באי-אמון של השמאל המתנגח בהתיישבות היהודית. היא תציע בעצמה אי-אמון בעניין סכנת

נושא האי-אמון היום הוא הגידול באבטלה. ואומנם כן, נושא האבטלה הוא אחד החוליים הקריטיים כיום, וממשלה זו לא עשתה את המקסימום כדי ליצור מקורות תעסוקה מספיקים לעולים החדשים ולצעירים יוצאי הצבא, הממשלה עשתה רבות בכניית שיכונים, במיוחד שר הבינוי והשיכון אריאל שרון. אילו עשתה מאמץ דומה בשטח יצירת מקורות עבודה, היו לנו פחות מובטלים ופחות עולים רעבים.

במקום להתאמץ יותר, במקום לפנות אל האוכלוסייה ולדרוש קורבנות, כפי שמתחייב מצב החירום שבו אנו נמצאים, מציאנו פנטז: ערבויות. רק ערבויות יביאו לנו שגשוג, רק ערבויות יצילו אותנו, רק הערבויות יפתחו את המדינה; ולא היא. לא שהערבויות לא יעזרו, לא שהערבויות לא יקלו, לא שהערבויות לא ייתנו לנו אפשרויות טובות יותר בכנסים. כל זה נכון. מוטב אתן מאשר בלעדיהן. אבל עכשיו נשאלת השאלה האמיתית: מה המחיר האמיתי שנצטרך לשלם תמורת כל זה? כל אנשי השמאל, שכל כך רוצים את הערבויות, האם הם מוכנים לשלם את המחיר החברתי והכלכלי הכרוך בכך? מדוע מצניעים את התנאים הכלכליים שהאמריקנים דורשים מאתנו: הפרטת חברות ממשלתיות והסתדרותיות, הגמשת שוק העבודה, פתיחת שוק ההון, בלי העדפות לסקטורים מסוימים. האם השמאל הישראלי מוכן לכל זה, לכלכלה חופשית ולשוק פתוח?

אליקים העצני (התחיה):

אילו היינו עושים את זה לא היינו צריכים ערבויות.

גרשון שפט (התחיה):

ומכאן לתנאים המדיניים, דהיינו הקפאת ההתיישבות היהודית ביש"ע. דרישה זו של ארצות-הברית עטופה במעטפה יפה של הצעה הוגנת כביכול: תגמרו את הבניינים שהתחלתם בהם, אל תתחילו בנייה חדשה. מתוחכמת מאוד ההצעה, שהערבויות ייתנו לחמש שנים וההקפאה תהיה לחמש שנים. חמש שנים בלי בית חדש, בלי בית-ספר, בלי בית-כנסת, בלי מרפאה, בלי מועדון, בלי כל אפשרות של התפתחות והתרחבות של האוכלוסייה היהודית ביש"ע; חמש שנים.

שמענו את נציגי הממשלה בקשר לכך. השר רוני מילוא מודה בזה. שמענו. השגריר בארצות-הברית גם הוא אמר זאת. השר דוד לוי אומר שחשוב כל דולר. אפילו ראש הממשלה לא אומר ככה מלא: לא נסכים לתנאים אשר כובלים אותנו ואינם מאפשרים הקמתם של יישובים חדשים והרחבתם של יישובים קיימים, מעבר לכניינים הנמצאים כיום בכנייה. האם ראש הממשלה מסכים לדרישתו של אמנון אברמוביץ היום, לפיקוח אמריקני? נכון שהאמריקנים יודעים ממילא, על-ידי הלוויין, כל מה שנעשה כאן, ולא זקוקים לקומנדו המלשינים, העובדים שעות נוספות כדי לעזור לערבים ולאמריקנים. אבל הייתי מצפה מראש הממשלה שיוודע קבל עם ועדה שלא נפסיק את המגנינה הזאת, לא נפסיק את המשך ההתיישבות ביש"ע, ובקצב הנוכחי. נמשיך את ההתיישבות אפילו בכפר-השילוח, למרות ההפגנות של טדי קולק, שלא אכפת לו החוק והסדר והוא לא הורס 2,000 מבנים בלתי חוקיים שנבנו במזרח-ירושלים על-ידי האנשים שפלשו לירושלים מאזורי ישי"ע. כך הוא בונה חומה בלב ירושלים.

צריך להילחם בדמוגיה הנפוצה כאילו ההשקעות ביש"ע גורמות לאבטלה, ומסיתים את המוני העולים נגד ההתיישבות ביש"ע.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתם אוהבים את ירושלים ואת ישראל — — —

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

הממשלה חייבת לקבוע סדר-עדיפויות ברמה הלאומית ולפעול רק על-פי: קליטה ותעסוקה, מאבק בטרור והתיישבות. בכל תחום מאלה — לקבוע את העיקר, את המגמה, את המדיניות ואת צורת הביצוע.

קליטה ותעסוקה: עובדים במדינת ישראל רק אזרחים ישראלים: יש להקים מינהלת קליטה ותעסוקה, שתציע עבודות יומות לתאגידים כלכליים, שיממנו תעסוקה יומה תמורת שירותי פרסומת, בכל השיטות והצורות הנהוגות במדינת ישראל: לבחון מחדש את מדיניות דמי האבטלה במגמה להמריץ מובטלים לעסוק בעבודה כלשהי: להפנות כוח אדם רפואי לבתי-ספר שבהם אין רופאים, על-פי מפתח של מספר התלמידים, נוסף על האחרות — מוטב שיועסקו ויקבלו שכר מאשר יהיו על מצבה של מובטלים חסרי תקווה: להפנות דמי אבטלה למפעלים, שיעסיקו מובטלים כהשלמת שכר, גם אם יתחשב העסקה כזו כאבטלה סמויה: להמריץ את העסקת המובטלים בחקלאות לייצוא, לרבות ההשקעות המתחייבות.

התיישבות: הציונות מאז ראשית ימיה התבטאה בעלייה ובהתיישבות, ותמיד בכל חלקי ארץ-ישראל, כשהתנאים אפשרו, לפני קום המדינה, ולאחר העצמאות — רק בחלק מארץ-ישראל. מאז חזרה כל ארץ-ישראל לחיקו של עם ישראל בציון, חובה עלינו להתיישב בכל חלק מחלקי ארץ-ישראל, כדי שזכותנו על הארץ הזאת לא תהיה שנויה במחלוקת או ניתנת לוויכוח או למיקוח.

איך חושב יושב-ראש מפלגת העבודה, חבר הכנסת פרס, לקלוט עלייה בלי להתיישב בכל מקום בארץ-ישראל? היכן נקלוט — בגוש-דן? ברצועת-החוף? זו סטייה חמורה מהתורה הציונית הלאומית, שמר פרס היה אמן עליה מפי מנהיגי היישוב, שבחזונם הביאו להקמת המדינה ולקביעת גבולותיה.

אנחנו מחויבים למדיניות של פיזור אוכלוסייה מסיבות ביטחוניות ואקולוגיות. אין לנו שום חשובה אחרת לגלי העלייה ולגידול האוכלוסייה, ואם לצורך מימוש מדיניות הכרחית זו צריך לוותר על הערכיות, אם צריך — נוותר. ההתיישבות חשובה יותר מהערכיות. ויתור על ההתיישבות פירושו כישלון הציונות.

אנחנו חייבים ומסוגלים לקלוט את גלי העלייה וליצור חשתית לתעסוקה אם נכריז עכשיו על מצב חירום לאומי, שיהיה ביטוי למאמץ הנדרש מכל אחד מאתנו. נבחרו הציבור בראש, ואחרים הציבור כולו, צריכים לוותר על 10% משכרם. תוכרו מגבית, כאן ובתפוצות. יוטל פיקוח חמור על שכר דירה, ויימנעו כל זעזועים במשק לתקופה שבה יוכרו על מצב החירום. אני סבור, ששלוש שנים הן תקופה סבירה. אם יהיה הכרח — אפשר להאריכה, ואם נתגבר על הקשיים — תקוצר. ודאי שיש עוד הרכה תשובות ופתרונות, אבל אני לא יורד לפרטים.

המאבק בטרור: אלה השואפים להשמידו ונוקטים דרך של מאבק אלים, צריך וחובה עלינו לפעול כך שבינו, שהטרור הזה לא ימנע בעדנו מלהמשיך ולהתחזק ולהתבסס, והסבל הנגרם בעטיו יחול על ראשם כפל כפליים.

יש להתיישב בכל מקום כדי להוציא כל תקווה מלבם שהציונות פסקה. יש לגרש פעילים, מארגנים ומסיתים. יש להטיל עונשים קיבוציים ולהפעיל לחץ כלכלי. כל אלה בידנו, וכדי לממשם צריך נחישות, תחכום, ידע ויחמה.

הכניעה בעניין ההתנחלויות. ואנחנו חוזרים ואומרים: אנחנו דרשנו בחירות ואנחנו דורשים מכל חלקי הבית הזה להקדים את הבחירות ככל האפשר.

היור"ר מ' וירשובסקי:
תודה לחבר הכנסת שפט. אני קורא לחבר הכנסת רפאל איתן, אחריו — חבר הכנסת רפאל אדרי, ואם הוא לא יהיה — חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רפאל איתן (צומת):
ארוני היושב-ראש, חברי הכנסת — — —

היור"ר מ' וירשובסקי:
עוד פעם. השבו זה ליד זה.

רפאל איתן (צומת):
תיכף תקבלו טיפול.

במדינת ישראל תמיד היו תקופות קשות, הודמנויות חד-פעמיות, אילוצים ביטחוניים ומדיניים וקשיים חברתיים. הימים האלה אינם שונים במאומה מאותם זמנים, מאז קום המדינה, אבל הדגשים שונים בזכות גלי העלייה מכירות-המועצות.

צריך וחובה עלינו להיות מפוכחים, בלי לסטות מהאופי הייחודי של מדינת ישראל, המבדיל ומאפיין אותה מכל מדינה אחרת במזרח התיכון: לפעול על-פי סדר-עדיפויות ממלכתי, לאומי. ומי שבא לבקר, שיציע דרך פעולה, שלכאורה תהיה טובה יותר בכל המובנים מדרך אחרת שעליה מוחחים ביקורת.

חסיין פארס, כשאחיה מדבר עם השכן שלך, אתם אומרים: שלום, שלום, שלום. אתם לא מציעים שום הצעה מעשית. אין לכם שום מלה אחרת חוץ מזה, וזה סתם כלאס פיארי.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש הרבה הצעות.

רפאל איתן (צומת):
אם הממשלה הזאת אינה מתפקדת בתחומים מסוימים לשביעות רצונם של הציבור והמערכת הפוליטית, יש דרך פשוטה לטפל בבעיה. ראשית, להציע אלטרנטיבה מעשית, ושנית, לפנות אל העם. מכאן מסקנתי הראשונה: להקדים את הבחירות למועד הקרוב ביותר האפשרי, כדי שהציבור יוכל להכריע בין ההצעות והרעיונות שהמערכת המפלגתית תציג לפניו.

מוטב למשק, לחברה ולתדמית, שמערכת הבחירות תהיה קצרה, עניינית, ולא יקרה. אנחנו יודעים איזה שיתוק כלכלי עלול לקרות ולפגוע בכל חלקה שעדיין נשארה טובה, כאשר המאבק הזה נמשך תקופה ארוכה. צומת פונה למפלגות הליכוד והעבודה לסכם ביניהן מהר על מועד הבחירות, שלא יהיה מאוחר מסוף חודש מאי, או תחילת יוני.

צומת פרשה מהממשלה על רקע החוק לשינוי שיטת הממשל, שינוי שעשוי להיות גורם ראשון במעלה לשינוי השיטה הקיימת על כל מגרעותיה, שינוי שיהווה שלב מוקדם לשינוי שיטת הבחירות בכלל. צומת תמשיך להיאבק בתחום הזה בכנסת הזאת, ואם נזכה — גם בכנסת השלוש-עשרה.

לצומת תשובות ברורות ומפורטות, המתחייבות מהמטלות הלאומיות שחייבים לתת להן פתרון, והכרחית פעילות שתהווה קווי פעולה בכל אחד מהתחומים הבאים: קליטת עלייה, התיישבות, תעסוקה וביטחון.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת הקרנז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

הפיתוח, חלקם טרם קלט את השפה ולא הספיק להתערוך בארץ. ההבדל הוא, שאז שלטה בארץ ממשלה בעלת חזון, שבראשה עמד דוד בן-גוריון.

ממשלה זו הבינה, כי בזמן כזה עליה למצוא פתרונות תעסוקה ולפתח פרויקטים לאומיים. כך מצאתי עצמי, לאחר תקופה קצרה שבה הייתי מובטל, עובד כפועל וחופר באדמה את מה שהפך להיות הפרויקט הלאומי החשוב של אותה תקופה: המוביל הארצי.

אני שואל את עצמי, כמה שונים האירועים של ימים אלו מההיגיון הפשוט של דור המייסדים? לצערי, החשובות אינן מניחות את הדעת.

מדי חודש בחודשו מפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את הנתונים בדבר מחפשי העבודה במשק. כל פעם מחדש מזדעקת המערכת הפוליטית נוכח הנתונים המזעזעים. אם דובר לפני כארבעה חודשים על 145,000 דורשי עבודה, עתה נעים המספרים סביב 210,000, והתחזיות אף מדברות על כרבע מיליון מובטלים בשנת 1992.

מה עשתה הממשלה בנדון? האם הוקם צוות חירום, שיגבש פתרונות לטווח הקצר ולטווח הארוך לפתרון הבעיה? האם מיושבי הכית הזה הרגיש ומרגיש באווירה של חירום לאומי. כפי המתחייב מהנתונים הקשים של האבטלה במדינה? התשובות על שאלות אלו ברורות. ממשלת שמיר נכשלה בכל הקשור בטיפול בנושא האבטלה וביצירת מקומות עבודה חדשים במשק.

אני עומד לפניכם היום כנציג מפלגת העבודה, המביעה אי-אמון בממשלה כושלת שהביאתנו עד הלום. אולם ראוי לזכור, כי נושא האבטלה הוא רק צלע אחת במסכת דברי ימיה של ממשלת הליכוד. גם בשאר התחומים שבהם פעלה, או נכון יותר לומר — התימרה הממשלה לפעול, עולה ריח החמצה קשה של הזדמנות שלא תשוב כמהרה.

שנת 1991 — תחילתה באופטימיות רבתי, השמחה הגדולה עם העלייה מרוסיה, גלים גלים הם נחתו כאן וכולנו התרגשנו. זו עליית הצלה, אמרנו, בשביל זה אנו קיימים. חשבנו שזו הזדמנות היסטורית לקפוץ כיתה בבית-הספר של האומות העצמאיות.

נמסרו נתונים על בואם הצפוי של כ-400,000 עולים, שאחוז גבוה מהם הוא בעל השכלה אקדמית ויכול לשמש הון אנושי מצוין למדינה הרוצה להיבנות ולצמוח.

נדרך נוסף לתחושות האופטימיות, לצמיחה הכלכלית האפשרית במשק השראלי. התהווה עת הסתיימה מלחמת-המפרץ, שבה השכילה ישראל להבליג ולזכות לאהדה ולסימפתיה רבה בזירה הבינלאומית כמדינה שקולה ואחראית, כשברקע גוברת ההכרה אצלנו ואצל האמריקנים, כי הם יסיעו לנו במתן סיוע כלכלי לקליטת העלייה — בשוקי הכספים הבינלאומיים.

אין חולק, כי לממשלת ישראל נוצרה הזדמנות יוצאת מן הכלל לנצל את הגורמים האמורים, ובתכנון, במחשבה כלכלית ובתכנון פוליטי להעציד את המשק הישראלי אל עתיד מוצלח יותר, ואת מדינת ישראל — לעידן אחר לגמרי.

אולם, מסתבר שגם הפעם הזאת, כחרה הממשלה לפעול במתכונת הידועה והכמעט-ייחודית לה — הפסיכיות, שיטת ה"שכ ואל תעשה".

נוסף על כל הנאמר כאן, כולנו יודעים את תחלואי המשק הישראלי, הגורמים לרתיעתם של משקיעים. הממשלה יכולה וחייבת להילחם מלחמת חורמה בביורוקרטיה, במעורבות המפלגתית במשק הלאומי. הממשלה צריכה לתת יד חופשית לתחרות וליוזמה פרטית, ולמשוך ידיה מניהול ומבעלות על מפעלים ומוסדות. לדוגמה: מה שעשינו בשטח הזה בתקופה הקצרה שהיינו במשרד החקלאות.

איני יודע מה תהיה תשובת הממשלה לארצות-הברית בעניין הערכויות וההתיישבות. כל ממשלה שתעדיף ערכויות על התיישבות משרתת את העולם הערבי. מעולם, שום שלטון וכל פעולות איבה אלימות לא גרמו להפסקת ההתיישבות בארץ-ישראל.

ועכשיו כמה שאלות למחנה השמאל, כפי שהם מכנים את עצמם או כפי שהם מכונים: האם אדם יכולים לומר בכנות, כי אדם אידיש לנזק ולהחמרה בבעיות האקולוגיות, באיכות החיים והתחבורה, אשר ייגרמו מיישוב המוני עולים בערי גוש-דן ושפלת החוף? האם אדם יכולים לומר, כי אדם באמת מתייחסים כשוויון נפש לסכנה הביטחונית הטמונה בהצטופפות של אוכלוסייה הולכת וגדלה ברצועה צרה לאורך החוף? האם אדם יכולים לומר בכנות, כי אדם שלמים עם הרוצאות הענק הנחוצות לבניית תשתית ליישוב המוני עולים באזורי הספר בגליל ובנגב, שבהם אפשרויות הפרנסה מועטות, אם בכלל? האם אדם יכולים לומר בלי משוא פנים, שאתם בעד חנק המטרופולין הישראלי ומניעת התרחבותו מזרחה לעבר גבעות הטרשים של יהודה ושומרון, שהם כיוון ההתפתחות הטבעי של המטרופולין? האם אדם יכולים לומר ביושר, כי בניית גני-ילדים, מרפאות ובתי-ספר בלב ארץ-ישראל, ביישובים המוקמים בשטחים בלתי-מאוכלסים — בניגוד לקיבוצי מפ"ם, ואוניברסיטת תל-אביב, שנבנו על חורבות כפרים ערביים — ולא הביאו להרס בית ערבי אחד, היא באמת אקט מלחמתי? האם אדם יכולים לומר את זה ביושר? האם אדם יכולים לומר במצפון נקי, כי בנייה ממערב לכפר-סבא יוצרת מקומות עבודה ומרחיבה את מעגל התעסוקה, וממזרח לה — באה על חשבון התעסוקה?

אם אדם יכולים לענות בכנות "כן" על שאלות האלה, תמשיכו להתנגד להתנחלויות ביהודה ובשומרון. אם לא, תנו גם אדם כתף למשימה הציונית השחוכה: יישוב העולים במקום ההגיוני ביותר — קרוב למקורות הפרנסה ובעלות הנמוכה ביותר, ביישובים המתפתחים והמטופחים ברכסי הגבעות. ממזרח לראשון-לציון, לפתח-תקווה, לרעננה ולנתניה.

ידענו מנהיגים עם חזון ושאר-רוח. אנחנו עדים כהווה לאובדן-דרך ומנהיגות. הציבור ידע להבחין בין אלה לאלה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לחבר הכנסת רפאל אדרי: אחריו — חבר הכנסת רחבעם זאבי. יש לך שבע דקות, חבר הכנסת אדרי.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני הישבר-ראש, חברי הכנסת, הרשו נא לי לפתוח בנאום אישי. עם שחוררי מהשירות הסדיר חזרתי לעיירה חצור, שבה גדלתי, וכמו רבים מחברי לא מצאתי עבודה. התקופה הקצרה הזו, שבה הייתי מובטל, נחרתה בזיכרוני היטב.

אז, בתחילת שנות ה-60, דומה היה המצב לקורה עתה. עשרות אלפי עולים חדשים הגיעו לארץ. הם שוכנו בעיירות

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

בפתח. ברצוני להזכיר למר שמיר, כי גם מר בוש, נשיא ארצות-הברית, מגלה עתה כי הזנחת הטיפול בנושאים חברתיים-כלכליים עלולה לעלות לו בהמשך כהונתו בכית-הלבן בבחירות הקרובות. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת אדרי. רשות הדיבור לחבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו — לחבר הכנסת מוחמד מיעארי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, עוכנו את ה"חברות" בממשלה הזאת כאשר היא חצתה את אחד הקווים האדומים, שהצבנו עם הצטרפותנו אליה.

כזכור, הוזמנו להצטרף לממשלה כראשית מלחמת-המפרץ. בימים שבהם הכטיח הקצב העריץ מבגדאד שישורף את חצי ישראל. חששנו אז מנשק כימי שיופעל כנגד העורף שלנו, והוכעו חששות לגבי כושר המיגון וההיערכות לספיגת מכה כזאת. ידענו אז, שהממשלה מחלבת בשאלה, האם להורות לצה"ל לצאת ולהכות את בסיסי הטילים במערב-עירק, ששולחים הרס ומוות לערי הפרוות שלנו.

כאשר הופנתה אלינו אז ההצעה להצטרף לממשלה, ידענו שהשיקול התנועתי, האלקטורלי, הוא נגד ההצטרפות הזאת. אבל הכריעה אצלנו ההשקפה, שעלינו לפסוק על-פי מה שטוב למולדת ולא על-פי מה שטוב ל"מולדת".

רצינו אז לחזק את הממשלה ואת ראש הממשלה, כדי שנעמוד במלחמה חזקים ומאוחדים. איש לא שיער אז כי ייפלו אצלנו 39 טילי "סקאד" בלבד והנזקים בנפש וברכוש יהיו קטנים כל-כך.

כשהצטרפנו לממשלה סיכמנו בהסכם הקואליציוני, שעליו חתום גם הליכוד, את עמדתנו ביחס להסכם קמפ-דייוויד, האוטונומיה הפלשתינית ו/או ויתורים על חלקים כלשהם מארץ-ישראל המערבית, לרבות רמת-הגולן.

במשך שנה של חברותי בממשלה נאבקתי בתוכה בכל כוחי שהיא תתעשת ותצווה את צה"ל וזרועות הביטחון לחסל ולהדביר את האינתיפאדה. ליקטתי מידע מהשטח והבאתי אותו לידיעת עמיתי בממשלה, מידע שלא נמסר להם בדרך אחרת. הצעתי הצעות אופרטיביות, תבעתי דיונים בקבינט ותבעתי שהדיונים יסתכמו גם בהחלטות מעשיות. אף-על-פי-כן היתה לנו אכזבה מדרך טיפולה של הממשלה באינתיפאדה.

הממשלה הזאת, המתקראת ממשלה לאומית, לא שינתה עקרונית את דרך המלחמה באינתיפאדה מזו של ממשלת האחדות הלאומית. זו גם זו גילו אדישות לסבלם של 120,000 המתגייסים ביש"ע. עד כה נפלו 100 ישראלים — 97 יהודים ושלושה דרוזים באינתיפאדה. נפצעו 1,400 אזרחים ו-3,400 חיילים, והממשלה לא יצאה משלוותה ומאדישותה.

לאחר מאבק ממושך נתקבלה ההחלטה האומרת שאת האינתיפאדה יש להדביר, אבל החלטה זו לא ירדה למפקרי השרה בצה"ל.

מחדל הטיפול באינתיפאדה די היה בו כדי שנפרוש מהממשלה הזאת ולא נהיה שותפים בה.

על חטאה זה של הממשלה בנושא הטיפול הנפסד באינתיפאדה היתוסף החטא הנורא של הצעת האוטונומיה הפלשתינית ביש"ע. נציגי הרשמיים של ישראל

ממשלת ישראל השכיחה להצמיד את המשק הישראלי על פי תהום, והנתונים הקשים של מאות אלפי מובטלים מעידים על עצמם.

היו לממשלה כל הכלים החיוניים להתחיל מייד בביצוע פרויקטים, שעל חשיבותם אין ויכוח, ושלגבי חלק מהם אף קיימות תוכניות, ואציין רק את מיעוטם: הרחבת רשת הכבישים, לרבות כביש חוצה-ישראל; שיפוץ הכבישים הקיימים; סלילת פסי רכבת והקמת רכבת פרכים באזור המרכז והשרון, אשר תושיע אלפי נהגים העומדים שעות על גבי שעות בפקקים בדרכם אל העבודה וממנה; פיתוח תשתית לחעשיות עתירות ידע, דבר שיכול היה להוסיף אלפי מקומות עבודה.

הממשלה לא השכיחה לנסח כהלכה את הצעת סכסוד השכר לפרק זמן קצוב במפעלים ובמכוני המחקר, אשר יבטיחו מראש כי תוספת העובדים תביא להעלאת הפריון ולגידול בערך התוצר, ללא הקטנת היקף מספר המועסקים הוותיקים.

הממשלה גם לא יזמה הקמת מסגרות להכשרת עובדים ולהסתבתם המקצועית. את כל הדברים הללו היתה הממשלה מסוגלת לעשות אילו היו חברה מבינים כהלכה את מהותה של האבטלה, את עומק נזקיה והיקפם, ואת מידת הצער אשר היא גורמת לאזרחים רבים כל כך.

בעבר כבר ציינתי מעל במה זו את האופוריה של הממשלה עת נתקבל בכנסת חוק לעידוד השקעות הון (חברות עתירות הון). מכל התרועעות הגדולות וההבטחה הגדולה אשר טמונה בחוק זה כביכול, לא קמה אף לא חברה אחת, וכפועל יוצא לא נוצר שום מקום תעסוקה חדש כמשק מההחלטה הזו של הממשלה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעבר להחמצה הכלכלית הגדולה של הממשלה עלינו לזכור, כי האבטלה היא אסון חברתי. מאחורי המספרים והנתונים חיות משפחות, אבות, אמהות וילדים — ובעיקר רגשות קשים של תסכול, מרירות, אכזבה אישית וכישלון.

כחיד, המציאות של האבטלה אינה משפיעה על הכיס בלבד אלא, ואולי בעיקר, על הנפש. המובטל חש חסר אונים, כבודו האנושי נפגע, והוא מתמלא מרירות כלפי המדינה והחברה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אדרי, אתה צריך לסיים.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הרשה נא לי להביא בפניכם דברים אשר אמרה הגברת רחל עמרני — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אדרי, אתה צריך לסיים.

רפאל אדרי (העבודה):

כמה משפטים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא. אני מבקש ממך משפט סיום. אל תביא עכשיו ציטטות. אני מבקש ממך לסיים. יש עוד שורה ארוכה של נושאים. הזמן מוגבל וקצוב, ואינני יכול לאפשר לך. תגיד משפט מסיים.

רפאל אדרי (העבודה):

יהיו תוצאות הצבעה זו אשר יהיו. הבחירות עומדות

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת —

תמכנו בממשלת הליכוד מאז הקמתה ביוני 1990, אף שהיינו בתחילה באופוזיציה. רצינו להאמין ולקוות שזו תהיה ממשלה לאומית, אבל הליכוד אכזב והוכיח שהוא איננו מוביל ומנהיג ממשלה לאומית. במשך שנה וחצי שהליכוד מוביל את הממשלה בלי שותפות עם מפלגת העבודה, הוא נכשל במלחמתו באינתיפאדה ועכשיו הוא החל בהקמת האוטונומיה הפלשתינית.

בממשלה הזאת אין לנו אמון. היא צריכה לעבור מן העולם. אפילו מצביעי הליכוד מצפים למדיניות שונה, למדיניות לאומית שתשמור על ארץ-ישראל לעם ישראל. אתם מובילים לאוטונומיה, והיא תתפתח למדינת אש"ף, אשר תסכן גם את המדינה היהודית.

אנחנו קוראים לכם להשתחרר מעבותות קמפ-דייוויד. דורנו כבר חזה את המכה של פינוי סיני ומסירתו למצרים. או לנו אם תבוא המכה השנייה ביש"ע, ואחריה — המכה השלישית ברמת-הגולן, ואחריה — תבוא מלחמת מצדה של ישראל הקטנה.

העם היהודי שילם דמים רבים, תרתי משמע, כדי שתהיה לו מדינה משלו. רק ממלחמת השחרור ועד היום יש לנו 17,100 חללים. האם את המחיר הנורא והאיום הזה שילמנו בכדי, כדי שתקום כאן המדינה ה-22 של אליה הערבית? עדיין לא מאוחר לעצור את דהרת הרכבת לתהום. בטרם פורענות ובטרם תנקטו מהלכים בלתי הפיכים — שובו למקורותיכם והצילו את מדינת היהודים. אם תעשו כך — יהיו לימינכם שותפים נאמנים. אם תמשיכו בסטיותיכם — אנחנו לא אתכם. העם לא אתכם, והוא עניש אתכם על כך. ההיסטוריה תזכור את חטאתכם זה, ולא תינקו ממנו. השם עוז לעמו ייתן. השם יברך את עמו בשלום. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לחבר הכנסת מוחמד מיעארי, ואחריו — חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

התשנ"ב — 1992, שהחזירה ועדת החינוך והתרבות לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

החלטה בדבר תיקון טעות בחוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), התשנ"א — 1991. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה.

בוועידת-ווישינגטון הציעו סדר-יום לדיונים, ובו סעיף מפורט על הממשל העצמי של הפלשתינים ביש"ע. זהו שם נרדף לאוטונומיה פלשתינית-ערפאתית-אש"פ-פיסטית בלב-לבה של ארץ-ישראל. מהאוטונומיה הזאת תצמח המדינה הפלשתינית, שהיא תחילת הקץ של מדינת ישראל. בשבילנו היה הצעד הזה של הממשלה סיבה מספקת, אפילו חובה, כדי לנטוש את הממשלה הזאת, שנוסעת ברכבת האוטונומיה. הרכבת הזאת עזבה את התחנה והחלה במסעה. הרכבת הזאת היתה תקועה בתחנה, כשהיא שוממה ומחלידה. עכשיו היא נוסעת וקפצנו ממנה. לפני שהיא תקבל תאוצה, גם כדי שלא נהיה שותפים בה וגם כדי לנסות לטרפד את התהליך, שנקרא בטעות ובשקר "תהליך השלום".

אנחנו קוראים לליכוד, שמוצאו גם בתנועת החרות, שיצאה מהארגון הצבאי הלאומי, מחניכי בית"ר ותנועת ו'בוטינסקי: אתם, שאתמול דגלתם ב"שתי גדות לירדן", רוצים להביא את ישראל לשתי גדות הירקון? מדוע נצמדתם להסכם קמפ-דייוויד, פרי רוחו של מנחם בגין בימי שקיעה ואובדן רך? הרי הכול נטשו זה כבר את ההסכם האומלל הזה, אפילו המצרים שהיו שם שחקנים ראשיים, למי אתם חייבים משהו בנדון? — לירדנים שחברו לרודן מבגדאד אשר איים לשרוף את ישראל? לפלשתינים שרקדו על הגגות? לסורים שרוצים להשמיד את ישראל?

אנחנו קוראים לליכוד לדחות את הבקשה לערכויות אמריקניות על ההלוואה לקליטת העלייה. הערכויות הללו מותנות בתכתיבים מדיניים מצד האמריקנים. אי-אפשר גם לקבל את הערכויות וגם להמשיך בתנופת ההתיישבות. זה חצי היריון. אם תתקשו על הערכויות, תקבלו בסופו של דבר גם את התכתיבים. יש לכם כשרון וניסיון לייפות מהלכים כאלה, אבל אנחנו לא רוצים להיות מרמזים.

בכוחם של עם ישראל והעם היהודי לגייס את הכספים הנדרשים לקליטת העלייה. למה הזחילה הזאת לווישינגטון?

היו"ר מ' וירשובסקי:

עד שמגיע חבר הכנסת מיעארי, הודעה לסגן מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק לימוד חובה (תיקון מס' 19),

ד. הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון,

מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה בשל:

גידול באבטלה וטיפול הממשלה בציירת מקומות תעסוקה;

צמצום רווחת הציבור למען ההתנחלויות — דברי ראש הממשלה ושר האוצר;

מדיניות ההתנחלות, האבטלה, העלייה ותהליך השלום;

הכלכלה הריכוזית והמשך ההתנחלויות

מוחמד מיעארי (הרשימה המחקמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, למעשה הגשת אי-אמון היום בממשלה היא אקט הדומה להתפרצות לדלת פתוחה. הרי

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מיעארי, בבקשה.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

אומנם, אבל הוא אבד בין הממשלה הזאת לבין המציאות שהיא חיה בה כל זמן שלא מבינים ולא רוצים להבין. שהתנחלויות והתנכרות לזכות העם הפלשתיני הן איזולת, והן ששיפוע על כל ההתפתחויות בתוך החברה הישראלית עצמה, כל זמן שילכו בדרך שכאלו מדברים בה על שלום, אבל הכוונה לא להגיע לתוצאות ולא להגיע לשום דבר חיובי.

רק לפני כמה ימים שמענו את ראש הממשלה מרגיע את השרים. הזכרתי זאת מעל הדוכן הזה, חשבתי שאם מרגיעים שרים, יש בעיה שהוא פתר אותה, יש התקדמות באיזה עניין, אבל על מה הוא הרגיע אותם? על כך שמהמשאומתן, משיחות השלום, כאילו לא יצא שום דבר. זאת הבשורה שהממשלה הזאת מביאה בשטח המדיני. זאת הבשורה שיש לה בשטח הכלכלי, זאת הבשורה שיש לה בכל השטחים שהיא ממונה עליהם.

אם היא הפכה להיות מטרד בכל שטח שהיא פועלת בו, לא רק צריכים להגיש לה אי-אמון, כי את האמון היא איבדה מזמן, ואנחנו צריכים לדעת איך היא מפנה את השטח. היא מנסה למות בנשיקה, והיא ראויה למות בכמה ולא בנשיקה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת מיעארי. אני קורא לחבר הכנסת עבדאללה דראושה, ואחריו — לחבר הכנסת צ'רלי ביטון.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, היום ניסה השר דוד מגן להגן על הממשלה ולהסביר לנו ולעם, כמה טובה הממשלה הזאת, כמה היא מטיבה עם העם הזה. היא דואגת לעניים, היא דואגת למובטלים, היא פותרת את כל הבעיות, היא רוצה שגשוג, היא רוצה שלום, והיא פועלת לפתרון כל הבעיות של העם הזה, של המדינה הזאת.

אבל הדברים שלו הזכירו לי איזה פתגם בערבית שאומר "שו בידה בתעמל אל משטה בשער אל וסך" — מה תוכל לעשות המסרקה בשיער מלוכלך? גם אם תסרק אותו, הוא יישאר מלוכלך. הדברים של השר מגן לא ינקו את הממשלה הזאת. זאת ממשלה שההווה שלה והעבר שלה התלכלכו באבטלה, בעוני, כאשר יותר מ-540,000 נפשות מתחת לקו העוני במדינה.

זאת ממשלה שדואגת לרובד קטן מהחברה הישראלית, אלה המהגרים אשר יורדו מהמדינה — 3% מתושבי המדינה שירדו לשטחים הכבושים, נמצאים בשטחים שם כורים, אבל המדינה, באמצעות הממשלה הזאת, מזרימה לשם הון תועפות, מקצה שטחים ומקציבה תקציבים גדולים; למען חלק קטן מהאוכלוסייה, שמהווים פחות מ-3%, שהם על תקן של יורדים. הם היגרו מהמדינה, אבל הממשלה הזאת, בלחץ הימין הקיצוני, מזרימה להם משאבים, משקיעה בפיתוח התשתית, בהקמת התנחלויות בצורה שאפילו איננה שווה באופן יחסי לאוכלוסיית המדינה. כך נגרם עוול לעניים, לשכונות העוני, לעיירות הפיתוח, לכפרים ולערים הערביות במדינת ישראל, שמהווים חלק אינטגרלי מהמדינה.

אין זה סוד, שכאשר התפרסמו הנתונים של הסטטיסטיקות הרשמיות, התברר ש-60% מהילדים הערבים אורחי מדינת ישראל הם מתחת לקו העוני. 50% מהמשפחות הערביות הן מתחת לקו העוני. כך מגבירים את המרירות, מגבירים את הניכור ומגבירים את המתח בין שני חלקי האוכלוסייה. אבל לא רק האוכלוסייה הערבית סובלת, גם עיירות הפיתוח, שכונות

אין מוציאים פסקי-דין מוות נגד אדם, אף שהוא ראוי לכך, אם הוא כבר מת. לעומת זאת, כנראה אין ברירה. כל זמן שהממשלה עוד קיימת כביכול, ואף שהיא דומה לגווייה, צריכים להגיש אי-אמון, כצורך פורמלי לפחות. אמרתי גווייה, והיא זקוקה לדעתי לקבוצה, או למשמר של המשרד לאיכות הסביבה יותר מאשר לחברה-קרישא, כדי להוביל אותה לאן שצריך.

אנחנו עוד מרגישים ושומעים סביב הממשלה הזאת שירים, ואפילו ריקודים מריקודים שונים. היום שמענו בכנסת, למשל, אם נתחיל בשר מגן, שהממשלה לא רוצה לכבוש את עבר-הירדן. תודה רבה, כבוד השר, תודה רבה לממשלה שלא רוצה לכבוש את עבר-הירדן. כאילו העניין הזה מותר, אפשר לעשות את זה כל רגע, וזה רק תלוי ברצונה של הממשלה. היום כנראה אין לה חשק לעשות את זה, זה עניין של מצב-רוח. אבל כשהיה לה מצב-רוח חשק, אין כל מניעה בפועל שממשלת ישראל תכבוש את עבר-הירדן.

שמענו את חבר הכנסת עוזי לנדאו, שאמר אין עם פלשתיני. הוא נמצא בתוך תוכה של הממשלה ומייצג את עמדותיה באופן רשמי. ראש הממשלה לקח אותו למדרי, לוועידת שלום, כדי להגיד את הדברים האלה, והוא ממשיך בדרכו. אם אין עם פלשתיני ואין מכירים בו ואין רואים את המציאות ולא רוצים לראות אותה, מה כל ההמולה הזו של שיחות, משאומתן, קופצים למוסקבה, למדרי, לושינגטון ולכל מקום? האם כל זה הוא הצגה בלבד? זו כנראה — באמת — הצגה.

שמענו חברי כנסת נוספים. למשל, חבר כנסת שיושב בקצה השמאלי שם, והוא טוען שהוא לא חסיד תורת הטרנספר. אני לא רוצה להצטרף בפני אנשים בחוץ. אבל כשעמדה נואמת אחת פה ושאלה שאלת חם: לאן אתם מובילים? אתם מובילים לטרנספר? הוא שאג את שאגת הגיבור שלו: כן. הוא בעד הטרנספר, כדרכם של כל הפאשיסטים והקרימינלים של המלחמה לאורך ההיסטוריה. היו עוד התבטאויות מכאן ומכאן. זאת הממשלה, אלה הם נושאי כליה ואלה האנשים שרוקדים על הגווייה שלה.

אם אנחנו נעבור להגיש את החברתי — אין מקום לשנן, לחזר ולהרבות כללים. הרי כל הסקרים, אפילו בלי הסקרים, כולנו מרגישים, כל אדם היו בכוין, ברחוב, במקום העבודה, מרגיש את המצב הכלכלי, את הבעיות בתוך המשפחות — אם זה ותיקים, אם זה חדשים, אם זה יהודים, אם זה ערבים, יש סקטורים שעליהם במיוחד הנטל קשה יותר מאשר הנטל שעל אוכלוסייה אחרת.

מכאן מגיעים לעניין הכספים שרוצים לקבל מארצות-הברית. הטענה המזוהה ביותר והמתחסדת ביותר, לדעתי, אם לא אגיד השפלה ביותר, היא כאילו הם מבקשים עזרה אנושית. אומרים שזה לא פוליטי, אין קשר בין ההתנחלויות, בין מדיניות הממשלה, בין התקדמות לשלום לבין 10 המיליארד שרוצים לקבל כדי לפתור חלק מהבעיות הקיימות. הטיעון שלהם הוא, שזה עניין הומני. כאילו הממשלה הפכה להיות מין אגודה פילנתרופית, שאוספת נדבות. תראו איזו נדבה, 10 מיליארד דולר.

הממשלה הזאת אומנם איבדה את הקשר בין ההתנחלויות לבין מדיניות הסיפוח, הכיבוש וההתנכרות לזכות עם אחר. בפוליטיקה — זהו העולם. כל הבעיות קשורות זו לזו. אבל לפחות כך מבינים את המצב אנשים הגונים, שרוצים לנהל את המדיניות של המדינות שלהם בצורה תקינה. הקשר אבד

חוברת י"ז, ישיבה שע"ו

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

ולהשתלב באזור הזה, עליו לעזוב את השטחים הערביים הכבושים, להכיר בזכויות של העולם הערבי, העולם הערבי — גם אנחנו אומרים שהוא צריך להכיר בזכויות של מדינת ישראל בגבולות 1967. אנחנו אומרים את הדברים הללו בצורה גלויה, כל הכרה צריכה להתבסס על הכרה הדדית, הערבים יכירו בישראל, ישראל תכיר בזכויות של העולם הערבי, וקודם כל בזכויות של הפלשתינים. אין פתרון אחר.

מי שחושב שהעולם הערבי, שבו 235 מיליון נפשות, ייכנע ויכיר במדינת ישראל ללא סייג וללא תנאים, רק ירים ידיים — הוא טועה. רק על בסיס הכרה הדדית בזכויות שני העמים אפשר לעשות שלום עם העולם הערבי. לדעתי, אפשר לעשות שלום עם העולם הערבי, היום העולם הערבי כולו, והפלשתינים במיוחד, מוכנים לקבל את ישראל כעובדה קיימת. לכן כל העולם הערבי היום הולך למוסקבה, הלכו למרדריד, הלכו לווינגטון כדי לחפש שלום.

אבל כל עוד הממשלה הזאת תמשיך במדיניות הזאת, מדיניות הסיבוב בנושא המדיני, מדיניות האפליה בנושא הפנימי ומדיניות ההתנכרות לזכויות של השכבות העניות, הממשלה הזאת לא תצליח, תיכשל, ואם היא לא תיפול היום, היא תיפול בשבוע הבא. היא לא תחזיק מעמד.

לכן אנחנו נצביע אי-אמון לממשלה הזאת, בתקווה שיהיו בחירות מייד, שיתנו סיכוי לממשלה אחרת, שתאמר "כן" לשלום. "כן" לפתרון הבעיות של המדינה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת צ'רלי ביטון. אני קורא עד סוף הרשימה: חברי הכנסת אפרים גור, עמיר פרץ ועקב שמאי. חבר הכנסת ביטון, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת בודדים, הקואליציה והאופוזיציה עשו כנראה יד אחת כדי לשגע את האזרחים ולבלבל את דעתם. חברי הכנסת, כבר אי-אפשר לדעת מי רוצה מה, למה, מדוע, להקדים את הבחירות או לקיים אותן בזמן, להמשיך בתהליך השלום או לעצור אותו, לתת לממשלה רשת ביטחון או להפיל אותה.

חברי הכנסת, אילו אפשר היה להביע אי-אמון גם לממשלה וגם לאופוזיציה, הייתי מרים את הידיים שלי גם נגד זו וגם נגד זו בעת ובעונה אחת. אבל, לצערי, תקנון הכנסת לא מאפשר הצבעה כזו, וחבל.

אילו אפשר היה להצביע אי-אמון כפול כזה, אפשר היה לבטא בכך את ההרגשה של הרוב הגדול של אזרחי המדינה, שמואס גם בקואליציה וגם באופוזיציה. אלה וגם אלה, אדוני היושב-ראש, מעוררים בציבור רגשות של בוז ודחייה וזלזול ושאת-נפש.

אזרחי ישראל מודאגים מן המהר וחוששים מפני העתיד, ועם זאת הם הולכים ומאבדים את התקווה, שמישהו מן הגדולים יכול אולי להושיע אותם.

אדוני היושב-ראש, כאשר אזרחים רבים מודאגים וחוששים, ועם זאת הם מאבדים את התקווה שלהם, הולכת ונוצרת סכנה לדמוקרטיה, חברי הכנסת, ואומנם, כל מי שיש לו קשרים עם הציבור — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יאיר לוי, שומעים אותך עד כאן. אני מבקש ממך.

העוני במדינה טובלות, עוד ועוד אנשים נפלים משוק העבודה, מצטרפים למובטלים, והממשלה איננה מסוגלת לעמוד בבעיות הללו. היא רק מוסיפה עוד בעיות ועוד בעיות, עוד קשיים ועוד קשיים.

לכן התפלאתי על שהשר מגן אמר את הדברים, ניסה לומר אותם בהתלהבות מסוימת. בהתחלה הוא דיבר בטון נמוך, אחר-כך הוא התחיל להתלהב מעצמו כאשר דיבר על הפעילות הענפה של הממשלה. מה עושה הממשלה הזאת? היא מעמיקה את האפליה בתוך המדינה, היא מגבירה את הדיכוי בתוך השטחים הכבושים, והיא מעוותת את שם מדינת ישראל בעולם כולו. היא מדברת שלום אבל עושה נגד השלום. גם היום דיכרו נציגי הממשלה ואמרו שהם מוכנים לשלום, אבל בו בזמן ימשיכו בהקמת התנחלויות, לא יותירו על אינץ' אחד למען כל סוג של שלום. אז מי יקנה את הסמאות הריקות מתוכן?

עם אילו ערבים יעשו שלום אם הוא לא יהיה מבוסס על עיקרון של שלום תמורת שטחים? עם אילו פלשתינים יישאו וייתנו אם לא יהיו מוכנים לשאת ולתת על העיקרון של שלום תמורת שטחים, על בסיס ההחלטות של האומות המאוחדות 242 ו-338? הרי כל זה לעג לרש. הרי כל זה דיבורים דמגוגיים שאין להם על מה להתבסס.

יצחק שמיר, שרון וחבריהם יודעים בכיור שהעולם הערבי לא יהיה מוכן להסכם שלום אלא אם הוא יתבסס על ויתורים על שטחים, על נסיגה מהשטחים הפלשתינים שנכבשו ב-1967 ועל נסיגה משטחים ערביים אחרים — סוריים ולבנוניים. הם יודעים שכל העולם לא מכיר בכיבוש הזה. גם ארצות-הברית, אירופה, רוסיה, כל העולם, האומות המאוחדות — שום גורם לא מכיר בכיבוש הזה. לא יעזור לממשלה הזאת מה שתאמר, לא יעזור גם לכנסת מה שתחליט, הרי בסופו של דבר יכופפו את היד של הממשלה הזאת או של ממשלה אחרת. לא יעזור להן. החלטות האו"ם יכופפו וימומשו, ולא יעזור לה, לכל ממשלה, ימנית או אחרת. יבוא יום ויכריחו את ממשלת ישראל לסגת מהשטחים הערביים הכבושים. לא תעזור גם העקשנות של שמיר, של שרון, של מגן, שרה דורון ואחרים. לא יעזור להם. העולם כולו נגד הכיבושים, כפי שהעולם היה נגד כל כיבוש אחר.

מחר יתכנסו במוסקבה, אנחנו, אזרחי המדינה הערבים, חברי הכנסת הערבים, מברכים על הכינוס הזה. אנחנו גם אמרנו לאחינו הפלשתינים, שצריך להגיע למוסקבה ולשאת ולתת למען השלום, כדי לתת סיכוי לישראל, לפלשתינים, לעולם הערבי ולכל העולם להשיג שלום, לפתור בעיות בדרכי שלום. אנחנו דרבנו ומדרבנים לפתרון של שלום שיחבסס על הזכויות של שני העמים, שמדינת ישראל תתקיים בגבולות 1967 בביטחון, כמדינה מפותחת, דמוקרטית, משגשגת ובטוחה. אבל זכותם של הפלשתינים כעם, כפי שיש זכות לכל עם אחר, שיקבלו הכרה בזכות ההגדרה העצמית שלהם, שיקימו את מדינתם העצמאית הפלשתינית לצד מדינת ישראל. כך יחיו עם ליד עם, מדינה ליד מדינה. אין פתרון אחר.

כל מי שחושב שהכיבוש הזה יימשך, הוא טועה ומטעה. כל מי שחושב שההתנחלויות הללו יחזיקו מעמד, אינו יודע מה הוא סח. גם ההתנחלויות שהיו בסניני עפו, היו כלא היו. גם ההתנחלויות בשטחים הערביים הכבושים בגדה המערבית, ברצועת-עזה ובגולן לא יישארו. העולם כולו נגד הכיבושים. העולם כולו נגד ההתנחלויות. מדינת ישראל היא חלק מהעולם הזה, מדינת ישראל היא חלק מהמזרח התיכון. אם העם שחי כאן רוצה לחיות בתוך מדינתו ולהיות חלק מהמזרח התיכון

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי־אמון לממשלה —

לא היה שום משא־ומתן בינינו לבין המפלגות הגדולות. ואני חייב להוסיף ולומר, שגם הליכוד וגם העבודה לא פנו אלינו.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת כדי להכריז קבל עם ועדה, שלהצבעות שלנו יש מחיר, לא מתחת לשולחן אלא מעל השולחן, לא בסתר אלא בגלוי, וזה המחיר שאנו נתבע ככל משא־ומתן עם אחת משתי המפלגות הגדולות: תשלום ראשון — החזרת קצבאות ילד ראשון וילד שני; תשלום שני — תמיכה בהצעת החוק שלנו להקים מפעל להונת ילדים במוסדות חינוך, שיבטיח לפחות ארוחה חמה אחת בכל יום לכל תלמיד; תשלום שלישי — תמיכה בהצעת חוק הערכות שלנו, שנועדה להגן על המוני הערכים מפני סכנה של מעצר.

אדוע היושבי־ראש, אנו תומכים בתהליך השלום ותובעים להפסיק את ההתנחלויות ולהפנות את כל המשאבים לשיקומה של החברה הישראלית. עם זאת, אנו יודעים, שהמשך תהליך השלום והפסקת ההתנחלויות תלויים במדיניותה של ארצות־הברית ובלחץ שהיא תפעיל על הממשלה. ללא לחץ חיצוני, שום דבר לא יזוז בתחום הזה.

לכן נעשה הכול כדי להתמקד בחזית הפנימית ונעשה כל מאמץ לתרום לשיקומה של החברה שלנו, אדוני היושבי־ראש, לחיסול האכטלה, העוני, להבטחת שירותי החינוך והבריאות. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת צירלי ביטון. אני קורא לחבר הכנסת אפרים גור; אחריו — חבר הכנסת עמיר פרץ; אם הוא לא יהיה, יהיה אחרון המשתתפים חבר הכנסת יעקב שמאי.

אפרים גור (אחדות למען השלום והעלייה):

אדוני היושבי־ראש, אי־אפשר שלא להשתומם ולא לזעוק לשמים נוכח הצביעות, ההיתממות, הדמגוגיה והדברת המגמתית המושמעת כאן כנגד הממשלה ומעשיה.

אורה נמיר (העבודה):

בשם מי אתה מדבר?

אפרים גור (אחדות למען השלום והעלייה):

בשם עצמי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש. הוא יבהיר את הדברים, אני מקווה. אני מבקש שלא להפריע כי זה מאריך את הדיון.

אפרים גור (אחדות למען השלום והעלייה):

נכון שתפקידה של האופוזיציה הוא לבקר, להצביע על כישלונותיה של הממשלה, במידה שיש כאלה. אולם לבקר לשם ביקורת, לנגח לשם ניגוח, להשחיר לשם השחרה, ולהשתמש בכל דרך ובכל אמצעי כדי לשרת את המטרה של הצגת הממשלה כחסרת מעוף, כחסרת מעש, כמי שאטומה לבעיות האכטלה, לקליטת העלייה ועוד — זה פשוט מעשה נעדר אחריות ורצינות, שיש בו הרבה התחסדות וזריית חול בעיני האזרחים.

האם הממשלה הזאת רק הרסה ולא עשתה דבר? לא בנתה, דבר, כפי שמציגים דוברי האופוזיציה? לאחר שמיעת דבריהם, לא נותר אלא להסיק, שההשתלחות בממשלה תוך איבוד כל רסן של אובייקטיביות מקורה אך ורק בחסכול מתמשך של מפלגות האופוזיציה מריחוקן מהגה השלטון ומהשלחותיה המרשימות של הממשלה כמעט בכל תחומי העשייה, דבר המדאיג אותנו מאוד באשר לסיכוייהן לשוב לשלטון.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

גם אתה, חבר הכנסת יאיר לוי, כל איש ציבור שיש לו קשרים ומהלכים בקרב העם הזה, בבית, בשכונה, במפעל, בשוק, יכול להעיד על האווירה המסוכנת הזאת. מזלזלים בכנסת, בזים לחברי הכנסת, בזים לדמוקרטיה, בזים לתהליך הדמוקרטי. מה רוצים? מחפשים איש חזק שיטאטא את הלכלוך. שיפור את הכנסת, שיפרק את המפלגות, שינהל את המדינה ביד חזקה ובורע נטויה.

אני מודאג, אדוני היושבי־ראש, מן התופעות האלה, וקורא לכל חברי הבית שיהיו שותפים לי בדאגה הזאת.

חברי הכנסת, אני רוצה להפנות את תשומת הלב שלכם לידיעה טרייה שפורסמה היום בכלי התקשורת. נאמר בה, שבתי־החולים הציבוריים יחלו לגבות מכל חולה הפונה לחדר מיון מין אגרת כניסה, ואם תרצו. כמו שאנחנו קוראים לזה מדי פעם בפעם, מס חדש. המס הזה יהיה בסך 48 שקלים. עדיין לא מדובר, חלילה, בטיפוח ממושך או בניתוח מסוכן. בסך הכול, חברי הכנסת, מדובר בחדר מיון, שזה הצעד הראשון שעושה אדם פגוע, חולה או פצוע.

זה מס חדש ואכזרי, חברי הכנסת, שיוטל גם על ילדים, גם על זקנים, גם על מקרי סעד וגם על העולים החדשים. אגב, אדוני היושבי־ראש, זה אחד המקרים הבודדים שבהם משווים בין עולים חדשים לבין תושבים ותיקים. בדרך כלל דואגים, חבר הכנסת יאיר לוי, לדפוק אותנו, להפלות אותנו לרעה, ואני מתכוון לתושבים הוותיקים; או, אם תרצו, להפלות לטובה את העולים החדשים. עכשיו דופקים את כולם, העשירים והעניים גם יחד. העשיר ישלם את הסכום שהוא משקיע בשניים־שלושה סיגרים תוצרת חרץ, והעני יאלץ להשקיע את ארוחת הבשר החודשית היחידה של בני משפחתו.

ומי אחראי, חברי הכנסת, למס החדש והטרי הזה? — קופות־החולים ומשרד הבריאות; או, במלים אחרות, ההסתדרות והממשלה; ובמלים מפורשות יותר — מפלגת העבודה ומפלגת הליכוד; ואם תרצו, הקואליציה והאופוזיציה. זוהי דוגמה אחת מרבות. ועל העניין הזה אומר ד"ר יצחק קרמן, העומד בראש המועצה לשלום הילד, ואני מצטט מן העיתונים: "הטלת מס מיוחד על פנייה לחדר מיון גם על ילדים תביא לסיכון בריאותם. משפחות ברוכות ילדים ומעוטות יכולת, שאין ביכולתן לשלם את האגרה, לא יביאו את הילדים לחדרי מיון. מדינת ישראל הופכת לאחורונה יותר ויותר מקום שמסוכן לילדים לחיות בו".

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

די היה לראות את התמונות הזוועתיות של משפחות שלמות, עדרים שלמים, מחכות כדי לקבל שקיות של פירות וירקות.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

על זה דיברתי עוד בקטע הקודם, אם שמת לב, איך מפלים לטובה, או, אם תרצה, איך מפלים אותנו לרעה. והנה סיבה אחת, אדוני היושבי־ראש, להביע אי־אמון לממשלה. הנה סיבה להביע אי־אמון באופוזיציה. המזכ"ל ישראל קיסר והשר אהוד אולמרט, כל אחד לחוד ושניהם גם יחד ראויים לאי־אמון.

בגלל העמדה הזאת שלנו העלילו עלינו, חברי הכנסת, בזמן האחרון עלילות שווא, כאילו אנו מוכרים את הקול האחד והיחיד שלנו תמורת כסף. אני רוצה להודיע כאן בצורה הכרורה והגלויה ביותר: לא פנינו לליכוד ולא פנינו לעבודה,

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשיון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

הגדיל לעשות אחד הנמנים עם מחנה השמאל, חבר הכנסת אברהם בורג, לפני ימים אחדים, כאשר פרסם בתקשורת מסמך מסווג של הציר המדיני של ישראל כושינגטון, מר אטינגר, שנשלח לנציגות ישראל ברחבי ארצות-הברית, ובו, לדברי חבר הכנסת הנכבד, הצעה לנצל את חולשותיו של נשיא ארצות-הברית, ג'ורג' בוש, במפלגה הרפובליקנית כמונהף לקבלת הערכיות, חבר הכנסת בורג כינה את המעשה כשערורייה ותבע משר החוץ להחזיר את הציר לישראל, תהרגו אותי, אדוני היושב-ראש, אם אני מבין את המעשה הזה.

נניח שהציר המדיני אכן כתב מכתב שכזה ונניח שמעשהו חמור ביותר, וסבור חבר הכנסת בורג שהדבר יביא נזק לישראל ביחסיה עם הגדולה שבידידותיה, עם ארצות-הברית, דווקא בשעה רגישה זו. מה עושה חבר הכנסת שלידי בצעם הוגבב המסמך הזה? הוא לא מסב בשקט ובדיסקרטיות הדרושה את תשומת לב ראש הממשלה ושר החוץ למקרה, אלא פשוט מלשין. לצערי, אין לי מלה אחרת לתאר התנהגות חסרת אחריות זו של חבר כנסת ציוני-ימני ככורג, מאשר מלשינות.

מה ביקש חבר הכנסת בורג להשיג בהתנהגות זו? אין לי ספק שבכאשר ובראשונה — עוד כותרת ברדיו, בטלוויזיה, בעיתונות. שנית, זוהי החמור — להזיק באורח חמור לסיכויי ישראל לקבל את הערכיות, שהן כה חיוניות לפתרון כל הרכבים שאתם דיברתם עליהם כאן — אבטלה, תעסוקה, קליטת עלייה ועוד.

הציבור ישפוט אם זו התנהגות נסלחת, אם זו התנהגות ממלכתית, אם כך צריך להתנהג חבר בכנסת ישראל.

אדוני היושב-ראש, השמאל שהגיש הצעות אי-אמון יודע שדווקא בתקופת שלטון הליכוד המשק צמח בכ-20%. המשק צמח לא רק בגלל העלייה, המבורכת שהגיעה לארץ אלא גם בגלל השיפור הרב שחל ברווחיות העסקים בישראל. גם פריון העבודה עלה והשכר הריאלי ירד.

אחד הדברים הציוניים הגדולים, המרגשים והמפעמים שקרו לנו בשנים האחרונות הוא עלייתם של חצי מיליון יהודים לישראל. למרות תוספת משמעותית זו על אוכלוסיית המדינה, דבר שגדולות וחזקות במדינות העולם היו מתקשות לעמוד בו, האינפלציה התייצבה על קצב חודשי של 1% עד 1.25%.

גם כאשר מדברים על האבטלה, שהיא כאובה — ובעניין זה אין מי שהדבר כואב להם יותר ומי שכואב להם פחות — שעלתה מתחילת כהונתה של הממשלה מ-9% ל-11% הצפויים בסיום כהונתה, אסור לשכוח, אדוני היושב-ראש, שבפרק זמן זה נוספו במשק המדינה 200,000 מקומות עבודה חדשים.

העם בישראל רואה תנופת בנייה חסרת תקדים. למעלה מ-160,000 דירות חדשות נמצאות בבנייה. משך זמן הבנייה קוצר ובזכות פתרונות דיור לעולים נמצאו פתרונות לבעיותיהם של משפחות בזכות ילדים וחוגות צעירים, שאת חלקם ראינו באוהלים ובגנים ציבוריים לפני שנה — שנה וחצי.

רשימת הישגי הממשלה גדולה וארוכה מאוד. לא ניתן כאן, מפאת קוצר הזמן, לפרוס הכול. נכון שקיימת בעיה קשה וכאובה של אבטלה, אולם יש לזכור ששיעורי האבטלה בעולם כולו, בכלל זה בארצות-הברית, גואים, ושום ממשלה בישראל ובעולם לא היתה מסוגלת להצמיח את משק וליצור מקומות עבודה כשיעור הגידול באוכלוסייתה, כפי שזה קרה בישראל.

מנקודת ראות, אני בהחלט יכול להבין אותן. כאשר יושבים אנשי אופוזיציה מול מסכי הטלוויזיה ורואים כיצד "סרבן שלום", לרבריהם, האיש שהוצג על-ידם כמי שידרדר את ישראל למלחמה, ראש הממשלה יצחק שמיר, יושב במרדף לצדם של נשיאי ארצות-הברית וברית-המועצות במעמד היסטורי של מפגש ישראלי-ערבי, מדבר שלום עמן — אני יכול להבין את הרגשותיהם, כמי שלא מאמינים שזה מתרחש לנגד עיניהם.

הרי הם רואים שהתחיל תהליך השלום, בניגוד לכל תחזיותיהם. הם רואים שראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר, אדם שהציגו אותו כמתחרר מלחמה וכסרבן שלום, יושב במעמד היסטורי זה, עם משלחות ממדינות ערב שטרם ישבו עם מדינת ישראל, בכלל זה המשלחת הירדנית-הפלשתינית, ומדבר אתן שלום.

הם רואים את משלחות ישראל מתקדמות בכושינגטון בתהליך השלום, ואף את המשלחת הישראלית, בראשות סגן ראש הממשלה ושר החוץ, מגיעה למוסקבה לשיחות הרבי-צדדיות על בעיות המזרח התיכון.

הם רואים, על אף אזהרותיהם שהעולם כולו יהיה נגדנו, שעוד ועוד מדינות מכירות בישראל ומכוננות עמה יחסים דיפלומטיים. הם רואים שקרנה של ישראל עלתה לאין שיעור בעמים ובמדינות, ולא מאמינים שמעצמות וחברות קבועות במועצת הביטחון, כרוסיה וקסין, קושרות יחסים מדיניים עמנו ושוכלות את שגרירותן לישראל.

הם רואים שהאומות המאוחדות מבטלות את ההחלטה המשווה את הציונות לגזענות — הישג בעל משמעות היסטורית, מדינית, לאומית וחינוכית גם יחד.

הם רואים שהפלשתינים הכירו בישראל, שאש"ף אינו מה שהיה פעם, שהאינתיפאדה הולכת ודועכת, וכל זה אף שישראל לא הפסיקה או השעתה התנחלויות; נהפוך הוא, תנופת הבנייה בשטחי יהודה ושומרון היא בממדים חסרי תקדים שלא היו כמותם. זה, אף שישראל לא הסכימה למשלחת פלשתינית נפרדת, אף שישראל התנגדה לצורך מגורש ותושב ירושלים למשלחת ואף שישראל לא הצהירה כי תוותר על מאום משטחיה כתנאי לפתיחת הדיאלוג בינינו לבין הערבים.

בעוד אתם הצגתם ומוסיפים להציג את ההתנחלויות כמכשול לשלום וכמכשול לכול, דווקא ההתנחלויות הן שהיו מנוף מרכזי לתהליך השלום. בהעדר תנופת הבנייה בשטחי יהודה ושומרון, ספק אם היו הערבים ממהרים לשבת עמנו למשא-ומתן. אילולא מה שאתם קוראים אסון, ספק אם העולם הערבי, ובראשו סעודיה העשירה והחשובה, היה מציע לבטל את החרם הערבי, חרם שכה פגע במשך שנות דור במשק הישראלי וביכולת שיווק תוצרתו בחלקים גדולים של העולם.

אתם אלה שזעקתם לפני האמריקנים ולפני האירופים על הבנייה בשטחים. במעשיכם הבאתם נזק עצום למדינה ולאינטרסים החיוניים שלה. כל פעם שממשלת ישראל מודיעה לארצות-הברית ולברית-המועצות לשעבר שהיא לא מפנה את העולים לשטחים, אתם אלה שמציגים אותה כמי שאינה דוברת אמת ומפרסמים נתונים סותרים לגבי היקפי בנייה ומספרי המתיישבים במקום. האם באמת אין לכם מה לעשות מלבד הדבר הזה? האם באמת אין לכם גבול בין הביקורת הלגיטימית לבין הביקורת לשמה, הפוגעת באינטרסים של ישראל ומשחירה את פניה בעידן התקשורת האלקטרונית-הטלוויזית, בעיני כל העולם?

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי־אמון לממשלה —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה אומר דברים הפוכים. אם היו בונים בגליל, זה היה בסדר? אם היו בונים בנגב, זה היה בסדר? למה כשבונים ביהודה ובשומרון זה בזכו כספים — ובגליל זה בסדר?

עמיר פרץ (העבודה):

כן, זה היה בסדר, אלא שאתם לא בונים, אתם לא יוצרים מקומות תעסוקה בשום מקום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ביהודה ובשומרון זה זול יותר, זה מפור באופן אמיתי את האוכלוסייה, זה מקטין את חשיפות האוכלוסייה, כך צריך לרבו.

עמיר פרץ (העבודה):

אתם עשיתם מחדש את ההפרדה בין ארץ־ישראל הראשונה — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

צריך להפסיק עם כל הדמגוגיה, הסקרים והכזבים של מפלגת העבודה.

אלי דיין (העבודה):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, זמנו של חבר הכנסת עמיר פרץ מסתיים עוד מעט, ולא יהיה לו זמן לענות על קריאות הביניים. יש לו עוד שתי דקות כי הוספתי לו דקה, ונא לא להפריע לו.

עמיר פרץ (העבודה):

בימים הטובים שלכם, ידעתם שאנחנו מדברים ואין מי שמקשיב — אבל היום אתם יודעים יפה מאוד, שהקרקע כבר ביצרת מתחת לרגליכם, ובגלל זה אתם מתקוממים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה אומר את זה לפרס או לרבין?

עמיר פרץ (העבודה):

אתם יודעים שאותו עולה, שנאלץ לפרוץ מאפייה כדי להביא שתי כיכרות לחם לילדיו, לא יסלח לכם. אתם יודעים שאותו מובטל, שלא היה לו שקל לתת לבתו שתיקה לבית־הספר, לא יסלח לכם. אתם יודעים שאותה אם, שנאלצה להיפרד מבנה ולשלוח אותו לחפש מקום עבודה מחוץ לישראל, לא תסלח לכם.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו לא שומעים מה שאתה צועק.

עמיר פרץ (העבודה):

אני צועק כי אתם לא מסוגלים להקשיב.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

— — —

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אני יודע שאותך ואת חבריך, מובטלים זה מצחיק. אני יודע שאותך ואת חבריך, עניים זה מצחיק. אני יודע שאותך ואת חבריך, מצחיקים העולים שמחטטים באשפה. אז אתם יכולים להמשיך לצחוק ולגחך, ואני אמשיך לצעוק, מכיוון שאתם יודעים שאני לא בא לעשות שום דמגוגיה. אתם יודעים יפה מאוד, שחלק גדול מאתנו נפגש

אני מקווה שעתה, לאחר שממשלת ישראל, זו של הליכוד, פתרה את בעיית הדיור ובמקביל יצרה תנאים ליצירת 200,000 מקומות עבודה חדשים עד כה, היא תתמקד בחודשים הבאים ובשנים הבאות ביצירת מקומות עבודה. דומני שהעלאת קרנה של ישראל בעמים וכינון יחסים דיפלומטיים וכלכליים עם הגרולות שבמדינות העולם, כסין וברית־המועצות — מדינות המשוועות לידע, לטכנולוגיות ולמצרים שישראל יכולה לספק — יש בהם כדי להביא לגידול בצמיחה וליצירת עשרות אלפי מקומות עבודה חדשים.

התנהגות אחראית יותר מצד האופוזיציה לא היתה מוזיקה גם בנושא קבלת הערבות, שחיוניותן למדינה אינה מוטלת בספק. ראוי שאנשי האופוזיציה יחשבו גם על כך, תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת אפרים גור. רשות הדיבור לחבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו — לאחרון, חבר הכנסת יעקב שמאי.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, זו שעה קשה לעם ישראל. זו שעה קשה מכיוון שכולנו יודעים, שהעם הזה עומד להידרש למאבק על צמיחתו של המשק. אני בטוח שעם ישראל היה יכול לעמוד במשימה הלאומית הזאת של צמיחת המשק, אלא שמי שהולך ברחובותיה של מדינת ישראל חש כיצד הציבור מתקומם נגד חלוקת הנטל הבתלי צודקת.

מה חשבתם, חברי הקואליציה? שיש היגיון בכך שבאותו יום שבו מתקיים דיון על מצב העוני במדינת ישראל, וביום שבו מדברים על 500,000 איש מתחת לקו העוני, באותו יום ממש מתקיים גם דיון כיצד פוטרם מיליונרים במדינת ישראל מתשלום מס שבח על דירות פאר? את מקומות העבודה, את היכולת לחיות בכבוד, את היכולת להתקיים — לוקחים ממנו כאן גם את הכבוד, גם את התקווה, גם את הסיכוי שלו להביט ולראות איוה אופק בהיר יותר.

נמצא כאן ראש הממשלה, שמחזיק גם בתיק העבודה והרווחה. ואני רוצה לומר לו: כשמדברים על חיווק ההתנחלויות ועל כך שהתנחלויות הן לא רק מקומות יישוב וזו גם חלק מקו העימות הביטחוני של מדינת ישראל, אני רוצה לדעת, האם קריית־שמונה היא לא חלק מקו העימות הביטחוני של מדינת ישראל? האם מצפה־רמון היא לא חלק מקו העימות הביטחוני של מדינת ישראל? האם אתם חושבים שתמשיכו להתעלל באותם יישובים, להפוך אותם למוקדים של מרידות, של אכזבה? ואם הם יתחילו להיעזב, להתרוקן, מה נעשה אז?

ממשלת ישראל, כבר כמה פעמים התנכרתם לציבור שהצביע עבורכם. אדוני שר האוצר, אתה יכול לומר את דבריך, אתה אומר אותם יפה מאוד. אמרת לכל הציבור שאתה מעדיף עוד מובטלים במדינת ישראל עם עוד מתנחלים. נכון מאוד, שכולם ידעו. טוב מאוד, שהמובטלים יעשו את החשבון הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

מה אתה צועק?

דן תיכון (הליכוד):

למה אתה צועק?

עמיר פרץ (העבודה):

מכיוון שאתם לא מסוגלים לשמוע את זעקת העניים, כי אתם אטומים, לא שומעים דבר, לא שומעים את הבכי של הרעבים לחם. אולי זו הדרך היחידה להעיר מישהו מכם.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

מיכאל חריש (העבודה):

שידבר לכתובת הנכונה.

אברהם בורג (העבודה):

הוא לא פונה לצד הנכון.

מיכאל חריש (העבודה):

שידבר לממשלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני דווקא פונה לחברי הכנסת מהאופוזיציה.

מיכאל חריש (העבודה):

יצחק שמיר, שם הכתובת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, מותר לו להגיד שהוא פונה לחברי הכנסת מהאופוזיציה. מה קורה פה? דיבר משהו לפניו, היו קריאות ביניים, אבל אפשרו לו לדבר. אתם לא מאפשרים לדבר. בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר לחברי האופוזיציה בוועדת הכספים של הכנסת, שרק לפני שנה אתם, חברי השמאל באופוזיציה, בוועדת הכספים, טענתם שקיים מחדל בנושא השיכון לקליטת עלייה. חבר הכנסת חריש, אתה לא רוצה לשמוע — טענתם שקיים מחדל אדיר בנושא הבנייה. אדוני היושב-ראש, האם היום אפשר לטעון שקיים מחדל בנושא הבנייה? התשובה היא: לא. נהפוך הוא, אין עולה שהגיע מברית-המועצות או מאתיופיה ולא קיבל סיוע ישיר או עקיף בנושא הדיור.

עוד יותר, אפשר לומר, שהממשלה השקיעה את מיטב מאמציה, מיטב משאביה בניסיון לפתור את הבעיה בנושא הדיור ולהתמודד אתה.

לא קל לכם היום עם נושא הדיור, אבל תאמרו את האמת: אין בעיה של דיור במדינת ישראל גם עוד ל-400,000 עולים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתה מרוצה?

יעקב שמאי (הליכוד):

אבל — פה אני גם אומר לחברי בממשלה — נכון, השקעתם הרבה משאבים בנושא הדיור, אין בעיה של דיור, קיימת בעיה של תעסוקה, וצריך להתמודד במסגרת סדרי העדיפויות עם שני הדברים ברזומנית.

לגבי התעסוקה, ידידי חברי הכנסת מהאופוזיציה, מי גרם למפולת בתעסוקה? האם לא כדאי להזכיר זאת כאן היום, אדוני היושב-ראש? מה קרה ב"סולל-כונה"? מה קרה ב"כור"? מה קורה בקופת-חולים? מי לוקח את המשאבים מלב-לבה של המדינה? מי מושך את המשאבים מהתקציב הלאומי של המדינה? מי עושה את הדברים האלה בצורה בוטה?

אדוני היושב-ראש, מה קרה ב"כור"? כדאי להזכיר לפני יתור משנה-חצי הועסקו ב"כור" למעלה מ-32,000 עובדים. היום, חברי באופוזיציה, מועסקים ב"כור" כ-8,000 עובדים בלבד, מכיוון שגם לאחר ההסדר ב"כור" — אומרים: בלי "תדיראן" — אם פוטרו ב"כור" למעלה מ-20,000 עובדים, איוז השפעה, אדוני היושב-ראש, היתה ל"כור", כיצירת עוד מובטלים במשק? כמה מפעלים שירתו את "כור"? כמה מפעלים נתנו שירותים ל"כור"?

אתם יותר מכל אחד מכם. אני מקווה מאוד שאתם תשלמו את המחיר, ולשמחתנו, יום הדין קרוב. אם הפעם הצלחתם לגבש קואליציה שתמנע את הנפילה של הממשלה היום, אני מקווה שאת הרוב הקואליציוני הזה שגיבשתם היום — עם ישראל עצמו הוא שיביע בכם אי-אמון, והוא יוריד את הממשלה הזו, שהביאה את עם ישראל לחרפה שלא היתה כמות.

יהושע מצא (הליכוד):

גמרת לצעוק?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יעקב שמאי, אחרון המשתתפים בדיון.

חברי הכנסת, יש המולה כאולם וזה מפריע לנואם. חבר הכנסת רענן כהן, אודה לך אם תשב.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו מתמודדים היום עם נושא האבטלה. אני מבין את המצעים שהציעו הצעות לסדר-היום, ואני מבין, אדוני היושב-ראש, את המצעים נציגי האופוזיציה, שביקשו להביע אי-אמון לממשלה בנושא האבטלה. אבל, אדוני היושב-ראש, שתי שאלות לי לנציגי האופוזיציה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

שאל אותן, אנחנו פה.

יעקב שמאי (הליכוד):

האם נציגי האופוזיציה יודעים, שמדינת ישראל נמצאת היום באבטלה של קרוב ל-200,000 דורשי עבודה?

אברהם בורג (העבודה):

אנחנו אשמים?

מיכאל חריש (העבודה):

תגיד מי אשם.

אברהם בורג (העבודה):

דבר אל שר העבודה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אבל, חברי הכנסת מהאופוזיציה, האם אתם יודעים, שמדינת ישראל קלטה כ-10% מהאוכלוסייה היהודית במדינת ישראל, את אחינו היהודים מברית-המועצות ומאתיופיה בתקופה — —

מיכאל חריש (העבודה):

בגלל זה אין אף מקום עבודה אחד?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

בגלל זה שורדים מנות פלאפל עם אקדח?

יעקב שמאי (הליכוד):

— — של קליטת עלייה? ואני חייב להזכיר כאן, דווקא לכם.

רענן כהן (העבודה):

למי "לכם"?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, שמחם לב שכל משפט אתם מפסיקים את הנואם?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הוא מדבר אלינו.

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי, רק רגע, אני אשתק את הציבור. אבקש מכולם לשבת. אני מבין את ההתרגשות לקראת ההצבעה, אבל רשות הדיבור ניתנה לחבר הכנסת שמאי, והוא זכאי שחברים ישמעו אותו. לא אאפשר לחבר הכנסת שמאי להמשיך בדבריו עד שכולם ישבו ועד שיהיה שקט באולם. חברי הכנסת, אני מבקש שקט. בבקשה, חבר הכנסת שמאי, אתה יכול להמשיך.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא נוח לאופוזיציה לשמוע את האמת, אבל צריך לזכור וצריך גם להזכיר, כי מי שגרם לפיטורים המוניים במשק ההסתדרותי כתוצאה ממחדלים, כתוצאה מכישלונות, כתוצאה מכך שרצו את טובת חברי המפלגה — אדוני היושב-ראש, עד היום במשק ההסתדרותי יש רק קבוצת אינטרסים אחת, כלי בושה וכלי משים, רק נציגי מפלגת העבודה הם ששולטים שם, ושואבים מלב-לבה של קופת המדינה את המשאבים.

אתם גרמתם לפיטורי העובדים, אתם גררתם את המפעלים למצוקה, כיוון שכתוצאה ממתן השירותים ל"כור", הם לא יכלו להחזיק מעמד, ופיטרו עוד עשרות אלפי עובדים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת שמאי, אתה מאמין למה שאתה אומר, או שאתה סתם דמגוג?

יעקב שמאי (הליכוד):

לכל מלה.

צריך לבוא ולומר — עם הקשיים האובייקטיביים, אדוני היושב-ראש, עם המצב העכשווי — שאפשר להצביע באצבע מאשימה על נושאי המחוללים.

אדוני היושב-ראש, קרנות הפנסיה ההסתדרותיות, ששואבות את מיטב כספנו, את מיטב כספי משלם המסים, מכיוון שגם מי שאיננו מבוטח בקרנות הפנסיה ההסתדרותיות משלם מהקופה הציבורית הלאומית את מיטב הכסף לשמירה על הגירעון האקטוארי, כי הגירעון קיים. אלא שהגירעון לא יגדל.

המדינה מסבסדת את קרנות הפנסיה ההסתדרותיות ביותר ממיליארד שקל בשנה, עליידי הטבות ישירות שניתנות. מה אפשר, רבותי, חברי וידידי באופוזיציה, לעשות כדי לפתור את בעיית המובטלים במיליארד שקל של קרנות הפנסיה?

זה לא די, אלא יש קופת-חולים החייבת היום, אדוני היושב-ראש, למעלה מ-2 מיליארדים ו-400 מיליון שקל. נכון, היא מוכרת שירותים, אבל הקטסטרופה שעומדת להתחולל, הזעקה — נכנסים לקופה הלאומית ומפעם לפעם ומעת לעת פונים לשר האוצר או לשר הבריאות ומבקשים עוד משאבים ועוד משאבים בסך מאות מיליוני שקלים, ועם הכסף הזה אי-אפשר לטפל בתעסוקה; שומרים על קופת-חולים החולה.

אדוני היושב-ראש, את הדברים הללו צריך לומר כאשר מגישים אי-אמון שהוא לא בתום לב; אי-אמון בנושא האבטלה, שלא בתום לב. גם אם הגשתם את הצעת האי-אמון בנושא האבטלה, ואכן היא קיימת, תאמרו גם את הדברים שהממשלה עשתה בנושא הדירור, תאמרו את האמת גם בנושא הזה.

לכן, אני חושב, אדוני היושב-ראש, שיש מה לעשות וצריך לעשות. אני פונה לממשלה, עדיין לא מאוחר, נכון, הממשלה

נוקקת לסייע בנושא השיכון, והצליחה בצורה יוצאת מן הכלל, באמצעות משרד השיכון והשר. הממשלה הצליחה.

כך צריך כעת להשקיע את המשאבים גם בנושא התעסוקה. לדוגמה, אפשר היום לפעול בנושא פרויקטים לאומיים, כדי למנוע את החרפה של המובטלים ובמסגרת פרויקטים לאומיים — במקום להעביר את המשאבים לקרנות הפנסיה, במקום להעביר את המשאבים להצלת קופת-חולים, במקום להעביר את המשאבים ל"כור" ולדומי, צריך ליצור תשתית תעשייתית חדשה, שתוכל להצליח להעסיק את העובדים, גם את החדשים וגם את הוותיקים.

לכן אני מציע, באמצעות הפרויקטים הלאומיים — ועדיין לא מאוחר — ללכת על כביש-חוצה-ישראל, שיתחיל בבאר-שבע ויסיים בקריית-שמונה, 220 קילומטר בסך הכול. הכביש הזה ייתן פתרונות להגברת מהירות הנסיעה בכבישים, ישלב את תוכנית הממשלה לפיזור האוכלוסים, את קיצור המרחקים בין עיירות הפיתוח למרכז-הארץ. בה בעת, לאורך הכביש יקומו מוקדי תעשייה, ואז מפעלים בגוש-דן יפורקו ויעברו לקריית-שמונה, בבאר-שבע ולדימונה, ושם יוכלו להעסיק עובדים, שימצאו תעסוקה בלתי רגילה.

אני חושב שבמקום לטפל בנושא מבחינה פוליטית, עליכם לבוא ולומר: נכון, הממשלה עשתה בנושא הבינוי, הממשלה לא יכלה לעשות יותר, כי לקחתם את הכסף בכל המערכת ההסתדרותית. צריך להשקיע בנושא התעסוקה. נבוא ונאמר ביחד: בואו נגל לפרויקטים הלאומיים, ונתמודד עם בעיית התעסוקה, כדי לתת תשובה אמיתית גם לבני הארץ וגם לעולים החדשים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת שמאי. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. יש לי בקשה להצבעה אישית. לא נתחיל אותה לפני שכולם ישבו ולפני שיהיה שקט.

יצחק רבין (העבודה):

יש בקשה כזאת? למה לא הצבעה אלקטרונית?

היו"ר ד' שילנסקי:

אבקש מהיועצים, מהעוזרים ומעובדי המנגנון שעומדים בצד לא לדבר בינם לבין עצמם. אבקש לסגור את הדלתות. אבקש מאדוני המזכיר לקרוא את השמות. רק רגע, אתם שמים לב שיש פה המולה?

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצביע עכשיו על ההצעות של סיעות העבודה, ר"צ, חד"ש, מפ"ם ושינוי להביע אי-אמון לממשלה בשל: 1. גידול באבטלה וטיפול הממשלה ביצירת מקומות תעסוקה — עבודה וחד"ש; 2. צמצום רווחת הציבור למען ההתנחלויות — דברי ראש הממשלה ושר האוצר — ר"צ; 3. מדיניות ההתנחלות, האבטלה, העלייה ותהליך השלום — מפ"ם; 4. הכלכלה הריכוזית והמשך ההתנחלויות — שינוי. יש פה בקשה להצבעה אישית. אדוני המזכיר, נא לקרוא את השמות.

קריאה:

מבטלים את הבקשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מבטלים את הבקשה. ובכן, חברי הכנסת, ההצבעה תהיה אלקטרונית. מי בעד האי-אמון? מי נגד? בבקשה, להצבעה, מס' 1.

חוברת י"ז, ישיבה שע"ר

— הצעות סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, מפלגת הפועלים המאוחדת ותנועת המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה; חילופי גברי בוועדות הכנסת; שאילתות ותשובות —

ולשוויון, מפלגת הפועלים, המאוחדת ותנועת

המרכז — שינוי להביע אי-אמון לממשלה

לא נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

49 בעד, 55 נגד, חמישה נמנעים. אני קובע שהצעות סיעות העבודה, ר"צ, חר"ש, מפ"ם ושינוי להביע אי-אמון לממשלה, מהסיבות שמניתי קודם לכן, לא התקבלו.

ה צ ב ע

בעד ההצעות להביע

אי-אמון לממשלה

— 49

נגד

— 55

נמנעים

— 5

ההצעות של סיעות העבודה, התנועה לזכויות האזרח ולשלום, החזית הדמוקרטית לשלום

ה. חילופי גברי בוועדות הכנסת

לחילופי גברי בוועדת הכנסת מטעם סיעת מולדת: במקום חבר הכנסת יאיר שפרינצק יבוא חבר הכנסת רחבעם זאבי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הוועדה ליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חיים קורפו, בבקשה.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש את אישורה של הכנסת

ו. שאילתות ותשובות

בהסדרה. הממונים הישירים קיבלו גם דיווח בעל-פה. התקיימו סדרות דיונים בפורום מנהלים שונים.

שלושה עובדים ממחלקת ההסדרה ננפדו בכתב על-ידי מנהל הטלוויזיה ונמסר להם, כי לא ישובצו עוד בהפקות המתקיימות בחוץ-לארץ.

4516. מלגות לימודים לחושבי אזורי פיתוח

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר החינוך והתרבות ביום "בטבת התשנ"ב (17 בדצמבר 1991):

סעיף 16 בחוק ערי ואזורי פתוח קובע, שכל חושבי אותם אזורים ייהנו ממלגות לימודים שיממנו את ההשכלה הגבוהה שהם רוכשים.

ברצוני לשאול:

1. כמה זכאים לקבלת המלגות לומדים היום במוסדות להשכלה גבוהה?

2. כמה מתוך הזכאים נהנים ממלגות, על-פי קביעת החוק?

3. אם לא כל הזכאים נהנים מן המלגות, מה יעשה משרד להשלים את כיצוע החוק?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — סעיף 16 בחוק ערי ואזורי פיתוח לא הופעל, מאחר שוועדת השרים עדיין לא קבעה את רשימת יישובי הפיתוח הזכאים להטבות לפי חוק זה.

עם זאת, לפי הכללים הקיימים במערך הסיוע לסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, המופעל על-ידי משרדנו בשיתוף עם המועצה להשכלה גבוהה, זכאי סטודנט מיישוב פיתוח וכן משכונות שיקום למענק בשיעור של שליש משכר הלימוד.

מספר הסטודנטים כנ"ל שפנו לקבלת המלגה הנ"ל הוא 2,805. נמצאו זכאים וקיבלו מלגות 2,737 סטודנטים.

3. כל הזכאים, כאמור, נהנים מהמלגה לפי ההסדרים שבחוקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את סגן שר החינוך והתרבות להשיב על שאילתות. סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאילתא מס' 4501 של חבר הכנסת צירלי ביטון. חבר הכנסת צירלי ביטון איננו, התשובה תועבר לפרוטוקול.

4501. שיבושים בעבודת צוות של הטלוויזיה החינוכית

חבר הכנסת צ' ביטון שאל את שר החינוך והתרבות ביום "בטבת התשנ"ב (17 בדצמבר 1991):

נודע לי כי צוות של הטלוויזיה החינוכית שהה באחרונה בספרד, כדי לצלם אתרים היסטוריים במסגרת סדרת תוכניות המוקדשת לציון יום השנה ה-500 לגירוש ספרד.

נמסר לי מפי משתתפים בצוות, כי בעיר אווילה (Avila), שבה נשתמרו חומות מימי הביניים, התגלעו ריב ומחלוקות בקרב אנשי הצוות, שחיבלו בעבודה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה כי כתוצאה מן הסכסוכים האלה סירבו הצלמים לצלם את חומותיה של העיר אווילה, והצוות חזר לארץ בלי שהצליח לממש את תוכנית הצילומים במלואה?

2. אם כן — על מה ולמה פרצו הסכסוכים?

3. האם נפתחה חקירה בעניין זה?

4. אם לא — האם תורה על חקירה? אם כן — מה היו ממצאי החקירה?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. צילומי השלמה נעשו על-ידי צוות אחר שהיה בספרד לרגל ועידת השלום.

2. הצילום לא בוצע מכיוון שלדעת הצלם, עוזרו ואיש התאורה, הסתיים יום העבודה באותו יום. שלושה עובדים ממחלקת ההסדרה התנהגו בצורה בלתי הולמת ופגעו בעבודת הצוות.

3 — 4. ההנהלה קיבלה עדויות בכתב מכל המשתתפים

בהקדם ונעקוב אחרי זה, כדי שזה יהיה כפי שהוכטח וכפי שנאמר, מהר ככל האפשר.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מתי בערך?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
הרי אינני רוצה להוליד שולל. אילו היתה לי תשובה המדברת על ימים, שבועות או חודשים, הייתי אומר זאת. תסתפק בכך שנאמר שמשדר החינוך והתרבות יעקוב אחרי הרברים על-מנת ש"בהקדם" יהיה בהקדם.

4546. הטבות בחינוך לערי פיתוח

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בטבת התשנ"ב (24 בדצמבר 1991):

לאחרונה החליט משרד החינוך לתת הטבות בחינוך לערי הפיתוח. ההטבות הן כעיקר בנושא תשלומים והקצבות בגני-ילדים.

ברצוני לשאול:

1. מה הן בדיוק ההטבות הנ"ל, וככמה כסף הן מסתכמות?

2. כיצד מסייע משרד החינוך גם בנושא השכלה גבוהה לילדי עיירות הפיתוח?

3. אילו ערי פיתוח ייכללו במסגרת ההטבות ואילו לא?

4. מה הם הקריטריונים למתן ההטבות הנ"ל?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא התקבלה לאחרונה כל החלטה חדשה במשרד החינוך בנושא הטבות לערי פיתוח, למעט מימון העלות הנוספת בגני-הילדים טרום-חובה הפועלים בהתשנ"ב שישה ימים בשבוע. בעוד תוספת השעות בגני טרום-חובה נכללה בתחשיב שכר הלימוד בגני טרום-חובה הנגבה מן ההורים, משוחררים גם מתשלום זה תושבי ערי הפיתוח. העלות הכוללת של נושא זה ביישובי הפיתוח היא כ-5 מיליוני ש"ח.

2. סטודנטים מעיירות הפיתוח זכאים למענק בשיעור של שליש משכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה.

3. ערי הפיתוח הכלולות במסגרת הטבה זו הן: אופקים, בית-שאן, בית-שמש, דימונה, חצור-הגלילית, טבריה, יבנה, ירוחם, כרמיאל, מגדל-העמק, מעלות-תרשיחא, מצפה-רמון, נתיבות, עפולה, ערד, צפת, קריית-גת, קריית-מלאכי, קריית-שמונה, שדרות, שלומי, אבו-סנאן, בית-ג'ן, ג'וליס, ג'ת, דלית-אל-כרמל, חורפיש, יאנוח, ירכא, כסרא, כפר-סמיע, כפר-כמא, מע'אר, סג'ור, עוספייה, עין-אל-אסד, פקיעין, ריחאנייה.

4. הקריטריון להטבה זו הוא: סטודנטים ששירתו או משרתים בשירות חובה בצה"ל, שירות מלא או בשירות לאומי (לפחות 24 חודשים) או בעתודה האקדמית, המתגוררים בשנתיים האחרונות לפני הגשת הבקשה ברציפות ביישובי פיתוח, הכלולים ברשימה המיוחדת של יישובי הפיתוח, בתנאי ששיעור שכר הלימוד הממומן על-ידי הסטודנט לא יפחת מ-60% משכר הלימוד המלא.

4579. חשיפת תלמידים לאסבס

חבר הכנסת י' צפן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991):

4517. בדיקות מילה לילדי עולים

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י' בטבת התשנ"ב (17 בדצמבר 1991):

בעיתון "הארץ" מיום 8 בדצמבר 1991 התפרסם סיפור של הורה, שהעיד כי בבית-הספר של בנו הכריחו את בנו להתפשט בחדר האחות כדי לבחון האם הוא נימול.

עוד נמסר, כי הטראומה שעבר הילד הביאה אותו לכך, שלא רצה עוד ללכת לבית-הספר. הילדים בבית-הספר הציגו לו, ובסופו של דבר ביקשה המשפחה מקלט בהולנד.

ברצוני לשאול:

האם אכן עוסק בית-הספר בבדיקת "יהדותם" של הילדים שנרשמו ללמוד בו כדת וכדין? אם כן — מכוח איזו סמכות?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
בדיקה שערבנו בכל מוסדות החינוך במגדל-העמק העלתה, כי אין שחר לדברים שפורסמו בעיתון.

עדנה סולודר (העבודה):

אני שמחה לשמוע.

4545. התוכנית "בוקר טוב ישראל"

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בטבת התשנ"ב (24 בדצמבר 1991):

הטלוויזיה הישראלית החלה לשדר תוכנית חדשה ששמה "בוקר טוב ישראל" החל מיום א', 15 בדצמבר 1991. אולם, לא נכללו חדרות ערבית בשעה וחצי שהוקדשו לתוכנית.

החדשות בערבית משרתות את האזרחים הערבים במדינה ונקלטות בשטחים ובעולם הערבי.

ברצוני לשאול:

מתי ישולבו החדשות בערבית בתוכנית "בוקר טוב ישראל"?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
פינוי לראשי רשות השידור בדרישה לשבץ בתוכנית "בוקר טוב ישראל" מהדורות חדשות בערבית וברוסית. הרשות קיבלה בעצמה החלטה על כך לפני שהוחל בשידור התוכנית. מוסדות רשות השידור יידרשו על-ידנו לדאוג לביצוע החלטה זו בהקדם.

היו"ר ש' דיין:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, גם אני קראתי את הדברים הללו באמצעי התקשורת — שרשות השידור הכניחה לעשות זאת בהקדם. באמצעי התקשורת הכניחו ששידורים בערבית ישולבו בהקדם בתוכנית "בוקר טוב ישראל". ואתה, אדוני סגן השר, חוזר על מה שקראנו באמצעי התקשורת. אין אתה מפרש את ה"בהקדם" הזה? מתי בערך, להערכתך, ישולבו התוכניות בערבית בתוכנית "בוקר טוב ישראל", שזאת זכות של כל האזרחים הערבים במדינה ושל כל אלה שמקשיבים לתוכניות הטלוויזיה בשפה הערבית?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

חבר הכנסת דראושה, אין לי כל סיבה לסטות מהדברים שאמרתי קודם לכן. אני מבין שאתה מכיר שני "בהקדם": בהקדם בהקדם, ובהקדם פחות בהקדם. נשתדל שזה יהיה

מאמץ כדי לאתר מפגעים של חומרים מסרונים ולמנוע מילדי ישראל להיפגע, חס וחלילה, מנגע זה או אחר.

הייתי מבקש מחבר הכנסת צבן, אם ידועים לו מקומות ספציפיים, נקודתיים, שבהם קיימות תקרות, ואכן, כפי שאמרת, הצביעה איננה עוזרת ומסייעת — אם תעביר לנו את הרשימה, יקל הדבר עלינו, זה ייבדק, ולאחר מכן גם יומצאו ממצאים, אני מקווה, לטובת התלמידים, אני מודה לך מראש.

4580. התנהגות לא-הולמת של קבוצת כדורגל בחוץ-לארץ
חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר החינוך והתכנון ביום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991):

ביום שישי, 13 בדצמבר 1991, פורסמה במוסף "הארץ" כתבה בנושא התנהגות כדורגלני הנוער של "בית" ירושלים, הוריהם ומלוויהם, במהלך טורניר כדורגל בספרד ובצרפת.

על-פי העיתון, היתה זו התנהגות שאינה הולמת, ולוותה בוולגריות, כוונדליזם ואף בשיכרות אצל חלק מההורים והמלווים.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך למקרה הנ"ל?

2. אם כן — כיצד יטפל משרדך במקרה?

3. כיצד ימנע משרדך הישנות של מקרים דומים?

תשובת סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. הטלתי על מנהל רשות הספורט לבדוק את הנושא ולהעביר אלי את מסקנותיו.

3. תוצאות הבדיקה הביאו אותנו למסקנות הבאות: 1. כל קבוצה היוצאת לתחרויות בחוץ-לארץ חייבת באישור מטעם ההתאחדות לכדורגל, כשמדובר בתחרות המאורגנת על-ידי גורם פרטי או ציבורי. על ההתאחדות לכדורגל להקפיד על ביצוע הוראה זו, להוכיח אותה מדי שנה לכל הקבוצות, ולמצות את הדין במקרים של הפרת התקנה; 2. קבוצה שיציאתה נתאפשרה, בין במימון הילדים והוריהם ובין במימון האגודה, נושאת באחריות לנסיעה, בכלל זה להתנהגות הנוסעים; 3. אין לכרוך נסיעת תענוג וכלי של הורים/או מלווים אחרים עם נסיעת ילדים, בני נוער ואף ספורטאים מבוגרים לתחרות ספורט; 4. על ההתאחדות לכדורגל להתקין קוד התנהגות מחייב לקבוצות היוצאות לחוץ-לארץ, וכל העובר על תקנות אלה ייקרא לתת את הדין; 5. ההתאחדות לכדורגל תתקין תקנות הענשה לבית-הדין המשמעתי בכל הקשור בהתנהגות ספורטאים במשלחת ספורט, נוסף על ההתנהגות על כר הדשא; 6. במקרה הקונקרטי, על "בית" ירושלים" לערוך בדיקה מקיפה של הנושא, להעמיד לדין משמעתי את הנוגעים בהתנהגות המביישת, ולהודיע על כך למודרני לסכנה הזאת, אלא רק דבר אחד — פירוק בתנאים מקובלים ומבוקרים. האם כבוד סגן השר מוכן לבדוק את הנושא הזה? כי אני יודע שעמדה על הפרק שאלה של עשיית סקר בבתי-ספר, כדי לבדוק היכן נמצאים המפגעים האלה, ונאמר לי שמחוסר תקציב הסקר הזה לא כוצע, מדובר כאן בבריאות ובסכנה רצינית מאוד לבריאותם של ילדים.

העברתי הוראות לביצוע המסקנות במכתב ליושב-ראש ההתאחדות לכדורגל. דגש מיוחד ניתן במכתבי לסעיף 6, על-ימנת שההתאחדות תבטיח את ביצועו על-ידי קבוצת "בית" ירושלים.

מפנייה שקיבלתי עולה, כי תלמידי בית-הספר התיכון על-שם פוליןסקי בירושלים ניסרו אסבסט במקלט אטום ונחשפו לאדיו הרעילים והמסוכנים לבריאות. מנהל היחידה לרפואה תעסוקתית, שבדק את המקום, המליץ לסגור אותו עד לטיהור ולדאוג שהטיהור ייעשה על-ידי אנשים המצוידים באמצעי מגן. אולם ההמלצות לא כוצעו, ולטענת התלמידים, הם נכנסו למקלט גם לאחר מכן.

ברצוני לשאול:

1. האם האירוע מוכר למשרדך? האם הדברים נכונים?

2. האם נקט משרד החינוך צעדים משמעותיים כנגד האחראים?

3. האם משרדך מאשר שימוש באסבסט בבניית מבנים בבתי-ספר?

4. אם כן — מדוע?

5. כיצד פועל משרד החינוך לוודא שתלמידים לא ייחשפו לאסבסט בפרט ולחומרים מסוכנים אחרים בכלל?

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

1. התשובה חיובית. משרד החינוך והתכנון שלח לבית-הספר יועץ בטיחות על-ימנת לבדוק את פרטי האירוע ולהסיר את הפגיעה שנוצר כתוצאה מהניסור.

2. יועץ הבטיחות שוחח עם מנהל בית-הספר ונקט את הצעדים הדרושים.

3-4. משרדנו אינו מאשר הקמת מבנים חדשים מאסבסט-צמנט. בבתי-הספר הקיימים שמצוי בהם אסבסט נדרשים לצבוע אותו.

5. משרדנו פרסם בחוזר מנכ"ל מיוחד הוראות האוסרות שימוש באסבסט במעבדות בבתי-הספר.

ניסור ועיבוד באסבסט על-ידי תלמידים בבתי-ספר אינו חלק מתוכנית הלימודים, ואין הוא נהוג כמוסדות חינוך. מקרה זה הוא יוצא דופן ואנו מקווים שהוא חד-פעמי.

משרדנו מפרסם מעת לעת איסור לשימוש בחומרים העלולים להיות מסוכנים, בהתאם להוראות המוסד לבטיחות וגיהות המועברות לידעתנו. בחוזר מנכ"ל מ/ט/9 פורסמה רשימה של חומרים מסרונים או החשודים כמסרונים, ואסרו שימוש בהם במעבדות בבתי-הספר.

היו"ר ש' דיין:

שאלה נוספת לחבר הכנסת צבן.

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, האם ידוע לאדוני, שבבתי-ספר לא מעטים ברחבי הארץ יש תקרות עשויות אסבסט, יש חלקי מבנים עשויים אסבסט, המסכנים את בריאות התלמידים והמורים? והצביעה אינה תרופה מקובלת בעולם המודרני לסכנה הזאת, אלא רק דבר אחד — פירוק בתנאים מקובלים ומבוקרים. האם כבוד סגן השר מוכן לבדוק את הנושא הזה? כי אני יודע שעמדה על הפרק שאלה של עשיית סקר בבתי-ספר, כדי לבדוק היכן נמצאים המפגעים האלה, ונאמר לי שמחוסר תקציב הסקר הזה לא כוצע, מדובר כאן בבריאות ובסכנה רצינית מאוד לבריאותם של ילדים.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

ראשית, בלי להתייחס למגבלת התקציב — התשובה חיובית. אין לי כל ספק שמשרד החינוך והתכנון יעשה כל

4. כאמור לעיל, מאחר שאוכלוסייה זו נמצאת בעדיפות עליונה, כל בקשה הנמצאת מוצדקת נענית.

היו"ר ש' דיין:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני סגן השר, בכל זאת החסרת לי את התשובה הראשונה, כי ביקשתי לדעת כמה תקנים בפועל הקצה המשרד לטיפול באוכלוסיית הילדים הסובלים מפיגור קשה, ושמעתי על הכרות כוונות יפה, אבל לא תשובה מדויקת על השאלה כמה תקנים הקצה המשרד.

אני גם מבקש להסב את תשומת לב סגן השר לעובדה הבאה: במוסדות שבהם נמצאים ילדים מפגרים והם נמצאים יום ארוך, יש חלוקה בנשיאה בנטל העלות בין משרד החינוך והתכנון לבין משרד העבודה והרווחה והשתתפות ההורים. הליקוי והעיוות מתבטאים בכך, שמשרד החינוך והתכנון כאילו נוטל על עצמו את האחריות בתוך חוק חינוך חובה חנים עד השעה 12:00 בלבד, כאילו כך הדבר בכל מערכת החינוך, והחזקת הילדים במוסדות האלה, הילדים המפגרים, מהשעה 12:00 עד השעה 16:00 מוטלת בחלקה על משרד העבודה והרווחה, ולכן גם בחלקה היותר גדול — על כתפי ההורים, ותשלומי ההורים עולים מעלה מעלה.

שאלתי, לנוכח השאלות הקשורות גם בשאילתא הזאת: מדוע משרד החינוך והתכנון נוטל על עצמו אחריות לילדים הסובלים מפיגור רק עד השעה 12:00?

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

יש פה שתי שאלות. לגבי השאלה השנייה, אחת יודע שזה קשור כנראה בשעות הלימודים בבתי-הספר. אינני יודע אם כך צריך להיות, אבל זו כנראה התשובה.

לגבי השאלה הראשונה — כמה תקנים — אין לי תשובה. אני אבדוק ואשיב לך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אנא, גם לגבי השאלה השנייה, כי זה לא קשור. בגני-הילדים נמצאים עד השעה 13:00 — 14:00, ושם — רק עד 12:00.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

אני מתחייב להעביר את השאלה הנוספת לכדיקת האנשים הרלבנטיים במשרד. אקבל את תשובתם ואעבירה לידיעתך.

4637. פעילות מטעם משרד החינוך בבית-המועצות

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר החינוך והתכנון ביום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991):

לפני כחודש התפרסמה בעיתון "כל העיר" כתבה המתארת את פעילות משרד החינוך בבית-המועצות — בכללה שליחת שליחים ומורים, הקמת רשת חינוך, לרבות בתי-ספר, ורכישת מבני ציבור.

ברצוני לשאול:

1. מה היא מידת המעורבות של משרד החינוך בפתיחת בתי-ספר בבית-המועצות?

2. כמה בתי-ספר וכמה כיתות נפתחו בקשר או בזיקה עם משרד החינוך?

3. מה הוא חלקה של המדינה במימון פעולות אלה?

4592. מהדורת החדשות באנגלית בטלוויזיה

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר החינוך והתכנון ביום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991):

ברשות השידור הוחלט להקדים את שעת השידור של מהדורת החדשות באנגלית משעה 18:20 לשעה 17:30. חרף כל הבקשות שהופנו לרשות, שלא לפגוע בזמן השידור המצומצם של תוכניות הילדים, נותרה ההחלטה בעינה.

ברצוני לשאול:

1. האם מסכים משרדך לפגיעה בשעת השידור היחידה של תוכניות הילדים?

2. האם ניתן להעביר את שידור מהדורת החדשות באנגלית לזמן שידור אחר?

תשובת סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדנו מתנגד לצמצום השידורים לילדים ולנוער.

2. עם כינון המוסדות החדשים של רשות השידור, נפנה אליהם בהצעה לשבץ את מהדורת החדשות באנגלית בזמן שלא יפגע בתוכניות לילדים ולנוער.

4636. תקנים לטיפול בילדים הסובלים מפיגור קשה

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר החינוך והתכנון ביום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991):

מפניות שהגיעו אלי עולה, כי בשנות ה-70 החל משרדך בהקצאת תקנים בודדים למסגרות יומיות קהילתיות המטפלות באוכלוסיית הילדים הסובלים מפיגור קשה. שעות החקן שהוקצו למסגרות אלה רחוקות מלספק את הצרכים המינימליים הנדרשים.

ברצוני לשאול:

1. כמה תקנים הקצה משרדך לטיפול באוכלוסיית הילדים הסובלים מפיגור קשה?

2. כמה שעות חקן מוקצות על-ידי משרדך לכל מסגרת המטפלת באוכלוסייה זאת?

3. האם החקיים במשרדך דיון מקיף בסוגיות הכרוכות באוכלוסייה מיוחדת זאת?

4. מתי יוחל ביישום מלא של סעיפי חוק החינוך המיוחד העוסקים באוכלוסייה זאת?

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

1. משרדנו מקצה תקני הוראה למסגרות של תלמידים עם פיגור קשה לפי הצורך. אומנם חוק התקציב מגביל את המשרד במתן תקני הוראה לכל הצרכים במערכת, אולם קבענו לילדים עם פיגור קשה עדיפות עליונה במתן תקנים.

2. כיתה לילדים הסובלים מפיגור קשה מונה בין שישנה לשמונה תלמידים. בממוצע ניתן חקן של 39 שעות שבועיות לכל כיתה.

3. לא ברור לאיזה דיון התכוון השואל. משרדנו מקיים קשר הדוק ורצוף עם משרד העבודה והרווחה בנושא זה. הובטח למשרד, כי כל פתיחה או סגירה של מסגרת על-ידי משרד העבודה והרווחה תתואם עם משרדנו. כמובן מתקיים קשר עם אגודת אק"ם — אגודה לקידום ילדים מפגרים — המטפלת בילדים אלה.

ברצוני לשאול:

1. מה היא המסגרת התקציבית שנקבעה להפקה זאת, ומי קבע מסגרת זו?

2. כמה כספים כבר הוצאו בגין ההפקה?

3. אילו אמצעי בקרה יש להנהלת הרשות כדי למנוע חריגות מהמסגרת התקציבית, אם אכן נקבעה מסגרת כזאת?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. 643,820 שקל (לא כולל שכר עובדים קבועים). המסגרת התקציבית נקבעה עליידי מנהל מחלקת התקציבים, במסגרת התקציב השנתי המאושר, בנוהל מקובל.

2. הוצאות חיצוניות ישירות עד כה — 577,168 שקל (לא כולל שכר עובדים קבועים).

3. אמצעי הבקרה הוא ועדת התקציבים של רשות השידור המאשרת את כל הוצאות ההפקה.

היו"ר ש' דיין:

סגן השר ישיב על שאילתא מס' 4639 של חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

הוא כבר השיב לחבר הכנסת דראושה באותו עניין. אני פוטר את סגן השר ממתן תשובה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
תודה רבה.

4639. התוכנית "בוקר טוב ישראל"

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991):

כ"ה בדצמבר 1991 החלה הטלוויזיה הכללית לשדר את התוכנית "בוקר טוב ישראל" בשעות 06:30 — 08:00.

ברצוני לשאול:

האם יוקצה זמן שידור טלוויזיה בערבית במסגרת תוכנית הבוקר למען אזרחי המדינה הערבים? אם לא — מדוע?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

רשות השידור טוענת, כי בשלב זה לא יוקצה זמן שידור לטלוויזיה בערבית במסגרת שידורי הבוקר, מחוסר תקציב.

4671. מבקרים ערכים במעונות הסטודנטים

באוניברסיטה העברית

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

במאמר שהתפרסם בעיתון הסטודנטים "פי האתון" בתאריך 25 בדצמבר 1991 צוטט קצין הביטחון הראשי של האוניברסיטה: "כשערכי רוצה לבקר ערכי אחר במעונות הוא חייב להודות בשער, השומר קורא למארח, ורק אז מאשר כניסה".

ברצוני לשאול:

1. האם מוכרת מדיניות זו למשרדך?

2. האם אין בדברים אלה משום הסתה נגד ציבור הסטודנטים הערבים?

4. כמה מורים נשלחו בשנה האחרונה לכרית-המועצות, ולכמה זמן?

5. כמה מהמורים שייכים לחינוך הממלכתי-הדתי וכמה מהם שייכים לחינוך הממלכתי?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חבר הכנסת צוקר, ניזון מכתבה שאינה אמינה ואחרת, אינה מבוססת על עובדות ונתונים אמיתיים, ואינה משקפת את המציאות, אלא מגמות שליליות ואינטרסניות.

1. משרד החינוך והתרבות לא היה מעורב עד כה בפתיחת בתי-ספר יהודיים בכרית-המועצות (פרט לבית-ספר ישראלי לילדי הנציגים הדיפלומטיים של ישראל במוסקבה, שבו לומדים עתה 17 תלמידים, המופעל בשיתוף עם משרד החוץ).

2. עד כה לא נפתחו בתי-ספר וכיתות בקשר או בזיקה עם משרד החינוך. מיסוד מערכת חינוך יהודית שם עלול היה להתפרש כגורם המעכב את גל העלייה הגדול, בעת שלשארל נהרו עשרות אלפי עולים מברית-המועצות בחודש.

המציאות שהתפתחה בכרית-המועצות כאחרונה הותרה את שדה החינוך היהודי הפורמלי כמעט בלעדית בידי גורמים שאינם ציוניים. השינויים המתחוללים ברוסיה רבתי מאפשרים ומחייבים הענקת צביון יהודי-ציוני למסגרות החינוך שם. מרכיבים אלו חסרים במידה רבה ליהודים השבים עתה לתרבות ולמורשת היהודית. כמעט אין למיליוני היהודים הללו מוסדות חינוך, תוכניות חינוך יהודי-ציוני. יש להקים מערכת כזו על-מנת להאיץ את שיבתם של היהודים הסובייטים לחיק עמנו ותרבותו, ובעיקר במגמה לקדם את תהליכי העלייה והקליטה בישראל, ולהתחיל בהם עוד בעת שהעולים בפוטנציה מצויים ברוסיה רבתי. מערכת חינוך זו תכלול שני חלקים: הראשון שם, והמשכו הישיר בישראל.

אנו רואים בסיוע ובהשתלבות מדינת ישראל, באמצעות משרד החינוך והיחידה הממלכתית המיוחדת, במערך החינוך היהודי-הציוני ברוסיה רבתי משימה יהודית-ציונית ראשונה במעלה.

3. חלק מהמורים שנשלחו לכרית-המועצות על-ידי היחידה הממלכתית המופקדת על הנושא מטעם מדינת ישראל השתלבו גם בהוראה בבתי-הספר היהודיים. המורים היוצאים לשליחות זו ממשיכים לקבל את שכרם בישראל. כן היה משרד החינוך שותף לקיום סמינרים קצרים למורים מקומיים בכרית-המועצות.

4. בשנה החולפת נשלחו כ-200 מורים לכרית-המועצות, לתקופות של ישיבה — שמונה שבועות כל אחד.

5. מורים אלה נשלחו בעיקר לאולפנים ללימוד עברית למבוגרים. רוב המורים מגויסים מקרב מורי האולפנים העובדים באגף לחינוך מבוגרים של משרד החינוך. במסגרת זו לא קיימת כל הבחנה בין הזרם הממלכתי לממלכתי-הדתי. לפיכך לא קיימת כל הבחנה בין מורים-שלוחים הקשורים לזרם הממלכתי או הממלכתי-הדתי.

4638. הפקת תוכנית טלוויזיה על יהדות ספרד

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991):

בימים אלו עוסקת מחלקת ההפקות של הטלוויזיה הישראלית בהכנת תוכנית על יהדות ספרד, במלואות 500 שנה לגירושם של היהודים מארץ זו.

3. האם נשקל לבטל הוראות אלה?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

1 — 3. ביורנו העלה, כי בעקבות הכתבה שהתפרסמה ביום 25 בדצמבר 1991 בעיתון הסטודנטים "פי האתון" פנה ועד הסטודנטים הערבים לרקטור האוניברסיטה העברית בירושלים.

הרקטור בירר את העניין עם קצין הביטחון של האוניברסיטה, והאחרון הכחיש את הדברים שיוחסו לו בכתבה, מה גם שדברים אלו אינם מתארים נכונה את נוהלי השמירה על מעונות הסטודנטים באוניברסיטה העברית בירושלים. נהלים אלה אינם מפלים בין סטודנטים ובין מבקרים בקמפוס על-פי לאומיותם. כל מבקר במעונות חייב להזהות תחילה בפני השומרים, אם מתעורר אצל השומרים ספק כלשהו לגבי מטרת הביקור, עליהם לאמת את זהותו של המבקר עם המארז.

נהלים האמורים חלים על כל המבקרים במעונות הסטודנטים כדי לשמור על ביטחונם של הסטודנטים הגרים במעונות. לפיכך איני רואה בהם משום הסתה נגד ציבור הסטודנטים הערבים. לדעתי, אין לשקול ביטול כל עוד הם מיושמים באחריות ובתבונה וללא הפליה בין סטודנט לסטודנט.

היו"ר ש' דיין:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ארדני היושבראש, ארדני סגן השר, אני חושב שהתשובה מספקת, אבל אני רוצה פשוט לקבל תשובה חותכת, שהדברים האלה אכן לא נאמרו ואינם מיושמים למעשה בשטח האוניברסיטה, שהסטודנטים הערבים אינם מופלים כאשר באים אליהם מבקרים לקמפוס.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

ידידי חבר הכנסת האשם מחאמיד, אני חוזר על הדברים אשר אמרתי: הנהלים האלה קיימים לגבי כל המבקרים, והבדיקה נערכת במידה שיש חשד כלשהו, ואז בודקים את זה עם המזמין המארז. אין כל סיבה להפליה בין אדם זה לאדם אחר. לכן אני מבקש שתקבל את התשובה, וזאת פשוט הדגשה לשם הבלטה.

4673. עישון סמים בקרב תלמידי בתיספר תיכוניים

חבר הכנסת י' מצא שאל את שר החינוך והתרבות כיום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

בכתבה "טריפ לבגרות", שפורסמה לאחרונה, מתוארת תופעת מעשני הסמים בקרב תלמידי תיכון בכמה בתיספר בירושלים. מחוץ הכתבה עולה, שאף שבמערכת החינוך מעדיפים לראות במעשני הסמים בבתיספר חריגים תימהונים, נמצא אחוז גבוה של מעשנים בקרב התלמידים, ואני מצטט מהכתבה: "עישון חשיש הוא לא סטייה חריגה בבתיספר תיכוניים אלא הנורמה".

ברצוני לשאול:

1. האם במערכת החינוך יש הערכה לגבי מספר המשתמשים בסמים בבתיספר התיכוניים?

2. אילו אמצעים נוקטת מערכת החינוך על-מנת למנוע שימוש בסמים בבתיספר התיכוניים?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כממצאי סקר אפידמיולוגי ארצי שנעשה על-ידי הרשות למלחמה בסמים בשנים 1989 — 1990 על מדגם תלמידים בני 12 — 18 נמצא: בקבוצת הגיל 12 — 14 דיווח 1% מכלל התלמידים על שימוש בחשיש בשנה האחרונה; בקבוצות הגיל 15 — 16 עלה שיעור המשתמשים לכ-2%; ובקבוצת הגיל 17 — 18 דיווחו 2.3% מהתלמידים על שימוש בחשיש.

2. במשרד החינוך יש יחידה הממונה על הנושא, היא כוללת מפקחת ארצית וצוות ארצי רחב של מדריכים ומפקחים. יחידה זו ממונה על מתן כלים להתמודדות עם התופעה. היחידה מכשירה את אנשי מערכת החינוך להעביר תוכניות מניעה בנושא בקרב אוכלוסיית התלמידים בבתיספר העל-יסודיים ובונה תוכניות מניעה. קרוב ל-500 בתיספר הפעילו תוכניות מניעה בנושא שימוש לרעה בסמים ובאלכוהול (בהיקף 12 — 20 שעות) בשנת הלימודים התשנ"א.

4679. כיתות נפרדות לעולים מאתיופיה

חבר הכנסת צ' ביטון שאל את שר החינוך והתרבות כיום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

בשכונת קרוונים בבארשבע הוקמו גניילדים נפרדים לעולים מאתיופיה ולעולים מברית-המועצות (כתבה מעיתון "דבר" מ' בינואר 1992 מצ"ב). האפליה בין שני מגזרי העולים מתקיימת גם בשלבי החינוך המתקדמים. העולים מברית-המועצות, בגילי בית-הספר היסודי, שולבו בכיתות הרגילות, והעולים מאתיופיה לומדים בכיתות "קלט" נפרדות.

מתשובה של מנהל מחוז דרום במשרד החינוך על מכתב ששלח חבר הכנסת יעקב צור ליושבראש הכנסת עולה, שההפרדה והאפליה קיימת לא רק בגנייילדים, אלא גם בחינוך היסודי והעל-יסודי, והוא אינו מסתיר כי היא מתוכננת מראש.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מנותבים אתיופים כבר בשלבי החינוך המוקדמים למסלולי חינוך השונים מאלה של עולים אחרים?

2. החינוך האינטגרטיבי נהוג בבתיספר שונים ברחבי הארץ. מדוע אין מיישמים אותו גם לגבי אתיופים?

3. מה הוא אחוז אתיופים הלומדים במסגרת החינוך הכללי?

4. האם ייעשו ניסיונות מטעם משרד החינוך לשילובם של אתיופים במסגרת החינוך הכללי?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי החלטת ממשלה, מופנים התלמידים אתיופים, עם עלייתם ארצה, למסגרת החינוך הממלכתית-הדתית. התלמידים העולים מארצות אחרות מופנים על-פי בחירתם.

2. החינוך האינטגרטיבי מקובל במסודות החינוך במדינת ישראל. מתוך שיקולים פדגוגיים אחידים לתלמידים העולים מכל ארצות תבל — לרבות אתיופים — לומדים התלמידים במסגרת כיתות קלט בעדיפות ראשונה, זאת בתנאי שמספר התלמידים העולים בשנתון מצדיק קיומה של כיתה. מדיניות פדגוגית זו מתייחסת, כאמור, לתלמידים עולים מברית-המועצות ומאתיופיה כאחד.

5. אם לא — האם ימונו חברים ערבים למועצת המנהלים של פר"ח?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
1. 21 חברים.

2. שר החינוך והתרבות ממנה את חברי מועצת פר"ח, וזו בחרת בהנהלה.

3 — 4. כיום לא מכהנים במועצת פר"ח חברים ערבים, ומן הראוי לציין, כי אין במועצת פר"ח נציגים של מגוון המגזרים שבאוכלוסייה.

5. העניין יישקל לקראת מינוי חברים חדשים.

היו"ר ש' דיין:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מוחמד נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב ראש, אדוני סגן השר, פרויקט פר"ח, לאמיתו של דבר, נותן שירותים חיוניים גם במגזר הערבי, אם זה מבחינת מלגות לסטודנטים, ל-2,000 סטודנטים ערבים — 14 מלגות שנותנים בסך הכול לשנה — וזה לטובת הסטודנטים וגם לטובת הילדים החלשים במגזר הערבי. נכון שיש רכזים ערבים במחוזות, אבל אני פונה לכבוד השר לשקול כמלאה הרציונות, או בצורה משביעה רצון — שהדבר יישקל כאמת בחיוב, כי אין כל סיבה שלא יהיו במועצת פר"ח גם אנשים מהקטגוריה הערבי.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב ראש, חבר הכנסת נפאע, כמו שאמרתי בתשובה: הנושא יישקל בחיוב. אני מקבל את ההערה, אינני משנה את מה שאמרתי קודם. אדרבה, אני חושב שהתשובה שלנו על השאלה הראשונה נתנה לך תשובה, אבל אם רצית לחזק את דבריך, חיזקתי גם את תשובתי.

4711. הכרה ביישובים כיישובי פיתוח לעניין זכאות למלגות חבר הכנסת י' גולדברג שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

בהודעה שפורסמה בעיתונות על-ידי המחלקה לסטודנטים במשרד החינוך נמסרה רשימת יישובי הפיתוח שתושביהם זכאים למלגת שכר לימוד בגובה זה או אחר.

מרשימת יישובי הפיתוח נעדרו אזורי פיתוח נוספים, ובכללם גם יישובים הנמצאים מעבר לתחומי "הקו הירוק".

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על כך?

2. האם יישוב שהוכרז על-ידי ועדת שרים כיישוב פיתוח לא מוכר ככזה על-ידי משרד החינוך?

3. אם כן — האם תתוקן הרשימה?

4. אם כן — מה הוא לוח הזמנים להענקת זכויות בחינוך גם לערי הפיתוח האחרות?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

1 — 4. את ההודעה בעיתונות על מערך הסיוע לסטודנטים במסדות להשכלה גבוהה פרסמה המחלקה לסטודנטים במשרד החינוך רק כגוף המכבד את ההלואות והמענקים.

רשימת יישובי הפיתוח שתושביהם זכאים למלגה נקבעה על-ידי משרד האוצר לפי החלטות של הממשלה בעבר.

3 — 4. כאמור בתשובה מס' 1, כל התלמידים העולים מאתיופיה במסגרת "מבצע שלמה" לומדים במסגרת החינוך הממלכתי-הרתי.

4681. הצגה של תיאטרון עכו

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

תיאטרון עכו, עם הצגתו "ארכיט מאכט פריי", שקיבלה את פרס עכו לשנת 1991, יוצא להופעות בגרמניה במשך שלושה חודשים.

למיטב ידיעתי, קיבל התיאטרון סך של 50,000 ש"ח ממשרד החינוך על-מנת להעמיד את ההצגה.

בהצגה יש, לדעתי, אלמנטים אנטישמיים, שנאה לנשים, שנאה לקציני צה"ל ועוד.

ברצוני לשאול:

1. האם מוכרת ההצגה למשרד החינוך והתרבות?

2. מדוע על ישראל לייצא לגרמניה הצגה כזאת?

3. האם תימנע יציאת התיאטרון עם הצגתו לגרמניה?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. ההצגה היא של תיאטרון עכו והיא הוצגה בפסטיבל עכו.

2. ישראל אינה מייצאת את ההצגה; היא הוזמנה על-ידי גורמים מגרמניה העורכים פסטיבל תרבותי-מממני ומממנים בעצמם את האירוע.

המדור לתיאטרון במועצה הציבורית לתרבות ולאמנות קיים דיון מיוחד בשאלה הציבורית הקשורה בהעלאת ההצגה בגרמניה. חברי המדור, בין שציידו בהצגה ובין שהתנגדו וביקרו אותה, סברו כי על הבמאי להימנע מלהביא הצגה לגרמניה. מאחר שהמדור לתיאטרון אינו תומך ביציאת ההצגה לגרמניה, אלא זו החלטה שתפול בין תיאטרון עכו לבין המזמנים, התיאטרון יביע דעתו ויביא את הדבר לידי בחינה ודיון ציבורי.

3. ככלל, משרד החינוך והתרבות נמנע מלהתערב בחופש ההבעה והיצירה ובפרפרטוארים, ואינו מתפקד כצנזורה. לכן, אין בידינו אפשרות למנוע יציאת ההצגה לחוץ-לארץ.

בסוף שנת התקצוב 1990/91 הועברה הקצבה של 50,000 שקל, שהיתה מיועדת לפעילות השוטפת של הקבוצה (שעסקה באותו זמן בהפקה זו).

4710. מינוי חברים ערבים למועצת המנהלים של פר"ח

חבר הכנסת מ' נפאע שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר חברי מועצת המנהלים של פר"ח — פרויקט חונכות — היום?

2. מי ממנה את חברי מועצת המנהלים?

3. האם יש חברים ערבים במועצה זו?

4. אם כן — כמה חברים ערבים יש במועצה, ומה הם שמותיהם?

1-2. הפצת החומר היא פרטית, מסחרית, והיא נעשית מחוץ לכותלי בית-הספר, ולמשרדנו אין שליטה עליה.

3. האמצעים החוקיים, אם הם אומנם אפשריים, אינם נתונים בידי משרד החינוך והתכנות, אלא בידי משרת ישראל.

4732. תשלום אגרת חינוך בבנק

חבר הכנסת י' פרח שאל את שר החינוך והתכנות ביום ט"ז בשבט התשנ"ב (21 בינואר 1992):

נמסר לי, כי עיריית קריית-אחא ובתי-ספר בעיר מחייבים הורים לשלם את אגרת החינוך אך ורק בסניפי הבנק שבהם מתנהל חשבון בית-הספר.

אם לתלמיד בבית-הספר "ביאליק" סיפרה, כי כאשר ביקשה לשלם את אגרת החינוך בשיק מחשבון הבנק שלה בבנק אוצר החייל, סירבו הפקידים בבנק לאומי לקבל את התשלום וביקשו שיק של בנק לאומי או תשלום במזומן. האם מסרכת עתה, כעיקרון, לשלם את אגרת החינוך, וכתוצאה מכך מנעו מבנה קבלת תעודת שלישי.

מנהל בנק לאומי בקריית-ביאליק מסר כתגובה: "לעירייה חשבון בנק אצלנו, וזו הוראה שלה".

ברצוני לשאול:

1. האם מקרה זה ידוע לשר?
2. מדוע לא יינתן לכל הורה לשלם את האגרה בסניף הבנק שלו, בלי להגביל את ההורים?
3. מה ייעשה לחיקון הדבר?

תשובת סגן שר החינוך והתכנות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ידוע לנו על אפשרויות שונות הנקבעות על-ידי הרשויות המקומיות לתשלום האגרות.
2. האחריות למתן השירותים הנוספים ולגביית האגרה מוטלת, בהתאם לתקנות, על הרשויות המקומיות.
3. אין בסמכות משרדנו להורות לרשויות המקומיות על דרך גביית התשלומים.

4747. שיפוז מבנים בעכו העתיקה

חבר הכנסת ח' פארס שאל את שר החינוך והתכנות ביום ט"ז בשבט התשנ"ב (21 בינואר 1992):

בעיר העתיקה בעכו קיימים בתים רבים הזקוקים לשיפוץ. רשות העתיקות, על-פי חוק שימור העתיקות, היא הסמכות המאשרת שינויים ושיפוצים בבתים עתיקים אלו. הרשות אינה מאשרת צעדים אשר אינם תואמים את אופי האזור וחומרי הבנייה. שיפוצים מסוג זה דורשים כסף רב, בחומרים ובתכנון, וחברת "עמידר", שהיא הבעלים של רוב הנכסים באזור, אינה מוכנה לאשרם. כתוצאה מזה מוזנחים המבנים, וגורע מכך מתבצעים שיפוצים "פירטיים", המכערים את העיר.

ברצוני לשאול:

1. האם השר מאשר את הידיעות הנ"ל?
2. כיצד יפעל השר עם חברת "עמידר", כדי להביא לשיתוף פעולה שיאפשר את השיפוצים הדרושים?

עתה, כשנושא הפעלת החוק ליישובי פיתוח על סדר-היום, נבחת מחדש רשימה זו, ועם אישורה יותאמו בוודאי ההסדרים בהתאם.

היו"ר ש' דיין:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני סגן השר, רצוני להביא לידיעתך, שרשימת ערי הפיתוח בישראל נקבעת בוועדת שרים לערי פיתוח, וכל אותם יישובים הם אכן יישובי פיתוח מוכרים.

יש יישובי פיתוח שהוכרו על-ידי הממשלה, בוועדת שרים לערי פיתוח, שאינם נכללים ברשימה זאת. תמוה הדבר, שמצד אחד נקבע שחלק מאותם יישובים שהוכרו באותן ועדות שרים הם זכאים, בו בזמן שיישובים אחרים שנקבעו על-ידי ועדת שרים, בכלל זה על-ידי משרד החינוך, בכלל זה על-ידי משרד האוצר, וכן על-ידי משרדי הממשלה האחרים, לא נהנים מאותם דברים.

הייתי מבקש שהנושא הזה יתוקן, כי הרי זה חלק מהחלטות הממשלה. הייתי מבקש לקבל את תשובתך, אדוני סגן השר.

היו"ר ש' דיין:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך והתכנות פ' גולדשטיין:

בהנחה שהמשרדים הרלבנטיים, הן משרד האוצר והן משרד החינוך, קוראים את מה שנאמר פה, הרי יש סיבה להניח, שנושא הפעלת החוק ליישובי פיתוח נמצא על סדר-היום. אני מניח, שתיבחן מחדש גם ההתייחסות גם לגבי אותם מקומות שאליהם מתייחס חבר הכנסת יוסי גולדברג.

על כל פנים, אם הנושא הזה יעלה לדיון, אני אמליץ על כך בכל לב, אם כי זה צריך להיעשות באמצעות השר שלי, שהרי אני אינני יושב בישיבת ועדת שרים זו או אחרת.

לגופו של עניין, אני מצדיק בהחלט את הדברים שאמרת.

היו"ר ש' דיין:

תודה.

4731. הפצת קלפים לא-חינוכיים

חבר הכנסת יצ' לוי שאל את שר החינוך והתכנות ביום ט"ז בשבט התשנ"ב (21 בינואר 1992):

לאחרונה מפצה ומוכרת חברה ששמה "IAC" קלפים לילדים תחת הכותרת "כנופיית הוקוס-מוקוס". המוצר המופץ כולל שפע מוטיבים של אלימות, פורנוגרפיה והשפלה אנושית. (אני מצרף כמה דוגמאות של קלפים אלו.)

אין ספק, שהנוק החינוכי הנגרם ממוצר זה הוא גדול ורב.

ברצוני לשאול:

1. האם השר מודע לנתונים דלעיל?
2. האם התייחס משרדו לתופעה, ואם כן — מה היתה ההתייחסות?

3. האם בדעת כבודו לנקוט אמצעים חוקיים כדי למנוע את המשך הפצתו של חומר זה?

תשובת סגן שר החינוך והתכנות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מתפוררים. העיר נעשית מכוונת והתושבים סובלים מההתפוררות של הבתים האלה.

יש לייצל את העבודה שם; קודם כול להחיש את הטיפול עלידי תיאום בין המשרדים השונים שיש להם קשר לעניין.

לא ייתכן שפנינה כמו עכו העתיקה תזונו בצורה שאנחנו עדים לה. זה לא מתאים לטעם הטוב של המדינה. זה לא יפה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אינני יכול לומר אלא שאני מסכים עם מה שאתה אומר. לכן השתמשתי במלה ביורוקרטיה, לכן ציינתי את העובדה שיש פה שבעה גופים שחברו יחד כדי לפעול בנושא הזה. אני מקווה שנשבור את חומות הביורוקטיה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

סגן שר השיכון יושב כאן. העניין הזה נוגע גם לו.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני הייתי מציע, חבר הכנסת חסיין פארס, אם אתה רוצה לתת את הכבוד לסגן השר רבין לענות, תשאל אותו שאלתא. הוא יודע לענות מצוין. אני יכול להשיב לך רק על מה ששאלת אותו, ולא על מה שאתה עשוי לשאול אותו.

הערתך נכונה. אני מקווה שהדברים יובאו בחשבון. וייעשה מאמץ כדי לגמור ולשבור את חומות הביורוקרטיה. הגיע הזמן לכך.

הי"ר ש' דיין:

תודה רבה. אני מבקש מסגן השר שיקרא את תשובתו על השאלתא של חבר הכנסת גולדמן, מס' 4580.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

(קורא את התשובה, ראה עמ' 2580.)

הי"ר ש' דיין:

תודה רבה לכבוד סגן השר על תשובותיו.

ז. הצעת חוק הלוואות לדירור (תיקון מס' 2), התשנ"ב — 1992*

(קריאה ראשונה)

הי"ר ש' דיין:

אנחנו ניגשים להצעת חוק הלוואות לדירור (תיקון מס' 2), התשנ"ב — 1992, בקריאה ראשונה. יציג את החוק סגן שר הבינוי והשיכון. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רבין:

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להביא בפני הכנסת הצעת תיקון לחוק הלוואות לדירור (תיקון מס' 2).

אני מבקש לנמק ולהסביר את הצעת התיקון.

בסעיף 7 לחוק המקורי נאמר כך: "אין בהוראות חוק זה כדי למנוע מתן הלוואה לדירור בתנאי החזר נוחים יותר למקבלה". אנחנו מבקשים לחקן באופן שהדבר יבהיר בדיק למה אנחנו מתכוונים, ושלא ניתקל בקושי של פרשנות לא נכונה. לאמור, אנחנו מציעים לקבוע במפורש את האפשרות למתן הלוואה עומדת, שהיא, כידוע, בתנאים הקבועים בכללים, הופכת מענק.

פרקטית, ברוב המקרים ההלוואה היא מענק, ולכן אין היא

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 2105).

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא, לא, אני רוצה להגיד כמה דברים מהותיים מאוד. זאת בדיוק הנקודה.

מדובר בכלי שהיה קיים. אגב, באופן מפתיע מאוד, ההלוואה העומדת מופיעה בכל הטבלאות שאישרנו היום. הלוואות המקום איננה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
הקדמנו אותה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
למה לא הקדמתם את הלוואות המקום? אני אתן לך תשובה, כבוד סגן השר. אתה יודע אותה בדיוק. לא הקדמתם אותה, כי לא שמחתם אותה על השולחן מטעמים השמורים בעיקר עם השר, שאתה מייצג אותו כאן, והיה עדיף שהוא עצמו יבוא לכאן. לא מפני שאני לא סומך עליך.

אדוני סגן השר, אמרת שמדובר בהלוואה ל-20 שנה, צמודה, ב-4.5% ריבית. אני רוצה לדווח לך. אני מקווה שידעת זאת גם קודם, חבל שזה לא נמסר לכנסת. מדובר בהלוואות שמגיעות לעתים ל-50,000 שקל, ש-40,000 שקל מתוכם יהיו מענק. חבר הכנסת וייס, 40,000 שקל מתוכם הם מענק. מי יחליט איפה זה 40,000 שקל מענק ו-10% הלוואה צמודה ל-20 שנה ב-4.5% ריבית, ואיפה זה 50,000 שקל צמוד ב-4.5% ריבית?

לא הספקתי לעשות חישובים בלוחות של ריבית דריבית, אבל, אדוני סגן השר, זה עשרות אלפי שקלים. כי יריי שמקבל 40,000 שקל מראש ל-20 שנה, גלומה בזה מתנה אמינית עצומה. במקרים רבים אני בעד נתינתה, אבל כך? אפילו לא כתוב פה שזה באישור ועדת הכספים. השר יחליט ויחלק 3 מיליארדי שקלים. מה זה פה? אתה יודע מה קורה עם זה? כל המשתכנאות שאישרנו היום בוועדה, 60% מהזכאים להן אין להם הטבה אפילו ב-10% מההטבה שיש למקבלי הלוואות מקום.

תאר לך משפחה עם שני ילדים שרוצה לגור בנשר. מקבלת מהמדינה 70,000 שקל, עם הצמדה של 80% ב-4% ריבית ל-28 שנים. משהו מחליט, אולי בצדק, שהלוואות המקום בנשר היא עוד 50,000 שקל, מתוכם 40,000 שקל מענק. הוא מקבל דרך הלוואות המקום הטבה גדולה פי כמה וכמה מאשר בכל המשכנתה שלו. אולי זה מוצדק, אולי זה לא מוצדק — ככה.

כבר יומיים אני מבקש מוועדת הכספים: תנו את ההשתלבות — ואתה היית נוכח — בין החלק של ההלוואה, בין ההלוואה העומדת, בין הזכויות בגין מצב סוציאלי ובין הלוואות מקום. אמרו: לא, עד שתאשרו בערב את החוק, נביא לכם את זה. לפקדי משרד השיכון יש רשימה, אולי גם אתה מכיר אותה.

אני אומר לך במלוא האחריות, לפרוטוקול, שלפקדי משרד השיכון, ואני מניח שגם לשר, כבר יש רשימה, ואגיד לך בביטחון מי מופיע שם. אני, למשל, יודע, שמעבר של 500 מטר מהמקום שבו אני גר מעבר ל"קו הירוק" מוסיף 40,000 שקל כמתנה; 500 מטר. אני חי 500 מטר ממערב ל"קו הירוק", ויש יישוב חדש, שנמצא 500 מטר ממזרח ל"קו הירוק" — סליחה, 1,000 מטר — שניהם נמצאים באותו מרחק מבאר-שבע, כי הם קרובים לבאר-שבע יותר מאתנו, אם זה המטרופולין, ומתל-אביב המרחק בין שנינו הוא קילומטר נוסף.

הלוואה הרבה יותר גדולה, בריבית נמוכה ובהצמדה של 80% בלבד. אבל יש כאלה שלקחו רק את המענקים, והמתינו לחוק החדש, והזריזים והחכמים יצאו נשכרים, לעומת התמימים והמאמינים, שיצאו נפסדים.

בסעיף 3 באנו לעשות את ההגבלה הזאת. מאחר שהוא מדבר על הלוואה לבנייה. חברי הכנסת, הלוואה לבנייה היא מסוג ההלוואות שהמשרד נותן בשלבים של התקדמות הבנייה, לעומת הלוואה לרכישה, שאז בעצם נותנים את כל ההלוואה בבת-אחת: הלוואה לבנייה היא הלוואה שלגביה אנחנו אומרים לבונה, למשתכן: לא ניתן לך את מלוא ההלוואה אלא בשלב מתקדם יותר, נאמר בשלב השלד או בסיום הבנייה. ואז יבוא המשתכן אלינו, בצדק, ויאמר: אני דווקא הייתי מוכן לקבל את כל הכסף לפי החוק הקודם, אבל אתם מנעתם בעדנו. לכן אנחנו אומרים, שבאותו יחס של ההלוואה שהוא עדיין לא ניצל אותה, נאפשר לו להיכנס לנעלי החוק החדש עם כל ההטבות, כמובן, לרבות ההצמדה החלקית והריבית הנמוכה, וגם מספר השנים שהחוק החדש מקנה לו.

חברי הכנסת, להערכתי, אנחנו חייבים לקבל את הצעת החוק הזאת, מכיוון שאם לא נקבל אותה, נצטרך להתעכב עד שנמצא את הדרך לתת את ההלוואות העומדות את המענקים למיניהם. כי לפי החוק הקיים, כפי שהוא, הדבר מקשה עלינו את הביצוע, והרי כולנו רוצים לברך על המוגמר. אני יודע, שתוך כדי הצגת החוק על שולחן הכנסת מצאנו כמה דברים שיש לשפר אותם, ולא נתנגד בוועדה לשיפורים פה ושם, כדי שביאו את החוק הזה. אני מציע לחברי הכנסת לקבל את החיקוק המוצע כפי שהוא, כדי לאפשר סוף-סוף להלוואות לרוץ, לצאת לדרך ולסייע.

לפי הנתונים שקיבלתי היום, יש כבר הצטברות של יותר מ-7,000 זכאים הממתנים לחוק הזה. מכיוון שוועדת הכנסת פטרה אותנו מחובת ההנחה בכל הקריאות, אני מקווה מאוד, שעד יום שני הקרוב נוכל להביא את הצעת החיקוק הזאת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, ובא לציון גואל, ובבניין ירושלים וארצנו ננוחם.

הי"ר ש' רייץ:

תודה רבה. רשימת הדוברים סגורה וחברי כנסת שלא יהיו נוכחים באולם ייחשבו כמותרים על זכות הדיבור. ראשון הדוברים, חבר הכנסת צ'רלי ביטון — איננו באולם. אחריו — חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה, במסגרת של שלוש דקות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר השיכון, שלוש דקות באמת מתאימות: דקה למיליארד שקל. אדוני סגן השר, אם אני מבין נכון מה שכתוב בחוק, מדובר בו על הלוואות והלוואות מקום, ואם כרגע מדובר על הלוואות מקום, כפי שנמסר, 60,000 יחידות דירור שכדאי למכור אותן מהר, 50,000 שקל כל הלוואות מקום — מדובר ב-3 מיליארדי שקל. צורך היושב-ראש, לכנסת הזאת, בצורה שהיא עובדת, מיליארד שקל לדקה זה אפילו יותר מדי. לוועדת הכספים זה הרבה יותר מדי. צר לי על הנימה הקצת-צינית שאני מכניס לראשית דברי, אבל כמי שחווה יחד אתך את החוויה בוועדת הכספים היום, נדמה לי שאני לא מגזים.

הי"ר ש' רייץ:

האמן לי, שלו ידעתי שהיית משנה את פני הדברים, היית נותן לך הרבה יותר זמן, אבל לפי מיטב ידיעתי, אני חושב שזה לא ישנה. בוועדה תוכל לשנות.

כאלה. אבל בדרך-כלל מקובל שבאופוזיציה יש ניסיון לחקיקה, פה ושם, ללא איזו אחריות כוללת. אפשר עוד איכשהו לחיות עם זה. ומקובל שממשלה מתנהלת כמו גזברות, כמו הגזברים של פעם: אליעזר קפלן, לוי אשכול, פנחס ספיר, כמו יהושע רבינוביץ בתל-אביב, כמו משה פלימן בחיפה, גזבר שבדק ועוד פעם בדק ולא מכנים את החברה ולא ממשכן את העתיד שלה להוצאות מופקרות.

כמובן, על עניין זה מיתוסף ממד פוליטי. אני חושב שכל עידוד של בנייה בשטחים, אשר בבוא היום רובם לא יהיו תחת שלטוננו, הוא הרפתקה נוסח ימית, שמפלגתי אשמה בה, אלא שהיא כפולה ומכופלת מבחינת ההיקף שלה. אני אומר את זה לך, חבר הכנסת, חברי, סגן השר רביץ, וגם אתה לא נמנה עם תנועה שיש לה משיחיות מדינית. אתה נמנה עם תנועה שיש לה משיחיות רוחנית. קשה בימינו להגשים משיחיות מדינית.

כל בית שנבנה מעבר לקווי תוכנית-אלון, והלוואי שתוכנית-אלון תהיה בת-הישג, מיועד כבוא היום למצב של חיים תחת שלטון אחר, עם איזו פשרה פונקציונלית שלפיה יוכלו המתיישבים להיות אזרחי ישראל או, חלילה, נטישה. אני לא מעלה על דעתי שתהיה מפלגה בישראל שתסכים לתחום על הסכם שלום של פיגוי. אבל אם בעקבות הסכם שלום לא נהיה שם שלטון, ונברח השטחים צפופי האוכלוסייה לא נהיה שם שלטון, חלק מהאנשים ינטשו מרצונם; חלק אולי יישארו שם, יחיו שם.

אני מתנגד לכל סוג של השקעה ישירה או עקיפה בשטחים כעת, בתוך תהליך השלום, ולכל סוג של פיזור כספים מתוך רצון להיטיב מעבר למה שאומה מבוססת מסוגלת לעשות, ודאי לא אומה שכמותנו. אני מעיר את ההערה הזאת לממשלה, אני מעיר אותה בהודמנות זו גם לכמה מחברי שמתחרים זה בזה בחקיקה פופוליסטית חסרת אחריות לאומית. אני לא אצביע כעד החוק הזה.

היור' ש' דיין:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן — איננו. חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה; אחריה — חבר הכנסת עמיר פרץ.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לחבר הכנסת אורון שהאיר, ואולי נכון יותר החשיך את עינינו בהסברת החוק התמים-לכאורה הזה.

גם אני אינני סבורה שזה מקרה, ואולי זה מקרה, שמצד אחד אנחנו אישרנו היום את חוק המשכנתאות, ואנחנו כולנו יודעים את עלותו, ואנחנו גם יודעים אילו בעיות בא החוק הזה לפתור, אחרי מאבקים גדולים מאוד, ומצד שני מובאת לנו כאן הצעת חוק מטעם הממשלה בנושא הלוואות. אלה גם אלה עוסקים באחד הדברים החשובים לאדם, בוודאי לאדם צעיר שצריך להקים משפחה, ובוודאי לעולה נקלט. הם עוסקים בבית, במקום שבלעדי אדם כמעט לא יכול לחיות. השאלה היא, מה הם התנאים להקמת בית כזה, מה צריך האדם לעשות, מה המדינה מאפשרת לו; והשאלה היא, האם המדינה, כאשר היא מביאה חוקים כאלה, האם היא יכולה לעמוד בהתחייבויות.

הייתי עדה לגלגוליו של חוק המשכנתאות. יום אחרי יום ושבווע אחרי שבווע מתפרסמות הוצאות העתק על הבנייה בשטחים, אנחנו כולנו רואים את אלפי הדירות שעומדות ריקות. אני מקווה שהדירות תתמלאנה יום אחד; ואני מוכרחה

אני אביא לך עשרות דוגמאות כאלה. מה זה פה? איך מחלקים 3 מיליארדי שקל כך?

אני פונה אליך דווקא בתור מי שמייצג את המגזר שאתה מייצג. אילו היתה לי אפשרות להחליט, הייתי אומר שיש פה מרכיב מתנה גדול כזה — אדוני היושב-ראש, גם אתה, כוא נשיג יותר להטבה הסוציאלית ופחות להטבה הגיאוגרפית. לפחות שווה לחשוב על כך? נאמר שיש אותו סכום כסף. אני יכול לסכסך את ההטבה הסוציאלית עוד בקצת, או בנפח. או במחיר או בשילוב של שניהם, ולהקטין את משקל ההטבה הגיאוגרפית; נאמר לגבי 80% מהארץ. נשאיר את המקומות המאוד-מובחרים. נאמר, 150 ק"מ מתל-אביב, דרומה וצפונה. אבל הרי לא ילכו לשום כיוון שאני רוצה, כי הראש של מי שחושב על זה חושב במונחים אחרים לגמרי.

זה מוגש פה כך, מסמך תמים, כשהתנאי לו היה אישור של מה שאושר קודם לכן בוועדה, ואני יודע מה יהיה בוועדה. גם אתה יודע, אתה חבר ועדת הכספים. נשב שלושה-ארבעה חברים. קצת נדסקס, אריאל ויינשטיין יאסוף את הרוב, יקרא בפני מי שלא מבין על מה שמדובר, יורידו את מחירי המשקאות או אולי יעלו אותם, אולי כשבווע הבא זה יהיה מחיר הוויסקי, ויעבירו את החוק הזה. כך זה התרחש היום וכך זה יתרחש מחר. אנחנו נסתובב בחרי הוועדות כמו סומים בארובה, והשר של יקרא לנו מלשנים, כי נרצה לדעת מה מונח פה. העבירה הכי גדולה היום בארץ היא מלשניות. לא גנבה, לא שוד, לא שוד דרכים, לא פריעת חוק, רק מלשניות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ובכוד.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מקבל את התואר הזה בכבוד.

היור' ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת חסיין פארס — איננו. חבר הכנסת אברהם שוחט — איננו. חבר הכנסת דוד ליכאי — איננו. חבר הכנסת אברהם פורז — איננו. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין — איננו. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חשבת, אחרי החודשים האחרונים, שכדאי אולי להוסיף בחוק-יסוד: הכנסת סעיף הקובע, שחצי שנה לפני בחירות אין לחוקק שום חוק — חוץ מחוק התקציב עצמו — שכרוך בהוצאה ציבורית. אני יודע שאני מביא את זה אד-אבסורדוס והתופעה הזאת חוזרת על עצמה מדי בחירות ובחירות, והיא מואצת בטור אריתמטי; אחר כך בטור גיאומטרי. אחרי הבחירות באים חוקים שכוונתם למנוע את יישום והגשמת החוקים שהתקבלו לפני הבחירות, על-ידי הראות שעה וכיוצא באלה.

אני חושב שיש מעט פרלמנטים בעולם שבצורה כל כך מופקרת מוציאים כספי ציבור, בדרך כלל כספים שאין לנו, במדינה שבה מחקיים מאבק אמיתי על ערכויות ומאבק אמיתי על השגת השקעות למימון צרכים לאומיים היסטוריים כמעט משיחיים.

גם בעבר ניתנו הלוואות, גם בעבר לקחה מדינת ישראל הלוואה, ואנחנו הצלחנו בדרך-כלל לעמוד בכבוד גם בהלוואות החיצוניות וגם בהלוואות הפנימיות. אבל זה מגיע לממדים בלתי אפשריים. כל סוג כזה של הוצאה — בבסיסה, הייתי אומר, מונחת תרבות של יוקרות. אני יודע שבכך אני מטיל אשמה גם על חלק מחברי, שהם יומים של סוג של חוקים

אנחנו נתנגד לחוק הזה בצורתו הנוכחית. אנחנו נדרוש שהממשלה תפרט בפני הכנסת באילו יישובים יקבלו את הלוואות המענק, את הלוואות העומדות האלה; לא להשאיר זאת לשיקול דעתו של השר, אלא הכנסת תצטרך להחליט בפניין הזה, ואם הממשלה לא תעשה זאת, מוכן שבועדת הכספים נגיש הסתייגות, כדי לשמור שלא ייתנו עדיפות לתושבי השטחים, שמצבם הסוציו-אקונומי טוב משל תושבים אחרים. אם למדינה יש כסף והיא רוצה לתת, תיתן לכולם. אבל אם אין לה, תעדיף את תושבי השכונות וערי הפיתוח דווקא, ולא תושבים שבעצם יושבים במרכז-הארץ, אך הם נחשבים כאילו הם יושבים מעבר ל"קו הירוק", וכאמור, מצבם הכלכלי טוב הרבה יותר משל זוגות או יחידים במקומות אחרים בארץ. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת גדליה גל, בבקשה. שלוש דקות.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היום עומד בסימן של משכנתאות, והכול בחיפזון, הכול תחת לחץ. כבוקר ולפנות ערב עסקנו בתקנות של חוק המשכנתאות, ועכשיו אנחנו עוסקים בכל מה שקשור להלוואות מקום. אתה שואל את עצמך, האם היה הכרח שכל זה יהיה כך, כי הרי את חוק המשכנתאות הציעו שלושה חברי כנסת, אם אינני טועה, כבר לפני שמונה או תשעה חודשים. האוצר ומשרדי הממשלה הביעו התנגדות לאורך כל הדרך, ושר האוצר לא טרח לעשות את המינימום הנדרש ולזמן אליו את שלושת חברי הכנסת שיזמו את החוק, לשבת אתם עוד שעה ועוד שעה. אילו נהג כך, לא היה החיפזון הזה; בוודאי היו מגיעים לידי סיכום ולא היו זורקים באוויר ססמאות, הכרונות במיליארדים מצד אחד ובפוליוזים מצד שני. פשוט, היתה כאן אוולת יד, כפי שהדבר קורה לא אחת במצבים דומים ובמקרים אחרים.

אני רוצה להיות סמוך ובטוח, שבחוק הזה שמובא עכשיו לפנינו, שנוגע להלוואות מקום, תונח לפני ועדת הכספים לאישור רשימת המקומות וההלוואות על התנאים שלהם. אני שמח שסגן השר, הרב רביץ, מניד בראשו לחיוב, כי הרי דרך הרישמה, המיקום והיקף ההלוואות אפשר להפוך על פיו את כל מה שדובר בו עד כה.

אני רוצה בהודמנות זו להביע את מחאתי על כך שדווקא בימים אלה, כאשר מדובר בבנייה רבתי ביהודה ובשומרון, שבוודאי מלווה בהתגרות מיותרת ובכובד, נאלצו מתיישבי עין-תמר, היושבים בכיכר-סדום, במקום הנמוך והחם הזה כבר עשר שנים, לעבור את הגדר, על הנשים והילדים, כדי למשוך תשומת לב וכדי שיתייחסו אליהם סוף-סוף. עכשיו אנחנו נדרשים לטפל בתביעות שהגישו נגדם אתמול המשטרה. נגד 35 חברים שיושבים כאחד המקומות החשובים ביותר למדינת ישראל נפתחו 35 תיקים, כי הם לא נמצאים ב"מקום הנכון בזמן הנכון". תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו — לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולוני.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, החוק הזה מאפשר לשר הבינוי והשיכון לבנות בכל מקום, אבל חמיד במקומות הלא-נכונים. זה יאפשר לו גם לחלק אותן הלוואות מקום באותם אזורים שיש להם העדפה מלאכותית, ואין בהם שום דאגה לאוכלוסייה המרוחקת ממרכז-הארץ. אם אנחנו

להגיד, הדירות עומדות ריקות לא רק מהעבר הזה של "הקו הירוק" אלא גם בגלל ובגלל. אני עדה ואני מברכת על הבנייה המסיבית בארץ. אבל יש פה התחייבות עצומה של הממשלה, במיליארדים. מי יישא בנטל הזה, ואיך יישא בנטל הזה? על מי תהיה האחריות לביצוע? אנחנו רואים מה קורה כאשר אחריות הביצוע נמצאת בידיו של משרד השיכון והבינוי, ומדי יום אנחנו מתבשרים שיש אולי צורך להגיע למבקרת המדינה בעניין עסקה כזאת או אחרת.

כבר אמר חבר הכנסת וייס, ההצעה נראית תמימה מאוד, אבל כשעושים את הסך-הכול ומנסים לגלגל ולהכפיל במכפלות כאלה ואחרות, מסתבר שהסכומים הם סכומי עתק. אנחנו עומדים אחרי חוק התקציב, הרי הממשלה אומרת לנו, שכל מי שמציע הצעת חוק צריך להגיד גם מניין יילקח הכסף. אני שואלת: מניין יילקח הכסף? לא מספיק שאנחנו כאן נאשר וניצור ציפיות, השאלה היא איך מתבצעים הדברים אחר כך.

אין לי ספק, שבו בבד עם חוק המשכנתאות, צריך לאפשר דרך קלה יותר גם להשכרה של דירות וגם להלוואות משלימות כאלה ואחרות, שיאפשרו למי שזקוקים לבית אכן להגיע לבית. אבל, נדמה לי שבחוק המוצע כאן יש משום חוסר אחריות, ולכן אני אמנע מהצבעה עכור.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ — איננו. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול, בשעה טובה ולאחר מאבק גדול — אני רוצה לברך את יושב-ראש ועדת הכלכלה ואת חברי ועדת הכלכלה, שנאבקו במשך שנה שלמה עד שחוקקנו את חוק המשכנתאות. כשהביאו את החוק לוועדת הכספים, רצו להתחכם, הכניסו כל מיני סעיפים מפלים, והנה, היום האוצר נכנע, ובעצם חזרנו לכוונה המקורית, שהחוק לא יפלה בין אזרח לאזרח, שלא יפלה נכים שלא שירתו בצבא, במה הם אשמים אם לא שירתו בגלל נכותם? אמרו שההקלות יהיו רק לרווק מגיל 34 או 35, והיום חזרו וקבעו שזכאי יהיה כפי שהיה קבוע קודם — רווק מגיל 27. החוק בא לקבוע קריטריונים שווים.

אלא מאי, הממשלה חשבה להתחכם. מה היא רצתה לעשות? לנצל את היכולת שלה, באמצעות משרד הבינוי והשיכון, לתת מה שנקרא הלוואות מקום למי שהיא חפצה ביקרו. והיא חפצה בעיקר להעדיף תושבים ששטחים על פני תושבי השכונות, על פני תושבים שהמצב הסוציו-אקונומי שלהם קשה ביותר. אבל לאחר שראתה שהיא לא יכולה לעשות זאת ללא חוק, היא מביאה את החוק הזה שמונח לפנינו, חוק הלוואות לדיר (תיקון מס' 2), שבעצם בא לתת אותה סמכות להעניק הלוואה עומדת, רבותי, הגדרה של הלוואה עומדת היא, שחלק מההלוואה לדיר ייהפך למענק או יועמד לפירעון, לפי העניין. בהתקיים התנאים הקבועים בכללים — בכללים שיקבע משרד הבינוי והשיכון.

רבותי חברי הכנסת, יש כאן הוראה מעניינת. מי שבונה במסגרת "בנה ביתך", וכבר קיבל חלק מההלוואה, הרי הוא מקבל בהתאם להתקדמות הבנייה, הוא יקבל לפי התנאים הקודמים — 100% הצמדה פלוס ריבית 4.5%. אבל החוק קובע כאן, שמה שלא קיבל, יחולו עליו תנאי החוק. אני מקווה שעניין זה יסייע גם לאותם אנשים שבונים היום במסגרת "בנה ביתך".

למי? מי יקבע את התנאים השונים, מי יקבל את תנאי ההחזר השונים? כל הדברים הללו סתומים ואינם כתובים כלל. כל אחד יהיה רשאי לקבל הלוואה — ממי הוא יקבל את הלוואה? הלוואה מממשלתית? באותם תנאים או בתנאי החזר שונים? מה זה?

עוד לא יבשה הדיו של החוק שהתפרסם ברשומות, היום אושרו התקנות בכנסת, ופתאום הצעל חוק חדשה. פתאום הלוואה עומדת, נדיבות לב, לתת הלוואה עומדת יכולה ליהפך למענק. יוצא מן הכלל. איפה נעלמו כל הדיבורים הרמים שנשמעו מעל במת הכנסת, שהצעת החוק הזו היא אסון? והנה, אתם מביאים הצעת חוק שאתם תעשו בה מה שאתם רוצים. איפה הכללים האלה? מי יקבל אותם? מי יינהג מהם? באילו אזורים של הארץ?

איני רוצה לחזור על דברי חברי הכנסת שקדמו לי. חברי הכנסת אולי שכחו, מה עם אלה שקיבלו הלוואות לפני קבלתו של חוק זה. אלה שקיבלו הלוואות בשנת 1983, בשנת 1984, בשנת 1985, בזמן האינפלציה, והיום זעקת שבר ממש נשמעת מפייהם. גם אני קיבלתי, כמו כל חבר כנסת אחר, את הזעקה שהם מרימים. אף אחד לא דואג להם. הם כורעים תחת עול המשכנתה. המשכנתה תופחת, וככל שהם משלמים יותר, כך היא גדלה והולכת. מי יעזור להם?

חשבתי שתביאו תיקון לחוק שיכלול גם אותם, כדי לשחרר אותם מהמצוקה הנוראה הזאת של עול המשכנתה, של הליכה לערבים, במידה שהם אינם יכולים לעמוד בהחזר, בעוד האבטלה של היום גם היא מנת חלקם. מניין ייקחו לשלם עבור המשכנתאות הללו? הארגון שלהם קורא לחברים שיש להם הלוואות מלפני קבלתו של חוק זה שלא לשלם. הם יכריזו מרד של אי-תשלום. למה הממשלה מתעלמת מהם?

חוק המשכנתאות התקבל, ואתם מביאים עכשיו תיקון להיטיב עוד יותר. כאן התרעמו נגד החוק שאנחנו הכנו, ופה באים לתת על ימין ועל שמאל בלי קריטריונים. אף אחד לא יודע למי ולזמן ולאילו חלקים של הארץ, ומי יקבל ומי יינהג. שום דבר, הכול סתום ולא מפורש. אבל שכחו אותם בעלי משכנתאות מסכנים שכורעים תחת העול הזה. תכלול גם אותם. לא תהיה שום הצדקה לשום חוק נוסף שבא להיטיב ולתת בלי הגבלה, בלי שתתקנו את העוול לגבי בעלי המשכנתאות הקודמים, הוותיקים.

לכן, אדוני היושב ראש, זה עוול שצריך לתקן אותו, ולדעתי אין שום הצדקה לשום תיקונים נוספים בחוק. תנו קודם לחוק לרוץ. למה הזדרזתם כל כך להביא תיקון לחוק, אשר חלק ממנו כלול בתקנות שאישרה ועדת הכספים?

עם כל לבי להטבות וכל רצוני לתת בצורה צודקת ולעזור לאנשים החלשים שאין להם אפשרות, אני נגד הצעת חוק מסוג זה שמובאת לכנסת, כאשר הסתום בה רב על המפורש. אני מוחה על זה שלא הבאתם בחשבון את בעלי המשכנתאות הוותיקים, שצריך להקל את מצוקתם ולעזור להם גם בתנאי החזר טובים יותר. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. אחרון אחרון חביב, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב ראש, אני מודה לך מאוד גם על הרשות וגם על החברות. אימרו את הדברים בתמצית, כי הדברים נאמרו ברובם הגדול.

רוצים לדאוג בצורה נכונה לתושבים שיש לנו עניין ליישב אותם על-פי מדיניות של פיזור אוכלוסין שפירה, ולא על-פי מדיניות של פיזור אוכלוסין שתביא אותנו למלחמה, הרי החוק הזה נותן סמכות לשר, אותו שר שהביא את הקבלנים לפשיטות רגל, שהביא את כל מערכת הבנייה להתמוטטות. שהביא הרס להרבה בתי-אב, במדינת ישראל.

כדאי לאנשי משרד השיכון להסתכל בארכיון משרד השיכון ולברוקי איך היתה מדיניות משרד הבינוי והשיכון בממשלה האחרונה של המערך. אז העמידו הלוואות לזוגות צעירים בתנאים שכל זוג צעיר שהלך להתיישב בעיר פיתוח, בשכונה, בירושלים, קיבל את הסיוע שאפשר לו להגיע לבית בכבוד. אז לא היו הלוואות צמודות. אני לא רוצה להישמע פופליסטי ולומר: כואב נעמיד היום הלוואות לא-צמודות. בערב בחירות אפשר להצהיר הצהרות מהסוג הזה, זה קל מאוד, אבל אנחנו צריכים להיות אחראיים ולהבין, שמה שהיה טוב באמצע שנות ה-70, קשה להתמודד איתו כלכלית בתחילת שנות ה-90, ובעיקר לאחר תקופה של 14 שנים שבתוכן היתה תקופת יורם ארידור, שהביאה אותנו למערכת כלכלית חסרת אחריות.

מה שקורה בתקופה של אריאל שרון, זריקת הכספים והבזבזנות, שהייתי מכנה אותן כמלים חריפות יותר, אבל לא אומר אותן מפת הכבוד לבית הזה — מה שהשר לא מביא חשוב. שנדע לתמוך בחוק שיש בו, דאגה אמיתית לזוגות צעירים. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולוניו, בבקשה. אחריה — אחרון הדוברים, חבר הכנסת רן כהן.

שושנה ארבל-אלמולוניו (העבודה):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזו ובדין על חוק הלוואות לדירור למחות על המהלכים שנעשו על-ידי הקואליציה בהעברת הטיפול בחוק המשכנתאות ובחוק הלוואות לדירור מוועדת הכלכלה לוועדת הכספים, מאותה ועדה שהכינה את החוק על-פי שלוש ההצעות של חברי הכנסת רן כהן, אלי דיין ויעקב שמאי, ומשלוש ההצעות עשתה הצעת חוק אחת, שלדעתי היתה טובה והתקבלה בקריאה שנייה ושלישית. הממשלה באה והכניסה אותה למקרה, ולאחר מכן, כאשר רצתה לבטל זאת במסגרת חוק הסדרים במשק, הועלו הצעות לתיקון החוק, ומצאו לנכון להעביר את הטיפול בו מוועדת הכלכלה לוועדת הכספים.

אני מוחה. זה מנוגד לתיקון. הקואליציה עושה בתקנון מה שהיא רוצה. הצעה שנראית לה טובה, היא יכולה לטפל בה ולשפר אותה. ואולי לתקן אותה. היא מעבירה לוועדה שהיא מוצאת לנכון. על כך אני מוחה. מקומו הטבעי של החוק הזה היה בוועדת הכלכלה, וגם מקומו של החוק הנוון כעת, אם יועבר לוועדה, יהיה אכן בוועדת הכלכלה, אדוני היושב ראש, ולא בוועדה אחרת.

היינו עדים לוויכוח, הנוקב והקשה ולהתרעות של הממשלה, במיוחד של האוצר, בעניין החוק הקודם, שהוא יעלה למדינת ישראל מיליארדים, ושהממשלה לא תוכל לעמוד בכך, ולכן צריך להכניס אותו לקיפאון ולבטל אותו.

רק היום אושרו התקנות. בוועדת הכספים, והחוק התקבל לא בזמן. פתאום מביאים לנו תיקון חדש, ואיני יודעת מה הכללים הטמונים בחוק הזה. איני יודעת מי ייתן הלוואות ב"תנאי החזר שונים", מה זה "תנאי החזר שונים"? על-פי מה,

ג. אני חרד מאוד מהנוסח הנוכחי, כיוון שאין בו פיקוח של הכנסת ודאי שאין פיקוח של הוועדה האמונה על עניין זה בכנסת, ועדת הכלכלה.

הדבר האחרון שאני רוצה לומר, אני בטוח שהחוק הזה בא בעצם להגשים את המדיניות של אריק שרון ויצחק שמיר ולהיטיב עם אנשים, על-פי העדפות פוליטיות, מפלגתיות, משיחיות ואחרות. לדוגמה, אין לי ספק שהחוק הזה ייתן הלוואה לדיור רק למי שכבר קיבל בעבר הלוואה לדיור ועובר ממדינת ישראל אל השטחים. הוא יקבל הלוואה לדיור עם המענק פעם שנייה. ואילו אדם מן היישוב, שיעבור ממקום למקום, גם אם הוא איבד את דירתו, משום שהוא נקלע לקשיים בהחזרת ההלוואה — לא יקבל.

על כן, אני מתנגד לחוק כפי שהוא מוצע היום.

היו"ר ש' דיין:

תודה. כבוד סגן השר, האם אתה רוצה להשיב?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
אדוני היושב-ראש, אני מבקש לדחות את מתן תשובה.

היו"ר ש' דיין:

בבקשה. תשובתך וגם ההצבעה יידחו למועד אחר. בסדר גמור.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

ביקשתי דחייה אף שאני יודע שזה דוחה ל-7,000 יהודים את המשכנתאות; פשוט דוחה. זה מה שאתם גורמים פה. מדובר במענקים, בהלוואות מקום. אתם צריכים לדעת מה עשייתם. בוועדה אתם צריכים לתקן את החוק לפי רוח הדברים, אבל לא להצביע נגד החוק.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

— — —

ח. הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1992*

(קריאה ראשונה)

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

כן?

היו"ר ש' דיין:

כן, עברנו לסעיף אחר.

חבר הכנסת גדליה גל, במקום לנמק את הצעת החוק — אני מציע שנעבור להצבעה, והצעת החוק תעבור לוועדה. ניגש להצבעה, וזהו. אם אתם מוותרים על רשות דיבור — תוותרו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

תאפשר לו לומר כמה משפטים, אדוני היושב-ראש.

גדליה גל (העבודה):

אילן, חברי הכנסת, אני מבקש לאשר את החוק ולהעבירו לוועדה לשם הכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. אנחנו ניגשים כעת לרשימת הדוברים. מובן שהרשימה סגורה.

קודם כול אני רוצה להצטרף למחאה של חברתי, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, על העברת החוק מוועדת הכלכלה, שעשתה עבודה נאמנה, לוועדת הכספים, שלעניות דעתי נקלעה למצבי משבר מיותרים כתוצאה מכך.

שנית, אני רוצה לברך מאוד על כך שהיום הזה בעצם השלמנו לראשונה ובפועל ממש את הצעת החוק, חוק הלוואות לדיור. התקנות סוכמו והורחבו, לעניות דעתי על כל מי שצריך היה להרחיב אותן, לרבות משפחות חרדיות, לרבות משפחות ערבים, נכים, לרבות בורדים מגיל 27 ששירתו בצה"ל, לרבות משפחות חדר-הוריות.

בעצם השלמנו כמעט כל מה שרצינו מלכתחילה — חבר הכנסת יעקב שמאי, חבר הכנסת אלי דיין ואנוכי. חבל רק שזה נעשה מאוחר, מאוחר מדי, תוך מתיחת העצבים של עשרות אלפי אנשים, תוך בזוז — מיותר — של כספי המדינה, לריק. חבל שלא עשינו את הדברים האלה כבר ב-7 במאי 1991. הרבה דברים יכלו להיות הרכה יותר טובים.

אדוני היושב-ראש, אני מתנגד להצעת החוק הזאת, לא משום שאני נגד הלוואות מקום או מענקי מקום. אני דווקא בעדם, אבל אני מתנגד להצעת החוק מכמה סיבות:

א. כאן מדובר על סכומי עתק. מדובר על הלוואות מקום כשיעור של 50,000, 60,000 ו-80,000 ש"ח, והמיקום, הקריטריונים, צורת החלוקה, מידת המענק — כל זה סתום, אינו לפנינו. בעצם הוא יכול לשים לאל כל מה שכבר סוכם בחוק המקורי ולהטות את כל השיקולים הסוציאליים, החברתיים, שנשקלו שם.

ב. מענק המקום, שהוא חלק מהלוואות המקום, לא ברור במה הוא מותנה. האם בכלל הוא מותנה בהישארות האדם בדירה או במקום מגוריו פרק זמן כלשהו, ואם כן מותנה, לכמה זמן, איך זה מתחלק, וכן הלאה וכן הלאה. כל הדברים האלה סתומים.

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1992, קריאה ראשונה. של חבר הכנסת גדליה גל. בבקשה, תנמק את הצעת החוק.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביא לקריאה ראשונה את חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים. מהות החוק המונח לפניכם היא לקבוע מחיר מינימלי לעוף חי ומחיר מרבי לעקרת הבית וקרן להוצאת עודפים.

החוק הזה נדרש לאחר שהסובסידיה לעופות חיים בוטלה, וכתוצאה מכך השתכש לחלוטין התכנון החקלאי. היינו עדים, בשנה האחרונה, לעליות דרמטיות במחיר.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אדוני שר הבינוי והשיכון, לא תהיה היום הצבעה. ההצבעה נדחתה.

חברת י"ז, ישיבה שע"ו, כ"ב בשבט התשנ"ב (27 בינואר 1992)
— הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 19) —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כולם מוותרים על רשות דיבור.

היו"ר ש' דיין:

בסדר. אעבור על השמות. בינתיים יש צלצול, והכול יסתיים בצורה הטובה ביותר.

חבר הכנסת גד יעקבי — איננו נוכח. חבר הכנסת אברהם בורג, חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת חיים אורון, אתה מוותר. חבר הכנסת צ'רלי ביטון, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת אברהם פורז, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, חברת הכנסת נאוה ארד, חבר הכנסת אברהם שוחט, חבר הכנסת שכח וייס גם כן מוותר, חבר הכנסת מיכה גולדמן, חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת גדליה גל כבר דיבר. חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת עמיר פרץ, חבר הכנסת דוד ליכאי, חברת הכנסת עדנה סולודר, חבר הכנסת שמעון שטרית גם כן מוותר, וחברת הכנסת שושנה ארבלייאלמוזלינו גם כן מוותרת. אנחנו ניגשים להצבעה.

חבר הכנסת שמעון שטרית, כיוון שאתה מבקש, אני נותן לך דקה לדבר.

שמעון שטרית (העבודה):

אין פה חשמל. זה סימן, זה אות. זאת אצבע ממקום גבוה, אות לכך שאני צריך להגיד רק שבחוק הזה יש הרכה היגיון, לכן אני תומך בו. הוא גם יעזור לחקלאים. תודה.

היו"ר ש' דיין:

חברת הכנסת שושנה ארבלייאלמוזלינו, האם את רוצה למסור דברי ברכה לחבר הכנסת גדליה גל?

שושנה ארבלייאלמוזלינו (העבודה):

אני מברכת על היוזמה של חבר הכנסת גדליה גל. היוזמה

מבורכת. הצטרפתי ליוזמות קודמות של חבר הכנסת גדליה גל. אני רק רוצה לציין שהצעתו לו להגדיר מקסימום.

שכח וייס (העבודה):

אני מבקש לציין, שאני מצביע בעד כל החוקים של חבר הכנסת גדליה גל, ועד עכשיו לא הבנתי שום חוק שלו.

היו"ר ש' דיין:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1992, בקריאה ראשונה. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הצעת החוק לוועדה — 8

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הפיקוח על

מצרכים ושירותים (תיקון מס' 19),

התשנ"ב — 1992, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

שמונה בעד. אני מצרף את קולו של חבר הכנסת וירשובסקי. תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, החוק נתקבל פה אחד. הוא יעבור לוועדת הכלכלה של הכנסת.

רבותי חברי הכנסת, הישיבה הבאה — אם ירצה השם, מחר, יום שלישי, כ"ג בשבט התשנ"ב, 28 בינואר 1992, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 22:01.